ISOCRATIS PARÆNESIS,

[illegible]

LONDINI,
J. Heptinstall, pro Soc.
Stationariorum, 1690.

ARGUMENTUM

casibus prudentiùs judices, ipsúmq; libellum rectiùs intelligas, sed in omni vita sapientiam cum probitate conjungere studeas, inscitiam & dedecus abomineris. Non autem hîc vel ordo, vel numerus magnopere est requirendus. Coacervantur enim præcepta; non quidem omnino temere, sed minùs tamen accuratè quàm fit in libello Ciceronis de Officiis, aut Aristotelis disputatione de moribus: neque semper probationes adjiciuntur, sed quæ inter meditandum & scribendum inciderunt, pro auctoritate & arbitrio Isocratis in medium afferuntur. Opus hoc dedicatum est Demonico cuidam Hipponici, non, ut opinor, civis Atheniensis, qui Calliæ pater fuit filio, sed alicujus exteri, qui vel Euagoræ Cyprio, vel alteri alicui regi paruit. Est enim inter alia hoc etiam insertum, ut Demonicus ad regis imitationem sese componat, id quod Athenis locum habere non potuisset: Tzetzes hunc Demonicum Euagoræ filium facit his verbis: θανόντος Εὐαγόρου δὲ, γράφει πρὸς παῖδα τούτου, ᾧ κλῆσις ἦν Δημόνικος, πολλὰς τὰς παραινέσεις, hoc est, post obitum Euagoræ, ad ejus filium Demonicum præceptiones multas scribit. Quod an verum sit, ipse viderit: ego magis Isocrati credo, qui Hipponicum Demonici patrem facere videtur.

ἸΣΟΚΡΆΤΟΥΣ

πρὸς

ΔΗΜΌΝΙΚΟΝ

λόγος παραινετικός.

ISOCRATIS

AD

DEMONICUM

Paræneticus ſermo.

Ἐν πολλοῖς μὲν, ὦ Δημόνικε, πολὺ διεστώσας εὑρήσομεν τάς τε τῶν σπουδαίων γνώμας, καὶ τὰς τῶν φαύλων διανοίας· πολὺ δὲ μεγίστην διαφορὰν εἰλήφασιν ἐν ταῖς πρὸς ἀλλήλους συνηθείαις· οἱ μὲν γὰρ, τοὺς φίλους παρόντας μόνον τιμῶσιν· οἱ δὲ, καὶ μακρὰν ἀπόντας ἀγαπῶσι· καὶ τὰς μὲν τῶν φαύλων συνηθείας ὀλίγος χρόνος διέλυσε· τὰς δὲ τῶν σπουδαίων φιλίας, οὐδ᾽ ἂν ὁ πᾶς αἰὼν ἐξαλείψειεν.

Cum multis, Demonice, in rebus multum intereſſe videas inter bonorum rationes & improborum cogitationes: tum in familiaritatibus longè maximum diſcrimen apparet: nam alteri amicos, dum adſunt tantùm colunt: cùm alteri etiam longè remotos ament: ac improborum qnidem neceſſitudines paulo momento pereunt: bonorum autem amicitias nulla temporis longinquitas deleverit.

verit. Quum igitur iis qui gloriam expeterent, & liberalibus artibus studerent, bonos, & non improbos imitandos censerem: hanc orationem dono tibi misi, quæ & amicitiæ nostræ pignus esset & meæ cum Hipponico familiaritatis signum. Ut enim rei familiaris, sic & amicitiæ paternæ liberis capienda est hæreditas. Ac nobis & fortunam suffragari, & ipsum tempus opitulari video. Nam & tu erudiri cupis, & ego in aliis erudiendis elaboro: tu adhuc sapientiæ studes, ego sapientiæ studiosis viam commonstro. Etsi autem ii qui ad amicos exhortationes scribunt, rem certe præclaram suscipiunt: non in eo tamen versantur, quod est in sapientiæ studio præstantissimum. Qui vero adolescentibus tradunt ea, non quæ in

ἡγούμενος οὖν πρέπειν τοὺς δόξης ὀρεγομένους, καὶ παιδείας ἀντιποιουμένους, τῶν σπουδαίων, ἀλλὰ μὴ τῶν φαύλων εἶναι μιμητάς· ἀπέσταλκά σοι τόνδε τὸν λόγον δῶρον, τεκμήριον μὲν τῆς πρὸς ἡμᾶς φιλίας, σημεῖον δὲ τῆς πρὸς Ἱππόνικον συνηθείας. Πρέπει γὰρ τοὺς παῖδας ὥσπερ τῆς οὐσίας, οὕτω καὶ τῆς φιλίας τῆς πατρικῆς κληρονομεῖν. Ὁρῶ δὲ καὶ τὴν τύχην ἡμῖν συλλαμβάνουσαν, καὶ τὸν παρόντα καιρὸν συναγωνιζόμενον. Σὺ μὲν γὰρ παιδείας ἐπιθυμεῖς, ἐγὼ δὲ παιδεύειν ἄλλους ἐπιχειρῶ· καὶ σὺ μὲν ἀκμὴν φιλοσοφεῖς, ἐγὼ δὲ τοὺς φιλοσοφοῦντας ἐπανορθῶ. Ὅσοι μὲν οὖν πρὸς τοὺς ἑαυτῶν φίλους τοὺς προτρεπτικοὺς λόγους συγγράφουσι, καλὸν μὲν ἔργον ἐπιχειροῦσιν, οὐ μὴν περί γε τὸ κράτιστον τῆς φιλοσοφίας διατρίβουσιν. Ὅσοι δὲ τοῖς νεωτέροις εἰσηγοῦνται, μὴ δι'

ὧν

ὧν τὴν δεινότητα τὴν ἐν τοῖς λόγοις ἀσκήσουσιν, ἀλλ' ὅπως τὰ τῶν τρόπων ἤθη σπουδαῖοι πεφυκέναι δόξουσι· τοσούτῳ μᾶλλον ἐκείνων τοὺς ἀκούοντας ὠφελοῦσιν· ὅσον οἱ μὲν ἐπὶ λόγον μόνον παρακαλοῦσιν, οἱ δὲ καὶ τὸν τρόπον αὐτῶν ἐπανορθοῦσι. Διόπερ ἡμεῖς οὐ παράκλησιν εὑρόντες, ἀλλὰ παραίνεσιν γράψαντες, μέλλομέν σοι συμβουλεύειν, ὧν χρὴ τοὺς νεωτέρους ὀρέγεσθαι, καὶ τίνων ἔργων ἀπέχεσθαι, καὶ ποίοις τισὶν ἀνθρώποις ὁμιλεῖν, καὶ πῶς τὸν ἑαυτῶν βίον οἰκονομεῖν. Ὅσοι γὰρ τοῦ βίου ταύτην τὴν ὁδὸν ἐπορεύθησαν, οὗτοι μόνοι τῆς ἀρετῆς ἐφικέσθαι γνησίως ἠδυνήθησαν· ἧς οὐδὲν κτῆμα σεμνότερον, οὐδὲ βεβαιότερόν ἐστι. Κάλλος μὲν γὰρ ἢ χρόνος ἀνήλωσεν, ἢ νόσος ἐμάρανε· Πλοῦτος δὲ κακίας μᾶλλον, ἢ καλοκἀγαθίας ὑπηρέτης

dicendi exercitatione & oratoria facultate eos acuant, sed quæ ad naturale decus honestatis conforment: eò plùs, quàm illi fructus adferunt auditoribus: quòd, ut alteri ad eruditionem verborum duntaxat hortantur, sic alteri etiam mores eorum corrigunt. Nos igitur non arreptâ hortatione, sed conscriptâ præceptione, tibi consulturi sumus, quæ res adolescentibus expetendæ, quæq; facta fugienda sint: & quorum hominum consuetudine uti, & quo pacto vitam instituere debeant. Nam qui hoc vitæ quasi iter ingressi sunt, hi soli verè virtutis compotes fieri potuerunt: quâ nulla possessio neq; splendidior est neq; constantior. Nam forma quidem, aut ætate consumitur, aut morbo deflorescit: Divitiæ verò, vitiorum magis, quàm virtutis ministræ

sunt: cum quòd ignaviæ facultatem offerunt, tum quòd adolescentes ad voluptates invitant. Jam vires corporis cum prudentia conjunctæ, sanè prosunt: sed sine hac plus iis ipsis nocent, penes quo sunt: & ut corpora pugilum ornant, sic tenebras curationi mentis obducunt. Virtuti autem possessio, in quorum animis sincerè unà cum ætate accreverit, sola nec in senectute deserit, & opibus præstantior, & nobilitate utilior. Nam quæ alii efficere non possunt: ea facit, ut obtineri possint: quæ multitudini horrenda videntur magno animo subit: desidiam in vitio ponit, laborem laudi sibi ducit. Quæ quidem facilè tum ex Herculis certaminibus: tum è Thesei operibus perspici possunt: quorum factis, normâ virtutis directi mores, omnium gloriæ decus impresserunt, ut nulla

ἐστὶν· ἐξουσίαν μὲν τῇ ῥᾳθυμίᾳ παρασκευάζων, ἐπὶ δὲ τὰς ἡδονὰς τοὺς νέους παρακαλῶν. Ῥώμη δὲ μετὰ μὲν φρονήσεως ὠφέλησεν, ἄνευ δὲ ταύτης πλείω τοὺς ἔχοντας ἔβλαψε· καὶ τὰ μὲν σώματα τῶν ἀσκούντων ἐκόσμησε, τῆς δὲ τῆς ψυχῆς ἐπιμελείας ἐπεσκότησεν. Ἡ δὲ τῆς ἀρετῆς κτῆσις, οἷς ἂν ἀκιβδήλως ἐν ταῖς διανοίαις συναυξηθῇ, μόνη μὲν συγγηράσκει πλούτου δὲ κρείττων, χρησιμωτέρα δὲ εὐγενείας ἐστί. Τὰ μὲν τοῖς ἄλλοις ἀδύνατα, δυνατὰ καθιστῶσα· τὰ δὲ τῷ πλήθει φοβερὰ, θαρσαλέως ὑπομένουσα· καὶ τὸν μὲν ὄκνον ψόγον, τὸν δὲ πόνον ἔπαινον ἡγουμένη. Ῥᾴδιον δὲ τοῦτο καταμαθεῖν ἐστὶν ἔκ τε τῶν Ἡρακλέους ἄθλων, καὶ τῶν Θησέως ἔργων· οἷς ἡ τῶν τρόπων ἀρετὴ τηλικοῦτον εὐδοξίας χαρακτῆρα τοῖς ἔργοις ἐπέβαλεν

λεν, ὥστε μηδένα τὸν ἅπαντα χρόνον δύνασθαι λήθην ἐμποιῆσαι τῶν ἐκείνοις πεπραγμένων. Οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ τὰς τοῦ πατρὸς προαιρέσεις ἀναμνησθεὶς, οἰκεῖον καὶ καλὸν ἕξεις παράδειγμα τῶν ὑπ᾽ ἐμοῦ λεγομένων. Οὐδὲ γὰρ ὀλιγωρῶν τῆς ἀρετῆς, οὐδὲ ῥαθυμῶν διετέλεσε τὸν βίον· ἀλλὰ τὸ μὲν σῶμα τοῖς πόνοις ἐγύμναζε, τῇ δὲ ψυχῇ τοὺς κινδύνους ὑπέμενεν. Οὐδὲ τὸν πλοῦτον παρακαίρως ἠγάπα. ἀλλ᾽ ἀπέλαυε μὲν τῶν παρόντων ἀγαθῶν ὡς θνητὸς, ἐπεμελεῖτο δὲ τῶν ὑπαρχόντων ὡς ἀθάνατος. Οὐδὲ ταπεινῶς διῴκει τὸν ἑαυτοῦ βίον· ἀλλὰ φιλόκαλός τε ἦν, καὶ μεγαλοπρεπὴς, καὶ τοῖς φίλοις κοινός· καὶ μᾶλλον ἐθαύμαζε τοὺς περὶ αὐτὸν σπουδάζοντας, ἢ τοὺς τῷ γένει προσήκοντας· Ἡγεῖτο γὰρ εἶναι πρὸς ἑταιρείαν πολλῷ κρείττω φύσιν,

secula res eorum gestas oblivione delere possint. Atque adeò, siquod vitæ institutum patris tui fuerit, recordére, domesticum & illustre habebis exemplum eorum, quæ à me dicuntur. Nec enim sic exegit ætatem, ut vel virtutem negligeret, vel ignaviæ sese dederet: sed & corpus laboribus exercuit, & animum ad pericula paratum habuit. Neque pecuniam supra modum amavit: sed & bonis suis usus est ut mortalis, & rem familiarem curavit ut immortalis. Neque verò vitam abjectè instituit: sed & splendidus fuit, & magnificus, & benignus in amicos: ac sui studiosos pluris fecit, quàm genere sibi propinquos. Ad amicitiam enim constituendam longè plus esse virium in natura,

quàm in lege: in moribus, quàm in genere: in voluntate, quàm in necessitate, judicabat. Deficeret nos omne tempus, si omnes illius actiones enumeraremus: sed illas accuratiùs alias explicabimus: nunc specimen Hipponici naturæ exhibuimus, quod tanquam exemplar in vita degenda propositùm tibi esse debet: ut mores illius pro legibus habeas, paternámq; virtutem admireris & æmuleris. Nam cùm pictores pulchras animantes exprimant, liberis turpe fuerit, parentes virtute præstantes non imitari. Quare persuasum habeto, nulli pugili tantam esse præparationem adhibendam contra suos adversarios, quàm tibi curandum sit, ut in hoc certamine laudi, sis patri tuo par. Nequaquam autem fieri potest, ut quisquam hoc in animum inducat suum, ni multis

νόμου, καὶ τρόπον γένους καὶ προαίρεσιν ἀνάγκης. Ἐπιλίποι δ' ἂν ἡμᾶς ὁ πᾶς χρόνος, εἰ πάσας τὰς ἐκείνου πράξεις καταριθμησαίμεθα· ἀλλὰ τὸ μὲν ἀκριβὲς αὐτῶν ἐν ἑτέροις καιροῖς δηλώσομεν. Δεῖγμα δὲ τῆς Ἱππονίκου φύσεως νῦν ἐξενηνόχαμεν, πρὸς ὃ δεῖ ζῆν σε ὥσπερ πρὸς παράδειγμα, νόμον μὲν τὸν ἐκείνου τρόπον ἡγησάμενον, μιμητὴν δὲ καὶ ζηλωτὴν τῆς πατρῴας ἀρετῆς γινόμενον. Αἰσχρὸν γὰρ τοὺς μὲν γραφεῖς ἀπεικάζειν τὰ καλὰ τῶν ζώων, τοὺς δὲ παῖδας μὴ μιμεῖσθαι τοὺς σπουδαίους τῶν γονέων· Ἡγοῦ δὲ μηδενὶ τῶν ἀθλητῶν οὕτω προσήκειν ἐπὶ τοὺς ἀνταγωνιστὰς ἀσκεῖν, ὡς σοὶ σκοπεῖν, ὅπως ἐφάμιλλος γενήσῃ τοῖς τοῦ πατρὸς ἐπιτηδεύμασιν· Οὕτω δὲ τὴν γνώμην ἀδύνατον διατεθῆναι, τὸν μὴ πολλῶν

καὶ καλῶν ἀκυσμάτων πεπληρωμένον. Τὰ μὲν γὰρ σώματα τοῖς συμμέτροις πόνοις· ἡ δὲ ψυχὴ τοῖς σπουδαίοις λόγοις αὔξεσθαι πέφυκε. Διόπερ ἐγώ σοι πειράσομαι συντόμως ὑποθέσθαι, δι' ὧν ἄν μοι δοκοίης ἐπιτηδευμάτων πλεῖστον πρὸς ἀρετὴν ἐπιδοῦναι, καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἀνθρώποις εὐδοκιμῆσαι.

& bonis præceptis fuſit refertus. Nam ut moderatis laboribus corpora: ſic honeſtâ doctrinâ mentes augeri ſolent. Ego itaque te breviter monere conabor, quibus ſtudiis maximas ad virtutem progreſſiones facturus, & ab aliis omnibus laudem & gloriam conſequuturus eſſe videaris.

ΠΡῶτον μὲν οὖν εὐσέβει τὰ πρὸς τοὺς Θεοὺς, μὴ μόνον θύων, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὅρκοις ἐμμένων. Ἐκεῖνο μὲν γὰρ τῆς τῶν χρημάτων εὐπορίας σημεῖον· τοῦτο δὲ τῆς τῶν τρόπων καλοκἀγαθίας τεκμήριον. Τίμα τὸ δαιμόνιον ἀεὶ μὲν, μάλιστα δὲ μετὰ τῆς πόλεως· οὕτω γὰρ δόξεις ἅμα τε τοῖς Θεοῖς θύειν, καὶ τοῖς νόμοις ἐμμένειν.

IN primis igitur Deos immortales religioſe colito: non ſacrificia modò faciendo, ſed jurejurando etiam conſervando. Nam illud amplæ pecuniæ indicium eſt: hoc, morum integritatis argumentum. Venerare numen cùm aliàs ſemper, tum maximè quum ſacra publicè fiunt. Sic enim apparebit, te ſimul & diis immolare, & legibus obtemperare.

2. Τοιοῦτος γίνου περὶ τοὺς γονεῖς, οἵους ἂν

2. Talem erga parentes te præbe, qua[...]

in te liberos eſſe tuos optares.

εὔξαιο περὶ σεαυτὸν γενέσθαι τοὺς σεαυτοῦ παῖδας.

3. Eas corporis exercitationes amplectere, non quæ ad robur, ſed quæ valetudini proſint. Quod ita conſequêre, ſi laborare deſinas, dum adhuc laborare queas.

3. Ἄσκει τῶν περὶ τὸ σῶμα γυμνασίων, μὴ τὰ πρὸς τὴν ῥώμην, ἀλλὰ τὰ πρὸς τὴν ὑγίειαν συμφέροντα· τούτου δ' ἂν ἐπιτυγχάνοις, εἰ λήγοις τῶν πόνων, ἔτι πονεῖν δυνάμενος.

4. Neque petulantem riſum ama, neque audacem orationem proba. Nam alterum ſtultitiæ eſt, alterum inſaniæ.

4. Μήτε γέλωτα προπετῆ στέργε, μήτε λόγον μετὰ θράσους ἀποδέχου· τὸ μὲν γὰρ ἀνόητον, τὸ δὲ μανικόν.

5. Quæ factu ſunt turpia, ne dictu quidem decora eſſe puta.

5. Ἃ ποιεῖν αἰσχρόν, ταῦτα νόμιζε μηδὲ λέγειν εἶναι καλόν.

6. Aſſuefac te, ut ſis vultu non torvo, ſed ſevero. Nam illud inſolentiæ, hoc prudentiæ tribuetur.

6. Ἔθιζε σαυτὸν εἶναι μὴ σκυθρωπόν, ἀλλὰ σύννουν· δι' ἐκεῖνο μὲν γὰρ αὐθάδης, διὰ δὲ τοῦτο φρόνιμος εἶναι δόξεις.

7. Exiſtima te maxime decere modeſtiam, verecundiam, juſtitiam, temperantiam. His enim virtutibus omnis adoleſcentiæ diſciplina continetur.

7. Ἡγοῦ μάλιστα σεαυτῷ πρέπειν κόσμον, αἰσχύνην, δικαιοσύνην, σωφροσύνην· τούτοις γὰρ ἅπασι δοκεῖ κρατεῖσθαι τὸ τῶν νεωτέρων ἦθος.

8. Si quid unquam turpe admiſeris, ne ſpe-

8. Μηδέποτε, μηδὲν αἰσχρὸν ποιήσας, ἔλπιζε

πιζε λήσειν· καὶ γὰρ, ἂν τοὺς ἄλλους λάθῃς, σαυτῷ γε συνειδήσεις.

9. Τὸν μὲν Θεὸν φοβοῦ.

10. Τοὺς δὲ γονεῖς τίμα.

11. Τοὺς δὲ φίλους αἰσχύνου.

12. Τοῖς δὴ νόμοις πείθου.

13. Τὰς ἡδονὰς θήρευε, τὰς μετὰ δόξης. Τέρψις γὰρ σὺν τῷ καλῷ μὲν ἄριστον· ἄνευ δὲ τούτου κάκιστον.

14. Εὐλαβοῦ τὰς διαβολὰς, κἂν ψευδεῖς ὦσιν· οἱ γὰρ πολλοὶ τὴν μὲν ἀλήθειαν ἀγνοοῦσι, πρὸς δὲ τὴν δόξαν ἀποβλέπουσιν.

15. Ἅπαντα δόκει ποιεῖν, ὡς μηδένα λήσων· καὶ γὰρ ἂν παραυτίκα κρύψῃς, ὕστερον ὀφθήσῃ.

16. Μάλιστα δ' ἂν εὐδοκιμοίης, εἰ φαίνοιο ταῦτα μὴ πράττων, ἃ τοῖς ἄλλοις ἂν πράττουσιν ἐπιτιμῴης.

17. Ἐὰν ᾖς φιλομαθὴς, ἔσῃ πολυμαθής.

rato fore clàm. Nam ut alios id celes, at ipſe tibi eris conſcius.

9. Deum time.

10. Parentes honora.

11. Amicos verere.

12. Legibus obtempera.

13. Eas ſequere voluptates, quæ gloriam pariant: Nam oblectatio conjuncta cum honeſtate, res eſt optima: ſine hac, peſſima.

14. Cave criminationes, etiam falſas Vulgus enim, cum veritatem ignoret, ex opinione famáque judicat.

15. Omnia te ità facere puta, quaſi neminem ſis celaturus Etſi enim quippiam occultâris in præſentia, poſt tamen innoteſcet.

16. Exiſtimationem maximè colliges, ſi ea te non facere appareat, quæ ab aliis facta reprehenderes.

17. Si cupidè didiceris, multa diſces.

18. Quæ

18. Quæ ſcis, exercitationis diligentiâ tuêre. Quæ non didiciſti, artium cognitione adjungito. Æquè enim turpe eſt, auditam utilem orationem non diſcere, ac boni quippiam datum ab amicis non accipere.

18. Ἃ μὲν ἐπίστασαι, διαφύλαττε ταῖς μελέταις· ἃ δὲ μὴ μεμάθηκας, προσλάμβανε ταῖς ἐπιστήμαις. Ὁμοίως γὰρ αἰσχρὸν ἀκούσαντα χρήσιμον λόγον μὴ μανθάνειν, καὶ διδόμενόν τι ἀγαθὸν παρὰ τῶν φίλων μὴ λαβεῖν.

19. Quicquid otii dabitur, id in audiendæ doctrinæ ſtudio conſumito. Sic enim fiet ut quæ magnis alii laboribus invenêre, tu facilè perdiſcas.

19. Καταναλίσκε τὴν ἐν τῷ βίῳ σχολὴν εἰς τὴν τῶν λόγων φιληκοΐαν· οὕτω γὰρ τὰ τοῖς ἄλλοις χαλεπῶς εὑρημένα συμβήσεταί σοι ῥᾳδίως μανθάνειν.

20. Audiviſſe multa, præſtare puta, quàm pecuniæ multum coegiſſe. Nam hæc facilè amittitur: illa perpetuò durant: Solius enim ſapientiæ poſſeſſio eſt immortalis.

20. Ἡγοῦ τῶν ἀκουσμάτων πολλὰ πολλῶν εἶναι χρημάτων κρείττω. Τὰ μὲν γὰρ ταχέως ἀπολείπει· τὰ δὲ πάντα τὸν χρόνον παραμένει. Σοφία γὰρ μόνη τῶν κτημάτων ἀθάνατον.

21. Nè te pigeat longam ire viam ad eos, qui ſe aliquid utile docturos profitentur. Cùm enim mercatores, rei familiaris augendæ gratia, tanta maria tranſ-

21. Μὴ κατόκνει μακρὰν ὁδὸν πορεύεσθαι πρὸς τοὺς διδάσκειν τι χρήσιμον ἐπαγγελλομένους. Αἰσχρὸν γὰρ τοὺς μὲν ἐμπόρους τηλικαῦτα πελάγη διαπερᾷν, ἕνε-

κα

χάριν τοῦ πλείω ποιῆσαι τὴν ὑπάρχουσαν οὐσίαν· τοὺς δὲ νεωτέρους μηδὲ τὰς κατὰ γῆν πορείας ὑπομένειν, ἐπὶ τῷ βελτίω καταστῆσαι τὴν ἑαυτῶν διάνοιαν.

mittant: turpe fuerit adoleſcentes, excolendi ingenii cauſa, nec terreſtre iter velle ſuſcipere.

22. Τῷ μὲν τρόπῳ γίνου φιλοπροσήγορος, τῷ δὲ λόγῳ εὐπροσήγορος. Ἔστι δὲ φιλοπροσηγορίας μὲν τὸ προσφωνεῖν τοὺς ἀπαντῶντας· εὐπροσηγορίας δὲ τὸ τοῖς λόγοις αὐτοῖς οἰκείως ἐντυγχάνειν.

22 Moribus tuis adſit affabilitas, verbis urbanitas. Eſt autem affabilitatis, obvios ſalutare: urbanitatis, comiter eos appellare.

23. Ἡδέως μὲν ἔχε πρὸς ἅπαντας, χρῶ δὲ τοῖς βελτίστοις. Οὕτω γὰρ τοῖς μὲν οὐκ ἀπεχθὴς ἔσῃ, τοῖς δὲ φίλος γενήσῃ.

23. Comis in omnes eris, ſed optimorum familiaritate utêris. Sic aliorum inimicitias vitabis, aliorum tibi amicitiam conciliabis.

24. Τὰς ἐντεύξεις μὴ πυκνὰς ποιοῦ τοῖς αὐτοῖς, μηδὲ μακρὰς, περὶ τῶν αὐτῶν· πλησμονὴ γὰρ ἁπάντων.

24. Ne ſæpius eoſdem neque verboſiùs iiſdem de rebus alloquare. Eſt enim rerum omnium ſatietas.

25. Γύμναζε σεαυτὸν πόνοις ἑκουσίοις, ὅπως ἂν δύναιο καὶ τοὺς ἀκουσίους ὑπομένειν.

25. Exerce te voluntariis laboribus, ut etiam neceſſarios perferre poſſis.

26. Ὑφ' ὧν κρατεῖσθαι τὴν ψυχὴν αἰσχρὸν, τούτων ἐγκράτειαν

26. Dabis operam, ut rebus omnibus imperes, quibus animum ſervire

servire turpe est: cujusmodi sunt, lucrum, ira, voluptas, dolor. Hæc autem ita consequêre, si ea in lucro deputes, quæ gloriam, non quæ opes augeant. In ira, si talem te præbeas delinquentibus, quales in te delinquentem alios esse velles. In oblectationibus, si turpe ducas, servis imperare, voluptatibus servire. In rebus molestis, si calamitates aliorum inspicias, & te hominem esse recorderis.

27. Diligentiùs tuere deposita verborum, quàm nummorum. Nam boni viri est ita se gerere, ut ejus integritas fide dignior, quàm jusjurandum esse videatur.

28. Quemadmodum improbis diffidendum, sic bonis habendam esse fidem ducito.

29. Nemini arcana credito, nisi res il-

αν ἄσκει πάντων, κέρδους, ὀργῆς, ἡδονῆς, λύπης. Ἔσῃ δὲ τοιοῦτος, ἂν κέρδη μὲν εἶναι νομίζῃς, δι' ὧν εὐδοκιμήσεις, ἀλλὰ μὴ δι' ὧν εὐπορήσεις. Τῇ δὲ ὀργῇ ἂν παραπλησίως ἔχῃς πρὸς τοὺς ἁμαρτάνοντας, ὥσπερ ἂν πρὸς σαυτὸν ἁμαρτάνοντα, καὶ τοὺς ἄλλους ἔχειν ἀξιώσειας. Ἐν δὲ τοῖς τερπνοῖς ἂν αἰσχρὸν ὑπολάβῃς, τῶν μὲν οἰκετῶν ἄρχειν, ταῖς δὲ ἡδοναῖς δουλεύειν· ἐν δὲ τοῖς λυπηροῖς ἂν τὰς τῶν ἄλλων ἀτυχίας ἐπιβλέπῃς, καὶ σαυτὸν ὡς ἄνθρωπος ὢν ὑπομιμνήσκῃς.

27. Μᾶλλον τήρει τὰς τῶν λόγων, ἢ τὰς τῶν χρημάτων παρακαταθήκας· δεῖ γὰρ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας τρόπον ὅρκου πιστότερον φαίνεσθαι παρεχομένους.

28. Προσήκειν ἡγοῦ τοῖς πονηροῖς ἀπιστεῖν, ὥσπερ τοῖς χρηστοῖς πιστεύειν.

29. Περὶ τῶν ἀπορρήτων μηδενὶ λέγε, πλὴν ἐὰν

ἐὰν ὁμοίως συμφέρῃ τὰς πράξεις σιωπᾶσθαι σοί τε τῷ λέγοντι, κἀκείνοις τοῖς ἀκούουσιν.

30. Ὅρκον ἐπακτὸν προσδέχου διὰ δύο προφάσεις ἢ σαυτὸν αἰτίας αἰσχρᾶς ἀπολύων, ἢ φίλους ἐκ κινδύνων διασώζων. Ἕνεκα δὲ χρημάτων μηδένα θεὸν ὀμόσῃς, μηδ' ἂν εὐορκεῖν μέλλῃς· δόξεις γὰρ τοῖς μὲν ἐπιορκεῖν, τοῖς δὲ φιλοχρημάτως ἔχειν.

31. Μηδένα φίλον ποιοῦ, πρὶν ἂν ἐξετάσῃς πῶς κέχρηται τοῖς πρότερον φίλοις· ἔλπιζε γὰρ αὐτὸν καὶ περὶ σὲ γενήσεσθαι τοιοῦτον, οἷος καὶ περὶ ἐκείνους γέγονε.

32. Βραδέως μὲν φίλος γίνου, γενόμενος δὲ πειρῶ διαμένειν. Ὁμοίως γὰρ αἰσχρὸν, μηδένα φίλον ἔχειν, καὶ πολλοὺς ἑταίρους μεταλλάττειν.

33. Μήτε μετὰ βλάβης πειρῶ τῶν φίλων· μήτ' ἄπειρος εἶναι τῶν

las taceri æquè expediat etiam illis qui audiunt, ac tibi dicenti.

30. Jusjurandum, si postulabitur, duabus de causis dabis: vel ut teipsum turpi crimine liberes: vel ut amicos è periculis eripias. Pecuniæ verò causâ per nullum Deum jurabis, etiamsi liquidò id facere possis: nè aliis perjurus, aliis avarus esse videaris.

31. Amicitiam cum nemine jungito, priusquam exploraveris, quomodo prioribus amicis fuerit usus. Sperabis enim, eum in te quoque fore talem, qualem erga illos se præbuerit.

32. Sensim amicitiam contrahito, contractam perpetuò conservare studeto. Nam subinde mutare familiaritates, æquè turpe est, ac amicum habere neminem.

33. Neque cum damno mores amicorum periclitare, neque sodalium

18. Quæ ſcis, exercitationis diligentiâ tuêre. Quæ non didiciſti, artium cognitione adjungito. Æquè enim turpe eſt, auditam utilem orationem non diſcere, ac boni quippiam datum ab amicis non accipere.

18. Ἃ μὲν ἐπίστασαι, διαφύλαττε ταῖς μελέταις· ἃ δὲ μὴ μεμάθηκας, προσλάμβανε ταῖς ἐπιστήμαις. Ὁμοίως γὰρ αἰσχρὸν ἀκούσαντα χρήσιμον λόγον μὴ μανθάνειν, καὶ διδόμενόν τι ἀγαθὸν παρὰ τῶν φίλων μὴ λαβεῖν.

19. Quicquid otii dabitur, id in audiendæ doctrinæ ſtudio conſumito. Sic enim fiet ut quæ magnis alii laboribus invenêre, tu facilè perdiſcas.

19. Καταναλίσκε τὴν ἐν τῷ βίῳ σχολὴν εἰς τὴν τῶν λόγων φιληκοΐαν· οὕτω γὰρ τὰ τοῖς ἄλλοις χαλεπῶς εὑρημένα· συμβήσεταί σοι ῥᾳδίως μανθάνειν.

20. Audiviſſe multa, præſtare puta, quàm pecuniæ multum coegiſſe. Nam hæc facilè amittitur: illa perpetuò durant: Solius enim ſapientiæ poſſeſſio eſt immortalis.

20. Ἡγοῦ τῶν ἀκουσμάτων πολλὰ πολλῶν εἶναι χρημάτων κρείττω. Τὰ μὲν γὰρ ταχέως ἀπολείπει· τὰ δὲ πάντα τὸν χρόνον παραμένει. Σοφία γὰρ μόνη τῶν κτημάτων ἀθάνατον.

21. Nè te pigeat longam ire viam ad eos, qui ſe aliquid utile docturos profitentur. Cùm enim mercatores, rei familiaris augendæ gratia, tanta maria tranſ-

21. Μὴ κατόκνει μακρὰν ὁδὸν πορεύεσθαι πρὸς τοὺς διδάσκειν τι χρήσιμον ἐπαγγελλομένους. Αἰσχρὸν γὰρ τοὺς μὲν ἐμπόρους τηλικαῦτα πελάγη διαπερᾶν, ἕνεκα

καὶ τοῦ πλείω ποιῆσαι τὴν ὑπάρχουσαν οὐσίαν· τοὺς δὲ νεωτέρους μηδὲ τὰς κατὰ γῆν πορείας ὑπομένειν, ἐπὶ τῷ βελτίω καταστῆσαι τὴν ἑαυτῶν διάνοιαν.

mittant: turpe fuerit adolescentes, excolendi ingenii causa, nec terrestre iter velle suscipere.

22. Τῷ μὲν τρόπῳ γίνου φιλοπροσήγορος, τῷ δὲ λόγῳ εὐπροσήγορος. Ἔστι δὲ φιλοπροσηγορίας μὲν τὸ προσφωνεῖν τοὺς ἀπαντῶντας· εὐπροσηγορίας δὲ τὸ τοῖς λόγοις αὐτοῖς οἰκείως ἐντυγχάνειν.

22 Moribus tuis adsit affabilitas, verbis urbanitas. Est autem affabilitatis, obvios salutare: urbanitatis, comiter eos appellare.

23. Ἡδέως μὲν ἔχε πρὸς ἅπαντας, χρῶ δὲ τοῖς βελτίστοις. Οὕτω γὰρ τοῖς μὲν οὐκ ἀπεχθὴς ἔσῃ, τοῖς δὲ φίλος γενήσῃ.

23. Comis in omnes eris, sed optimorum familiaritate utêris. Sic aliorum inimicitias vitabis, aliorum tibi amicitiam conciliabis.

24. Τὰς ἐντεύξεις μὴ πυκνὰς ποιοῦ τοῖς αὐτοῖς, μηδὲ μακρὰς περὶ τῶν αὐτῶν· πλησμονὴ γὰρ ἁπάντων.

24. Ne sæpius eosdem neque verbosius iisdem de rebus alloquare. Est enim rerum omnium satietas.

25. Γύμναζε σεαυτὸν πόνοις ἑκουσίοις, ὅπως ἂν δύναιο καὶ τοὺς ἀκουσίους ὑπομένειν.

25. Exerce te voluntariis laboribus, ut etiam necessarios perferre possis.

26. Ὑφ' ὧν κρατεῖσθαι τὴν ψυχὴν αἰσχρόν, τούτων ἐγκράτειαν

26. Dabis operam, ut rebus omnibus imperes, quibus animum servire

ſervire turpe eſt: cujuſmodi ſunt, lucrum, ira, voluptas, dolor. Hæc autem ita conſequêre, ſi ea in lucro deputes, quæ gloriam, non quæ opes augeant. In ira, ſi talem te præbeas delinquentibus, quales in te delinquentem alios eſſe velles. In oblectationibus, ſi turpe ducas, ſervis imperare, voluptatibus ſervire. In rebus moleſtis, ſi calamitates aliorum inſpicias, & te hominem eſſe recorderis.

αν ἄσκει πάντων, κέρδους, ὀργῆς, ἡδονῆς, λύπης. Ἔσῃ δὲ τοιοῦτος, ἂν κέρδη μὲν εἶναι νομίζῃς, δι' ὧν εὐδοκιμήσεις, ἀλλὰ μὴ δι' ὧν εὐπορήσεις. Τῇ δὲ ὀργῇ ἂν παραπλησίως ἔχῃς πρὸς τοὺς ἁμαρτάνοντας, ὥσπερ ἂν πρὸς σαυτὸν ἁμαρτάνοντα, καὶ τοὺς ἄλλους ἔχειν ἀξιώσειας. Ἐν δὲ τοῖς τερπνοῖς ἂν αἰσχρὸν ὑπολάβῃς, τῶν μὲν οἰκετῶν ἄρχειν, ταῖς δ' ἡδοναῖς δουλεύειν· ἐν δὲ τοῖς λυπηροῖς ἂν τὰς τῶν ἄλλων ἀτυχίας ἐπιβλέπῃς, καὶ σεαυτὸν ὡς ἄνθρωπος ὢν ὑπομιμνήσκῃς.

27. Diligentiùs tuere depoſita verborum, quàm nummorum. Nam boni viri eſt ita ſe gerere, ut ejus integritas fide dignior, quàm jusjurandum eſſe videatur.

27. Μᾶλλον τήρει τὰς τῶν λόγων, ἢ τὰς τῶν χρημάτων παρακαταθήκας· δεῖ γὰρ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας τρόπον ὅρκου πιςότερον φαίνεσθαι παρεχομένους.

28. Quemadmodum improbis diffidendum, ſic bonis habendam eſſe fidem ducito.

28 Προσήκειν ἡγοῦ τοῖς πονηροῖς ἀπιστεῖν, ὥσπερ τοῖς χρηστοῖς πιστεύειν.

29. Nemini arcana tua credito, niſi res il-

29. Περὶ τῶν ἀπορρήτων μηδενὶ λέγε, πλὴν

ἐὰν

ἐὰν ὁμοίως συμφέρῃ τὰς πράξεις σιωπᾶσθαι σοί τε τῷ λέγοντι, κἀκείνοις τοῖς ἀκούουσιν.

30. Ὅρκον ἐπακτὸν προσδέχου διὰ δύο προφάσεις, ἢ σεαυτὸν αἰτίας αἰσχρᾶς ἀπολύων, ἢ φίλους ἐκ κινδύνων διασώζων. Ἕνεκα δὲ χρημάτων μηδένα θεὸν ὀμόσῃς, μηδ' ἂν εὐορκεῖν μέλλῃς· δόξεις γὰρ τοῖς μὲν ἐπιορκεῖν, τοῖς δὲ φιλοχρημάτως ἔχειν.

31. Μηδένα φίλον ποιοῦ, πρὶν ἂν ἐξετάσῃς πῶς κέχρηται τοῖς προτέροις φίλοις· ἔλπιζε γὰρ αὐτὸν καὶ περὶ σὲ γενήσεσθαι τοιοῦτον, οἷος καὶ περὶ ἐκείνους γέγονε.

32. Βραδέως μὲν φίλος γίνου, γενόμενος δὲ πειρῶ διαμένειν. Ὁμοίως γὰρ αἰσχρὸν, μηδένα φίλον ἔχειν, καὶ πολλοὺς ἑταίρους μεταλλάττειν.

33. Μήτε μετὰ βλάβης πειρῶ τῶν φίλων· μήτε ἄπειρος εἶναι τῶν

las taceri æquè expedi- at etiam illis qui audi- unt, ac tibi dicenti.

30. Jusjurandum, si postulabitur, duabus de causis dabis: vel ut te- metipsum turpi crimine liberes: vel ut amicos è periculis eripias. Pecu- niæ verò causâ per nul- lum Deum jurabis, e- tiamsi liquidò id facere possis: nè aliis perjurus, aliis avarus esse videa- ris.

31. Amicitiam cum nemine jungito, prius- quam exploraveris,quo- modo prioribus amicis fuerit usus. Sperabis e- nim, eum in te quoque fore talem, qualem erga illos se præbuerit.

32. Sensim amicitiam contrahito, contractam perpetuò conservare studeto. Nam subinde mutare familiaritates, æ- què turpe est, ac ami- cum habere neminem.

33. Neque cum da- mno mores amicorum periclitare, neque so- dalium

dalium animos velis ignorare. Quod ità facies, si egêre te simulâris, non egens. Communicato cum eis res non arcanas, tanquam arcanas. Nam & deceptus nihil detrimenti capies: & voti compos factus, mores eorum perspectiores habebis.

ἑταίρων θέλεις. Τοῦτο δὲ ποιήσεις, ἂν μὴ δεόμενος, τὸ δεῖσθαι προσποιῇ. Περὶ τῶν ῥητῶν, ὡς ἀποῤῥήτων ἀνακοίνου. Μὴ τυχὼν μὲν γὰρ, οὐδὲν βλαβήσῃ· τυχὼν δὲ, μᾶλλον τὸν τρόπον αὐτῶν ἐπιστήσῃ.

34. Amicos cùm in vitæ calamitate, tum in periculorum societate cognosces. Nam ut aurum igni exploratur, sic amicorum fides rebus adversis declaratur.

34. Δοκίμαζε τοὺς φίλους ἔκ τε τῆς περὶ τὸν βίον ἀτυχίας, καὶ τῆς ἐν τοῖς κινδύνοις κοινωνίας. Τὸ μὲν γὰρ χρυσίον ἐν τῷ πυρὶ δοκιμάζομεν. τοὺς δὲ φίλους ἐν ταῖς ἀτυχίαις διαγινώσκομεν.

Sic autem rectissimè tractabis amicos, si non expectes dum te rogent: sed ultrò, cùm tempus postulat, eis opem feras. Non minùs turpe ducas, superari beneficiis amicorum, quàm vinci maleficiis inimicorum.

Οὕτω δ' ἂν ἄριστα χρήσῃ τοῖς φίλοις, ἂν μὴ περιμένῃς τὰς παρ' ἐκείνων δεήσεις, ἀλλ' αὐτεπάγγελτος ἐν τοῖς καιροῖς αὐτοῖς βοηθῇς. Ὁμοίως αἰσχρὸν νόμιζε, τῶν ἐχθρῶν νικᾶσθαι ταῖς κακοποιΐαις, καὶ τῶν φίλων ἡττᾶσθαι ταῖς εὐεργεσίαις.

35. Eos amicos proba, quibus non tantùm mala tua doleant, sed

35. Ἀποδέχου τῶν ἑταίρων, μὴ μόνον τοὺς ἐπὶ τοῖς κακοῖς δυσχεραίνοντας;

ραίνοντας;

ϕαίνοντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς μὴ φθονοῦντας. Πολλοὶ μὲν γὰρ ἀτυχοῦσι τοῖς φίλοις συνάχθονται, καλῶς δὲ πράττουσι φθονοῦσι.

qui etiam bonis tuis non invideant. Multi enim, ut rebus amicorum adversis dolent, ita secundis invident.

36. Τῶν ἀπόντων φίλων μέμνησο πρὸς τοὺς παρόντας, ἵνα δοκῇς μηδὲ τούτων ἀπόντων ὀλιγωρεῖν.

36. Absentium amicorum mentionem fac apud præsentes, ut nec ipsos absentes neglecturus esse videaris.

37. Εἶναι βούλου τὰ περὶ τὴν ἐσθῆτα φιλόκαλος, ἀλλὰ μὴ καλλωπιστής· ἔστι γὰρ φιλοκάλου μὲν τὸ μεγαλοπρεπές, καλλωπιστοῦ δὲ τὸ περίεργον.

37. In vestitu fac ornatum probes, luxum repudies. Habet autem ornatus magnificentiam, luxus redundantiam.

38. Ἀγάπα τῶν ὑπαρχόντων ἀγαθῶν μὴ τὴν ὑπερβάλλουσαν κτῆσιν, ἀλλὰ τὴν μετρίαν ἀπόλαυσιν.

38. Ama bonorum non ingentem cumulum, sed moderatum fructum.

39. Καταφρόνει τῶν περὶ τὸν πλοῦτον σπουδαζόντων, χρῆσθαι δὲ τοῖς ὑπάρχουσι μὴ δυναμένων. Παραπλήσιον γὰρ οἱ τοιοῦτοι πάσχουσιν, ὥσπερ ἂν εἴ τις ἵππον κτήσαιτο καλὸν, κακῶς ἱππεύειν ἐπιστάμενος.

39. Eos, qui amplificandæ rei student, quum partis uti nesciant, contemnito. Istis enim idem ferè accidit, quod ei qui bonum paravit equum non satis equitandi peritus.

40. Πειρῶ τὸν πλοῦ-

40. Da operam, ut divitiæ

divitiæ & usui & fructui tibi sint. Sunt autem iis qui frui sciunt, usui: iis verò qui uti sciunt, fructui.

τον, χρήματα καὶ κτήματα κατασκευάζειν. Ἔστι δὲ χρήματα μὲν, τοῖς ἀπολαύειν ἐπισταμένοις· κτήματα δὲ τοῖς χρῆσθαι δυναμένοις.

41. Rem familiarem duabus de causis magni fac: tum ut magnam mulctam sufferre, tum ut bono amico ferre opem in calamitate possis. Quod autem ad cæteras vitæ rationes attinet, non supra modum eam, sed mediocriter amato.

41. Τίμα τὴν ὑπάρχουσαν οὐσίαν δυοῖν ἕνεκα, τοῦ τε ζημίαν μεγάλην ἐκτῖσαι καὶ τοῦ φίλῳ σπουδαίῳ δυστυχοῦντι βοηθῆσαι. Πρὸς δὲ τὸν ἄλλον βίον μηδὲν ὑπερβαλλόντως, ἀλλὰ μετρίως αὐτὴν ἀγάπα.

42. Iis quæ adsunt contentus esto: quære tamen res meliores.

42. Στέργε μὲν τὰ παρόντα, ζήτει δὲ τὰ βελτίω.

43. Nemini calamitatem exprobres: Nam fortuna communis est: futuráque provideri non possunt.

43. Μηδενὶ συμφορὰν ὀνειδίσῃς· κοινὴ γὰρ ἡ τύχη· καὶ τὸ μέλλον ἀόρατον.

44. Bonis benefacito. Præclarus enim thesaurus est, beneficium apud bonum virum collocatum.

44. Τοὺς ἀγαθοὺς εὖ ποίει· καλὸς γὰρ θησαυρὸς παρ᾽ ἀνδρὶ σπουδαίῳ χάρις ὀφειλομένη.

45. Si de malis bene mereberis, idem tibi usu veniet, quod iis qui alienos canes pascunt.

45. Τοὺς κακοὺς εὐποιῶν, ὅμοια πείσῃ τοῖς τὰς ἀλλοτρίας κύνας σιτίζουσιν. Ἐκεῖ-

ναί

ναί τε γὰρ τοὺς διδόντας ὥσπερ τοὺς τυχόντας ὑλακτοῦσιν· οἵ τε κακοὶ τοὺς ὠφελοῦντας, ὥσπερ τοὺς βλάπτοντας ἀδικοῦσι.

46. Μίσει τοὺς κολακεύοντας, ὥσπερ τοὺς ἐξαπατῶντας. Ἀμφότεροι γὰρ πιστευθέντες, τοὺς πιστεύοντας ἀδικοῦσιν.

47. Ἐὰν ἀποδέχῃ τῶν φίλων τοὺς πρὸς τὸ φαυλότατόν σοι χαριζομένους, οὐχ ἕξεις ἐν τῷ βίῳ τοὺς πρὸς τὸ βέλτιστον ἀπεχθανομένους.

48. Γίνου πρὸς τοὺς πλησιάζοντας ὁμιλητικός, ἀλλὰ μὴ σεμνός. Τῶν μὲν γὰρ τὸν ὑπερηφανικὸν ὄγκον μόλις ἂν οἱ δοῦλοι καρτερήσειαν· τὸν δὲ τῶν ὁμιλητικῶν τρόπον ἅπαντες ἡδέως ὑποφέρουσιν. Ὁμιλητικὸς δ' ἔσῃ μὴ δύσερις ὤν, μηδὲ δυσάρεστος, μηδὲ πρὸς πάντα φιλόνεικος, μηδὲ πρὸς τὰς τῶν πλησιαζόντων ὀργὰς τραχέως ἀπαντῶν μηδ'

Nam & hi æquè allatrant eos qui dant, quàm quoslibet: & improbi nón minùs eos qui bene de ipsis merentur, quàm eos qui eis nocēt, lædunt.

46. Assentatores non minùs oderis, quàm impostores. Nam utriq; lædunt eos, qui fidem illis habent.

47. Si eos amicos complecteris, qui tibi nequissimis in rebus gratificantur, per omnem ætatem nullos habebis qui tuum odium propter res optimas suscipiant.

48. Comis erga eos esto, qui te conveniunt, non superbus. Nam fastidium & arrogantiam, vel servi dominorum ægrè ferunt: comitas verò grata & jucunda est omnibus. Sunt autem comitatis officia, non contentiosum esse, non morosum, non omnibus in rebus adversatorem: familiarium iracundiæ non asperè resistere, quamvis

quamvis injustè irascantur, sed eis cedere, dum commoti sunt: ac ubi deferbuerit ira, eos objurgare: non in ridiculis serias res agere, neq; seriis in rebus nugis gaudere: intempestiva enim ubique molesta sunt: Non ingratis inire gratiam, quo vitio multi laborant: qui etsi amicis obsequuntur, gravatim tamen id faciunt: non facilè incusare, nam odiosum est: non ad reprehendendum esse proclivem, nam iratos facit.

49. Conviviorum vitare sodalitates, consultissimum certè fuerit. Sed si quando tempus postulârit, surgito ante ebrietatem Cum enim vino mens corrupta fuerit, idem ei quod curribus evenit, è quibus aurigæ sunt excussi. Nam ut hi temerè feruntur carentes gubernatoribus: sic animus in multa deli-

ἂν ἀδίκως ὀργιζόμενοι τυγχάνωσιν· ἀλλὰ θυμουμένοις μὲν αὐτοῖς εἴκων, πεπαυμένοις δὲ τῆς ὀργῆς, ἐπιπλήττων· Μηδὲ περὶ τὰ γελοῖα σπουδάζων, μηδὲ περὶ τὰ σπουδαῖα τοῖς γελοίοις χαίρων· τὸ γὰρ ἄκαιρον πανταχοῦ λυπηρόν· Μηδὲ τὰς χάριτας ἀχαρίστως χαριζόμενος, ὅπερ πάσχουσιν οἱ πολλοί, ποιοῦντες μὲν εὖ, ἀηδῶς δὲ τοῖς φίλοις ὑπουργοῦντες, Μηδὲ φιλαίτιος ὢν, βαρὺ γάρ· μηδὲ φιλεπιτιμητής, παροξυντικὸν γάρ.

49. Μάλιστα μὲν εὐλαβοῦ τὰς ἐν τοῖς πότοις συνουσίας· ἂν δέ ποτέ σοι συμπέσῃ καιρὸς, ἐξανίστασο πρὸ μέθης. Ὅταν γὰρ ὁ νοῦς ὑπὸ οἴνου διαφθαρῇ, τὰ αὐτὰ πάσχει τοῖς ἅρμασι, τοῖς τοὺς ἡνιόχους ἀποβαλλοῦσιν. Ἐκεῖνά τε γὰρ ἀτάκτως φέρεται διαμαρτάνοντα τῶν εὐθυνόντων· ἥ τε ψυχὴ πολλὰ σφάλλεται,

λεται, διαφθαρείσης τῆς διανοίας.

ϛta impellitur, mente ſubverſa.

50. Ἀθάνατα μὲν φρόνει τῷ μεγαλόψυχος εἶναι· θνητὰ δὲ τῷ συμμέτρως τῶν ὑπαρχόντων ἀπολαύειν.

50. Immortalitatem ſpecta, magnitudine animi: mortalitatem, moderato rerum uſu.

51. Ἡγοῦ τὴν παιδείαν τοσούτῳ μεῖζον ἀγαθὸν εἶναι τῆς ἀπαιδευσίας, ὅσῳ τὰ μὲν ἄλλα μοχθηρὰ πάντες κερδαίνοντες πράττουσιν, αὕτη δὲ μόνη καὶ προσεζημίωσε τοὺς ἔχοντας· πολλάκις γὰρ οὓς τοῖς λόγοις ἐλύπησαν, τούτῳ τοῖς ἔργοις τὴν τιμωρίαν ἔδοσαν.

51. Quantum eruditio inſcitiæ præſtet, ex eo perſpicies, quod omnes è cæteris improbe factis fructum aliquem capiunt: hæc verò ſola detrimentum etiam injungit. Nam ſæpe iſti, quem offendêre verbis, ei re ipſâ pœnas dederunt.

52. Οὓς ἂν βούλῃ ποιήσασθαι φίλους, ἀγαθόν τι λέγε περὶ αὐτῶν πρὸς τοὺς ἀπαγγέλλοντας. Ἀρχὴ μὲν γὰρ φιλίας ἔπαινος, ἔχθρας δὲ ψόγος.

52. Cum quibus amicitiam tibi conſtitutam eſſe vis, de illis honorificè loquitor iis audientibus, qui renunciaturi ſint. Principium enim amicitiæ eſt laudatio, vituperatio inimicitiarum.

53. Βουλευόμενος, παραδείγματα ποιοῦ τὰ παρεληλυθότα τῶν μελλόντων· τὸ γὰρ ἀφανὲς ἐκ τοῦ φανεροῦ ταχίστην ἔχει τὴν διάγνωσιν.

53. Cum deliberas, è præteritis exempla pete rerum futurarum. Nam quæ obſcura ſunt è manifeſtis facillimè dijudicantur.

54. In deliberando tardus esto, in exequendis deliberatis celer.

55. Existima nihil tribui melius, à Diis quidem prosperà fortunâ: à nobis ipsis autem, sapienti consilio.

56. Quas res apertè dicere vereberis, & tamen cum amicis aliquibus communicare cupies, tanquam de re aliena orationem instituito. Sic & eorum sententiam intelliges, nec te ipse aperies.

57. Sed cùm alterius consilium in tuis negotiis expetes, considerabis in primis, quomodo res suas administrârit. Nam qui suum negotium malè gessit, nunquam bene procurabit alienum.

58. Sic autem ad capiendi consilii prudentiam maximè invitaberis, si quæ damna temeritatem sequantur, cogitâris. Nam & valetudinem diligentissimè

54. Βουλεύου μὲν βραδέως, ἐπιτέλει δὲ ταχέως τὰ δόξαντα.

55. Ἡγοῦ κράτιστον εἶναι παρὰ μὲν τῶν θεῶν εὐτυχίαν, παρὰ δὲ ἡμῶν αὐτῶν εὐβουλίαν.

56. Περὶ ὧν ἂν αἰσχύνῃ παῤῥησιάσασθαι, βούλῃ δέ τισι τῶν φίλων ἀνακοινώσασθαι, χρῶ τοῖς λόγοις ὡς περὶ ἀλλοτρίου τοῦ πράγματος· οὕτω γὰρ τὴν ἐκείνων γνώμην αἰσθήσῃ, καὶ σαυτὸν οὐ καταφανῆ ποιήσεις.

57. Ὅταν περὶ τῶν σαυτοῦ μέλλῃς τινὶ συμβουλεύεσθαι, σκόπει πρότερον πῶς ὑπὲρ τῶν αὐτοῦ διῴκησεν· ὁ γὰρ κακῶς διανοηθεὶς περὶ τῶν ἰδίων, οὐδέποτε καλῶς βουλεύσεται περὶ τῶν ἀλλοτρίων.

58. Οὕτω δ' ἂν μάλιστα βουλεύεσθαι παροξυνθείης, εἰ τὰς συμφορὰς τὰς ἐκ τῆς ἀβουλίας ἐπιβλέψειας· καὶ γὰρ τῆς ὑγιείας πλείστην ἐπιμέλειαν

ἔχουσιν

ἔχομεν, ὅταν τὰς λύπας τὰς ἐκ τῆς ἀῤῥωστίας ἀναμνησθῶμεν.

59. Μιμοῦ τὰ τῶν βασιλέων ἤθη, καὶ δίωκε τὰ ἐκείνων ἐπιτηδεύματα. Δόξεις γὰρ αὐτοὺς ἀποδέχεσθαι καὶ ζηλοῦν. Ὥστε σοι συμβήσεται παρά τε τῷ πλήθει μᾶλλον εὐδοκιμεῖν, καὶ τὴν παρ' ἐκείνων εὔνοιαν βεβαιοτέραν ἔχειν.

60. Πείθου μὲν καὶ τοῖς νόμοις τοῖς ὑπὸ τῶν βασιλέων κειμένοις· ἰσχυρότατον μέν τοι νόμον ἡγοῦ τὸν ἐκείνων τρόπον. Ὥσπερ γὰρ τὸν ἐν δημοκρατίᾳ πολιτευόμενον, τὸ πλῆθος δεῖ θεραπεύειν· οὕτω καὶ τὸν ἐν μοναρχίᾳ κατοικοῦντα, τὸν βασιλέα προσήκει θαυμάζειν.

61. Εἰς ἀρχὴν κατασταθεὶς, μηδενὶ χρῶ πονηρῷ πρὸς τὰς διοικήσεις· ὧν γὰρ ἂν ἐκεῖνος ἁμάρτοι, σοὶ τὰς αἰτίας ἀναθήσουσιν.

62. Ἐκ τῶν κοινῶν ἐπιμελειῶν ἀπαλλάττου

curamus, cùm ægrotationum molestias recordamur.

59. Regum mores imitare, & ad eorum studia te confer: ut eos probare & æmulari videaris. Unde fiet, ut & populus de te melius existimet, & tu illorum benevolentiam erga te confirmes.

60. Legibus regiis cùm ipsis obtempera, tum voluntatem eorum firmissimam esse legem ducito. Quemadmodum enim in populari degenti republica multitudo colenda est: sic & eum qui in imperio regio consedit, regem admirari oportet.

61. Magistratum adeptus, nullius improbi ministerio in obeundis negotiis utitor. Nam quicquid ille deliquerit, id tibi imputabitur.

62. A publicis functionibus discede non

locupletior, sed laudatior. Gloria enim & laus rectè factorum magnis opibus est præferenda,

μὴ πλουσιώτερος, ἀλλ' ἐνδοξότερος· πολλῶν γὰρ χρημάτων κρείττων ὁ παρὰ τοῦ πλήθους ἔπαινος.

63. Nullius improbi negotii vel adjutor vel patronus esse velis. Nam & teipsum eadem facere putabunt, quæ ab aliis facta defenderis.

63. Μηδενὶ πονηρῷ πράγματι, μήτε παρίστασο, μήτε συνηγόρει. Δόξεις γὰρ καὶ αὐτὸς τοιαῦτα πράττειν, οἷά περ ἂν τοῖς ἄλλοις πράττουσι βοηθῇς.

64. Sic te parato, ut aliis plus possis: & æquo tamen jure cum cæteris vivito: ut te justitiam colere appareat, non ex imbecillitate, sed propter æquitatem.

64. Παρασκεύαζε σεαυτὸν, πλεονεκτεῖν μὲν δυνάμενον, ἀνέχου δὲ τὸ ἴσον ἔχειν· ἵνα δοκῇς ὀρέγεσθαι τῆς δικαιοσύνης, μὴ δι' ἀσθένειαν, ἀλλὰ δι' ἐπιείκειαν.

65. Paupertatem cum justitia conjunctam opibus malè partis anteponito. Nam justitia pecuniis eo præstantior est, quòd hæ viventibus tantùm prosunt, illa etiam defunctis gloriam parit: hæ vel malis hominibus contingunt, illam improbi nullo consequi modo possunt.

65. Μᾶλλον ἀποδέχου δικαίαν πενίαν, ἢ πλοῦτον ἄδικον· τοσούτῳ γὰρ κρείττων δικαιοσύνη χρημάτων, ὅσῳ τὰ μὲν ζῶντας μόνον ὠφελεῖ, ἡ δὲ καὶ τελευτήσασι δόξαν παρασκευάζει· κἀκείνων μὲν τοῖς φαύλοις μέτεστι, ταύτης δὲ τοῖς μοχθηροῖς ἀδύνατον μεταλαβεῖν.

66. Neminem eorum qui lucris injustis

66 Μηδένα ζήλου τῶν ἐξ ἀδικίας κερδαινόντων

γόντων, ἀλλὰ μᾶλλον ἀποδέχου τοὺς μετὰ δικαιοσύνης ζημιωθέντας. Οἱ γὰρ δίκαιοι, τῶν ἀδίκων εἰ μηδὲν ἄλλο πλεονεκτοῦσιν, ἀλλ' οὖν ἐλπίσι γε σπουδαίαις ὑπερέχουσι.

67. Πάντων μὲν ἐπιμελοῦ τῶν περὶ τὸν βίον, μάλιστα δὲ τὴν σαυτοῦ φρόνησιν ἄσκει. Μέγιστον γὰρ ἐν ἐλαχίστῳ, νοῦς ἀγαθὸς ἐν ἀνθρώπου σώματι.

68. Πειρῶ τὸ μὲν σῶμα εἶναι φιλόπονος, τὴν δὲ ψυχὴν φιλόσοφος, ἵνα τῷ μὲν ἐπιτελεῖν δύνῃ τὰ δόξαντα, τῇ δὲ προορᾷν ἐπίστῃ τὰ συμφέροντα.

69 Πᾶν ὅ,τι ἂν μέλλῃς λέγειν πρότερον ἐπισκόπει τῇ γνώμῃ. Πολλοῖς γὰρ ἡ γλῶττα προτρέχει τῆς διανοίας.

70. Νόμιζε μηδὲν εἶναι τῶν ἀνθρωπίνων βέβαιον· οὕτω γὰρ οὔτ' εὐτυχῶν ἔσῃ περιχαρής, οὔτε δυστυχῶν περίλυπος.

ditantur æmulare: ſed eos pluris facito, qui ob juſtitiæ ſtudium detrimentis afficiuntur. Nam juſti, ſi nullâ re aliâ injuſtis præſtant, ſpe certè bonâ ſunt ſuperiores.

67. Cùm omnium rerum quæ ad vitam degendam attinent, curam ſuſcipito: tum ingenio excolendo vel maximè intentus eſto. Maxima enim res in re minima, eſt bona mens in corpore humano.

68. Da operam, ut & corpore ſis laborioſo, & animo ſtudioſo: ut altero perficere queas decreta, altero proſpicere ſcias profutura.

69. Quicquid dicturus es, priùs cum animo tuo reputa. Multi enim ſunt, quorum lingua cogitationi antevertat.

70. Nihil rerum humanarum eſſe firmum exiſtima. Sic fiet ut nec in rebus ſecundis lætitiâ exultes, nec in adverſis conſterneris.

71. Duo loquendi tempora constitue: alterum de rebus tibi planè cognitis: alterum de iis quæ necessariò sunt dicenda. In his enim solis silentium antecellit oratio: in aliis verò tacere satius est quàm loqui.

71. Δύο ποιοῦ καιροὺς τοῦ λέγειν, ἢ περὶ ὧν οἶσθα σαφῶς, ἢ περὶ ὧν ἀναγκαῖον εἰπεῖν. ἐν τούτοις γὰρ μόνοις ὁ λόγος τῆς σιγῆς κρείττων· ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις ἄμεινον σιγᾶν ἢ λέγειν.

72. Et gaudere debes rebus secundis, & moderatè ferre dolorem calamitatum: sed utrâque dissimulato. Cùm enim domi opes occultemus, absurdum fuerit aperto animo obambulare.

72. Χαῖρε μὲν ἐπὶ τοῖς συμβαίνουσι τῶν ἀγαθῶν, καὶ λυποῦ μετρίως ἐπὶ τοῖς γινομένοις τῶν κακῶν· γίνου δὲ τοῖς ἄλλοις μηδ' ἐν ἑτέροις ὢν κατάδηλος. ἄτοπον γὰρ τὴν μὲν οὐσίαν ἐν ταῖς οἰκίαις ἀποκρύπτειν· τὴν δὲ διάνοιαν φανερὰν ἔχοντα περιπατεῖν.

73. Magis cave reprehensionem quàm periculum. Nam ut vitæ finis improbis, sic bonis viris ignominiosa vita formidolosa esse debet.

73. Μᾶλλον εὐλαβοῦ ψόγον ἢ κίνδυνον. δεῖ γὰρ εἶναι φοβερὰν, τοῖς μὲν φαύλοις τὴν τοῦ βίου τελευτὴν, τοῖς δὲ σπουδαίοις τὴν ἐν τῷ ζῆν ἀδοξίαν.

Operā in primis dato, ut in tuto vivere queas: sed si quando tempus inciderit, ut pericula sint adeunda, incolumis è bello evadere stude cum

Μάλιστα μὲν πειρῶ ζῆν κατὰ τὴν ἀσφάλειαν· ἐὰν δέ ποτέ σοι συμβῇ κινδυνεύειν, ζήτει τὴν ἐκ τοῦ πολέμου σωτηρίαν μετ' ἐπαίνου

καὶ

καὶ δόξης, ἀλλὰ μὴ μετ' αἰσχρᾶς φήμης· τὸ μὲν γὰρ τελευτῆσαι, πάντων ἡ πεπρωμένη κατέκρινε· τὸ δὲ καλῶς ἀποθανεῖν, ἴδιον τοῖς σπουδαίοις ἡ φύσις ἀπένειμε.

Καὶ μὴ θαυμάσῃς εἰ πολλὰ τῶν εἰρημένων οὐ πρέπει σοι πρὸς τὴν νῦν παροῦσαν ἡλικίαν. οὐδὲ γὰρ ἐμὲ τοῦτο διέλαθεν· ἀλλὰ προειλόμην διὰ τῆς αὐτῆς πραγματείας ἅμα τοῦ τε παρόντος βίου συμβουλίαν ἐξενεγκεῖν, καὶ τοῦ μέλλοντος χρόνου παράγγελμα καταλιπεῖν. τὴν μὲν γὰρ τούτων χρείαν ῥᾳδίως εἰδήσεις, τὸν δὲ συμβουλεύοντα μετ' εὐνοίας χαλεπῶς εὑρήσεις. ὅπως οὖν τὰ λοιπὰ μὴ παρ' ἑτέρου ζητῇς, ἀλλ' ἐντεῦθεν, ὥσπερ ἐκ ταμιείου, προφέρῃς, ᾠήθην δεῖν μηδὲν παραλιπεῖν ὧν ἂν ἔχω σοι συμβουλεύειν. Πολλὴν δ' ἂν τοῖς θεοῖς χάριν σχοίην, εἰ μὴ

laude & gloria, non cum infamia & dedecore. Nam fatum omnes quasi capitis condemnavit: mortem autem honestè oppetitam natura peculiare præstantium virorum munus esse voluit.

Neque vero mirari debes, multa ex iis quæ diximus, isti ætati tuæ non convenire. Nam id me quoque non præterit: sed propositum mihi fuit, unâ eâdemq; operâ, & de præsenti vitæ ratione consilium promere, & quid in posterum tibi faciendum esset denunciare. Nam usum quidem horum facile intelliges: fidelem autem & benevolum monitorem haud temere invenies. Ne igitur cætera ex aliis tibi quærenda essent, sed ut hinc omnia velut è penu depromeres: nihil quo tibi consulere possem prætereundum esse duxi. Magnas

autem Deo gratias agam, si me spes de te concepta non fefellerit. Nam ut plerosque alios cibis jucundissimis potius quam saluberrimis delectari; sic etiam ad eos sese amicos adjungere cernimus, qui unà delinquunt, non ad eos qui vitia reprehendunt. Te verò contrarium statuisse existimo, argumento industriæ tuæ in aliis disciplinis adductus. Nam qui ipse sibi optima quæque imperavit: eum consentaneum est, etiam alios ad virtutem exhortantes amplecti. Maximè autem ad studium honestarum rerum incitaberis, si animadvertes, eas verissimarum voluptatum esse procreatrices. Nam in socordia quidem, luxuriæque amore, molestiæ statim voluptatibus adhærescunt. Virtutis autem studi-

studium

διαμάρτοιμι τῆς δόξης, ἣν ἔχων περὶ σοῦ τυγχάνω. Τῶν μὲν γὰρ ἄλλων τοὺς πλείστους εὑρήσομεν ὥσπερ τῶν σιτίων τοῖς ἡδίστοις μᾶλλον, ἢ τοῖς ὑγιεινοτάτοις χαίροντας, οὕτω καὶ τῶν φίλων τοῖς συνεξαμαρτάνουσι πλησιάζοντας, ἀλλ' οὐ τοῖς νουθετοῦσι. Σὲ δὲ νομίζω τοὐναντίον τούτων ἐγνωκέναι, τεκμηρίῳ χρώμενος τῇ περὶ τὴν ἄλλην σοῦ παιδείαν φιλοπονίᾳ. Τὸν γὰρ αὑτῷ τὰ βέλτιστα πράττειν ἐπιτάττοντα, τοῦτον εἰκὸς καὶ τῶν ἄλλων τοὺς ἐπὶ τὴν ἀρετὴν παρακαλοῦντας ἀποδέχεσθαι. Μάλιστα δ' ἂν παροξυνθείης ὀρεχθῆναι τῶν καλῶν ἔργων, εἰ καταμάθοις, ὅτι καὶ τὰς ἡδονὰς ἐκ τούτων μάλιστα γνησίως ἔχομεν· ἐν μὲν γὰρ τῷ ῥαθυμεῖν, καὶ τὰς πλησμονὰς ἀγαπᾶν, εὐθὺς αἱ λῦπαι ταῖς ἡδοναῖς παραπεπήγασι. Τὸ δὲ περὶ τὴν ἀρετὴν φιλοπονεῖν, καὶ σωφρόνως

τὸν

τὸν ἑαυτοῦ βίον οἰκονομοῦσιν, ἀεὶ τὰς τέρψεις εἰλικρινεῖς, καὶ βεβαιοτέρας ἀποδίδωσι. Κἀκεῖ μὲν πρῶτον ἡσθέντες, ὕστερον ἐλυπήθημεν· ἐνταῦθα δὲ, μετὰ τὰς λύπας τὰς ἡδονὰς ἔχομεν· ἐν ἅπασι δὲ τοῖς ἔργοις οὐχ οὕτω τῆς ἀρχῆς μνημονεύομεν, ὡς τῆς τελευτῆς αἴσθησιν λαμβάνομεν. τὰ γὰρ πλεῖστα τῶν περὶ τὸν βίον, οὐ δι' αὐτὰ τὰ πράγματα ποιοῦμεν, ἀλλὰ τῶν ἀποβαινόντων ἕνεκα διαπονοῦμεν. ἐνθυμοῦ δὲ, διότι τοῖς μὲν φαύλοις ἐνδέχεται τὰ τυχόντα πράττειν. (εὐθὺς γὰρ τοῦ βίου τοιαύτην πεποίηνται τὴν ὑπόθεσιν) τοῖς δὲ σπουδαίοις οὐχ οἷόν τε τῆς ἀρετῆς ἀμελεῖν, ἢ πολλοὺς ἔχειν τοὺς ἐπιπλήττοντας. πάντες γὰρ μισοῦσιν οὐχ οὕτω τοὺς ἐξαμαρτάνοντας, εἰς τοὺς ἐπιεικεῖς μὲν φάσκοντας εἶναι, μηδὲν δὲ τῶν τυχόντων διαφέροντας. Εἰκότως

dium, & sobrium vitæ institutum, semper oblectationes sinceras, atque etiam constantiores gignit. Nam illic principio gavisi, post dolemus: hic post molestias voluptates capimus. In omnibus autem rebus non tam principii solemus meminisse, quàm sensu finis affici. Nam pleraque in vita non propter res ipsas agimus, sed propter ea quæ consequuntur elaboramus. Illud item cogites velim: Plebeiis quidem hominibus quidvis licere: (nam tale statim initio vitæ suæ fundamentum fecerunt) præstantibus verò negligere virtutem concessum non esse: aut fieri certè non posse, quin à multis reprehendantur. Omnes enim non tam oderunt flagitiosos: quàm eos qui virtutis professi studium, re nullâ vulgo antecellunt: nec id injuriâ. Nam cum eos impro-

improbemus qui verbis tantum fallunt: quanto magis eos nequam homines dicemus, qui nullum in tota vita suæ dignitatis gradum retinuerunt. Ac ejus generis homines non in semetipsos tantum esse injurii, sed & fortunæ proditores rectè existimantur: quæ cum eis & opes & gloriam & amicos in manus dederit, ipsi parta felicitate indignos sese præbeant. Quod si fas est mortali, voluntatem Deorum conjecturis indagare: eos etiam in conjunctissimis potissimum demonstrâsse arbitror, quomodo & adversus homines improbos, & erga bonos viros essent animati.

Nam cùm Jupiter (ut arcanæ literæ tradunt, & omnes credunt) Herculem Tantalumq; genuisset, alterum ob virtutem immortalitate donavit, alterum propter improbitatem maximis

ὅπου γὰρ τοὺς τῷ λόγῳ μόνῳ ψευδομένους ἀποδοκιμάζομεν, ἦπου τοὺς τῷ βίῳ παντὶ ἐλαττουμένους οὐ φαύλους εἶναι φήσομεν, δικαίως δ' ἂν τοὺς τοιούτους ὑπολάβοιμεν, μὴ μόνον εἰς ἑαυτοὺς ἁμαρτάνειν, ἀλλὰ καὶ τῆς τύχης εἶναι προδότας· ἡ μὲν γὰρ αὐτοῖς χρήματα καὶ δόξαν καὶ φίλους ἐνεχείρισεν· οἱ δὲ, σφᾶς αὐτοὺς ἀναξίους τῆς ὑπαρχούσης εὐδαιμονίας κατέστησαν. εἰ δὲ δεῖ θνητὸν ὄντα τῆς τῶν θεῶν στοχάσασθαι διανοίας, ἡγοῦμαι κἀκείνους ἐπὶ τοῖς οἰκειοτάτοις μάλιστα δηλῶσαι, πῶς ἔχουσι πρὸς τοὺς φαύλους, καὶ τοὺς σπουδαίους τῶν ἀνθρώπων.

Ζεὺς γὰρ Ἡρακλέα καὶ Τάνταλον γεννήσας (ὡς οἱ μῦθοι λέγουσι, καὶ πάντες πιστεύουσι,) τὸν μὲν, διὰ τὴν ἀρετὴν ἀθάνατον ἐποίησε· τὸν δὲ, διὰ τὴν κακίαν ταῖς μεγίσταις τιμωρίαις ἐκόλασεν.

οἷς

οἷς χρὴ παραδείγμασι χρωμένους, ὀρέγεσθαι τῆς καλοκαγαθίας· καὶ μὴ μόνον τοῖς ὑφ' ἡμῶν εἰρημένοις ἐμμένειν, ἀλλὰ καὶ τῶν ποιητῶν τὰ βέλτιστα μανθάνειν, καὶ τῶν ἄλλων σοφιστῶν, εἴ τι χρήσιμον εἰρήκασιν, ἀναγιγνώσκειν· ὥσπερ γὰρ τὴν μέλιτταν ὁρῶμεν, ἐφ' ἅπαντα μὲν τὰ βλαστήματα καθιζάνουσαν, ἀφ' ἑκάστου δὲ τὰ χρήσιμα λαμβάνουσαν· οὕτω χρὴ καὶ τοὺς παιδείας ὀρεγομένους, μηδενὸς μὲν ἀπείρως ἔχειν, πανταχόθεν δὲ τὰ χρήσιμα συλλέγειν· μόλις γὰρ ἄν τις ἐκ ταύτης τῆς ἐπιμελείας τὰς τῆς φύσεως ἁμαρτίας ἐπικρατήσειεν.

ſuppliciis affecit. Decet igitur in hæc exempla intuentes, virtutem & honeſtatem expetere: nec ea ſervare duntaxat quæ nos diximus, ſed & poëtarum optima quæque diſcere: & ea legere, quæ alii viri ſapientes utiliter præceperunt. Nam ut apes omnibus quidem inſidere floſculis, de ſingulis autem utilia carpere videmus: ſic eruditionis etiam comparandæ ſtudioſos, nullius rei eſſe rudes, ſed undique utilia colligere decet. Vix enim hâc ipsâ diligentiâ naturæ noſtræ pravitatem ſuperabimus.

ARGUMENTUM HIERON. WOLFII In secundam Orationem.

UT superior Oratio adolescentiam, vitámque privatam in genere format; ità hac, administrandæ Reipublicæ præcepta complectitur. Nicoclem enim Euagoræ filium, Salaminis Cypriæ regem hortatur, ac saluberrimis præceptis instruit, ad regnum clementer & feliciter administrandum. Repetuntur ex Paranesi nonnulla, sed aliis verbis: & hic etiam pleraque sunt, quæ paucis mutatis ad privatos homines facillimè transferantur. Sed fortasse præstat argumentum ab ipso auctore, in Oratione de permutandis facultatibus expositum, audire. Sunt autem ejus verba, quæ quidem huc pertineant, hæc:

Duarum igitur orationum partes quasdam audivistis. Volo autem etiam è tertia pauca recitare: ut planius intelligatis, omnes meas orationes ad virtutem & justitiam referri. Monet autem hæc, quæ jam legetur, oratio, Nicoclem, qui regnum Cypri eo tempore obtinebat, quomodo civibus sit imperandum

Δυοῖν μὲν τοίνυν λόγοιν ἀκηκόατε· βούλομαι δὲ καὶ τοῦ τρίτου μικρὸν διελθεῖν, ἵν᾽ ὑμῖν μᾶλλον ἔτι γένηται καταφανὲς, ὅτι πάντες οἱ λόγοι πρὸς ἀρετὴν καὶ δικαιοσύνην συντείνουσιν. Ἔστι δὲ ὁ μέλλων ῥηθήσεσθαι Νικοκλεῖ τῷ Κυπρίῳ τῷ κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν χρόνον βασιλεύοντι, συμβουλεύων ὡς δεῖ τῶν πολιτῶν ἄρχειν. οὐχ

ὁμοίως

ὁμοίως δὲ γέγραπται τοῖς ἀνεγνωσμένοις. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ τὸ λεγόμενον, ὁμολογούμενον ἀεὶ τοῖς προειρημένοις, καὶ συγκεκλειμένον ἔχουσιν. ἐν δὲ τούτῳ τοὐναντίον. διαλύσας γὰρ ἀπὸ τοῦ προτέρου, καὶ χωρίσας, ὥσπερ τὰ καλούμενα κεφάλαια ποιήσας, πειρῶμαι διὰ βραχέων ἕκαστον ὧν συμβουλεύω φράζειν. τούτου δ' ἕνεκα ταύτην ἐποιησάμην τὴν ὑπόθεσιν, ἡγούμενος ἐκ τοῦ παραινεῖν τήν τε διάνοιαν τὴν ἐκείνου μάλιστ' ἂν ὠφελήσειν, καὶ τὸν τρόπον τὸν ἐμαυτοῦ τάχιστα δηλώσειν· διὰ τὴν αὐτὴν δὲ ταύτην πρόφασιν καὶ νῦν αὐτὸν ὑμῖν δεῖξαι προειλόμην, οὐχ ὡς ἄριστα τῶν λόγων γεγραμμένον, ἀλλ' ὡς ἐν τούτῳ μάλιστα φανερὸς γενησόμενος, ὃν τρόπον εἴθισμαι τοῖς ἰδιώταις καὶ τοῖς δυνάσταις πλησιάζειν. φανήσομαι γὰρ πρὸς αὐτὸν ἐλευθέρως, καὶ τῆς πόλεως.

Neque verò eodem modo ſcripta eſt, quo eæ quæ jam lectæ ſunt. Nam in illis quicquid dicitur, id cum ſuperioribus perpetua ſerie cohæret, ac devinctum eſt: in hac contrarium fit. Diſſolutas enim & diſtinctas à prioribus præceptiones in capita, quæ vocantur, redegi: ac omnia quæ ſuadeo, paucis explicare conor. Hac autem de cauſa id argumentum tractavi, quod exiſtimabam, monendo, præcipiendoque me & ejus ingenio maximas utilitates allaturum, & mores meos optime demonſtraturum. Qua etiam de cauſa nunc vobis eam oſtendere conſtitui, non quod inter cæteras optime ſcripta ſit, ſed quod ex ea rectiſſime cognoſci queat, quo pacto & cum privatis hominibus, & cum principibus viris agere ſoleam. Apparebit

enim,

ARGUMENTUM
HIERON. WOLFII
In secundam Orationem.

UT superior Oratio adolescentiam, vitámque privatam in genere format; ità hæc, administrandæ Reipublicæ præcepta complectitur. Nicoclem enim Euagoræ filium, Salaminis Cypriæ regem hortatur, ac saluberrimis præceptis instruit, ad regnum clementer & feliciter administrandum. Repetuntur ex Parænesi nonnulla, sed aliis verbis: & hic etiam pleraque sunt, quæ paucis mutatis ad privatos homines facillimè transferantur. Sed fortasse præstat argumentum ab ipso auctore, in Oratione de permutandis facultatibus expositum, audire. Sunt autem ejus verba, quæ quidem huc pertineant, hæc:

Duarum igitur orationum partes quasdam audivistis. Volo autem etiam è tertia pauca recitare: ut planius intelligatis, omnes meas orationes ad virtutem & justitiam referri. Monet autem hæc, quæ jam legetur, oratio, Nicoclem, qui regnum Cypri eo tempore obtinebat, quomodo civibus sit imperandum

Δυοῖν μὲν τοίνυν λόγοιν ἀκηκόατε· βούλομαι δὲ καὶ τοῦ τρίτου μικρὰ διελθεῖν, ἵν' ὑμῖν μᾶλλον ἔτι γένηται καταφανὲς, ὅτι πάντες οἱ λόγοι πρὸς ἀρετὴν καὶ δικαιοσύνην συντείνουσιν. Ἔστι δὲ ὁ μέλλων ῥηθήσεσθαι, Νικοκλεῖ τῷ Κυπρίῳ τῷ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον βασιλεύοντι, συμβουλεύων ὡς δεῖ τῶν πολιτῶν ἄρχειν. οὐχ ὁμοίως

ὁμοίως ἢ γέγραπται τοῖς ἀνεγνωσμένοις. Ἐκεῖνοι μὲν γὰρ τὸ λεγόμενον, ὁμολογούμενον ἀεὶ τοῖς προειρημένοις, καὶ συγκεκλεισμένον ἔχουσιν· ἐν δὲ τούτῳ τοὐναντίον διαλύσας γὰρ ἀπὸ τοῦ προτέρου, καὶ χωρίσας, ὥσπερ τὰ καλούμενα κεφάλαια ποιήσας, πειράσομαι διὰ βραχέων ἕκαστον ὧν συμβουλεύω φράζειν. Τούτου δ' ἕνεκα ταύτην ἐποιησάμην τὴν ὑπόθεσιν, ἡγούμενος ἐκ τοῦ παραινεῖν τήν τε διάνοιαν τὴν ἐκείνου μάλιστ' ἂν ὠφελήσειν, καὶ τὸν τρόπον τὸν ἐμαυτοῦ τάχιστα δηλώσειν· διὰ τὴν αὐτὴν δὲ ταύτην πρόφασιν καὶ νῦν αὐτὸν ὑμῖν δεῖξαι προειλόμην, οὐχ ὡς ἄριστα τῶν λοιπῶν λόγων γεγραμμένον, ἀλλ' ὡς ἐκ τούτου μάλιστα φανερὸς γενησόμενος, ὃν τρόπον εἴθισμαι τοῖς ἰδιώταις καὶ τοῖς δυνάσταις πλησιάζειν. Φανήσομαι γὰρ πρὸς αὐτὸν ἐλευθέρως, καὶ τῆς πόλεως.

Neque verò eodem modo scripta est, quo eæ quæ jam lectæ sunt. Nam in aliis quicquid dicitur, id cum superioribus perpetua serie cohæret, ac devinctum est: in hac contrarium fit. Dissolutas enim & distinctas à prioribus præceptiones in capita, quæ vocantur, redegi: ac omnia quæ suadeo, paucis explicare conor. Hac autem de causa id argumentum tractavi, quod existimabam, monendo, præcipiendoque me & ejus ingenio maximas utilitates allaturum, & mores meos optime demonstraturum. Qua etiam de causa nunc vobis eam ostendere constitui, non quod inter cæteras optime scripta sit, sed quod ex ea rectissime cognosci queat, quo pacto & cum privatis hominibus, & cum principibus viris agere soleam. Apparebit

enim

enim, me libere & è
dignitate nostræ civita-
tis cum eo disseruisse,
nec divitiis illius nec
potentiæ adulatum, sed
& populi causam egisse,
& ipsam gubernationem,
quantum in me quidem
fuit, quàm fieri posset
lenissimam constituisse.
Quod si cum rege agens,
populo patrocinatus
sum: quanto magis
in republica populari
versantibus hortator ero
colendæ multitudinis?
Ac in exordio quidem,
& primo veluti limine
orationis, reprehendo
principes: qui, cum
mentem excolere &
exercere ingenium præ-
ter cæteros deberent,
pejus instituti sunt idio-
tis. Ea disputatione
absoluta, Nicoclem
moneo, ne socordiæ
indulgeat, néve ita
remisso animo sit, quasi
regnum tanquam sa-
cerdotium suscepisset:
sed ut spretis volupta-
tibus, animum rebus

ἀξίως διειλεγμένος,
καὶ οὐ τὸν ἐκείνου πλοῦτον,
οὔτε τὴν δύναμιν θερα-
πεύων, ἀλλὰ καὶ τοῖς
ἀρχομένοις ἐπαμύνων,
καὶ παρασκευάζων καθ'
ὅσον ἠδυνάμην τὴν πο-
λιτείαν αὐτῶν, ὡς οἷόν
τε πρᾳοτάτην. ὅστις γὰρ
βασιλεῖ διαλεγόμενος
ὑπὲρ τοῦ δήμου τοὺς λό-
γους ἐποιούμην, ἦ που τοῖς
ἐν δημοκρατίᾳ πολι-
τευομένοις, σφόδρ' ἂν
παρακελευσαίμην τὸ
πλῆθος θεραπεύειν; ἐν
μὲν οὖν τῷ προοιμίῳ καὶ
τοῖς πρώτοις λεγομέ-
νοις, ἐπιτιμῶ τοῖς μονάρ-
χαις, ὅτι δέον αὐτοὺς
τὴν φρόνησιν ἀσκεῖν
μᾶλλον τῶν ἄλλων, οἱ δὲ
χεῖρον πεπαίδευνται τῶν
ἰδιωτῶν. διαλεχθεὶς δὲ
περὶ τούτων, παραινῶ τῷ
Νικοκλεῖ μὴ ῥᾳθυμεῖν,
μηδ' ὥσπερ ἱερωσύνην
εἰληφότα τὴν βασιλείαν
ἀμελῶς οὕτω τὴν γνώμην
ἔχειν· ἀλλὰ τῶν ἡδονῶν
ἀμελήσαντα προσέχειν
τὸν νοῦν τοῖς πράγμασιν.
ἐπιχειρῶ δὲ καὶ τοῦτο

πείθειν

πείθειν αὐτὸν ὡς χρὴ δεινὸν νομίζειν, ὅταν ὁρᾷ τοὺς χείρους τῶν κρειττόνων ἄρχοντας, καὶ τοὺς ἀνοητοτέρους τοῖς φρονιμωτέροις προστάττοντας, λέγων ὡς ὅσῳ περ ἂν ἐρρωμενέστερον τὴν τῶν ἄλλων ἄγνοιαν ἀτιμάσῃ, τοσούτῳ μᾶλλον τὴν αὐτοῦ διάνοιαν ἀσκήσει.

gerendis intendat. Illud etiam ei persuadere conor absurdissimam rem existimandam esse, si videat deteriores dominari præstantioribus, & stolidiores imperare prudentioribus: atque affirmo, quanto magis aliorum inscitiam contempserit, tanto magis fore, ut ingenium suum exerceat.

ἸΣΟΚΡΑ'ΤΟΥΣ ῬΗΤΟΡΟΣ ΠΡΟ'Σ ΝΙΚΟΚΛΕ'Α.

Περὶ βασιλείας λόγος δεύτερος.

ISOCRATIS RHETORIS ORAT. II. Ad NICOCLEM,

De Regno.

QUI vobis regibus, Nicocles, advehere vestes solent, aut aes, aut aurum factum, aut aliquid aliud ejus generis quo & ipsi egent, & vos abundatis: hos, ut mihi quidem videtur, plus satis apparet, non largitionem facere, sed mercaturam: suásque res multo callidius vendere, quàm eos qui ex professo cauponantur. Ego verò existimavi, hoc pulcherrimum fore munus ac utilissimum,

Οἱ μὲν εἰωθότες ὦ Νικόκλεις, ὑμῖν τοῖς βασιλεῦσιν ἐσθῆτας ἄγειν ἢ χαλκὸν ἢ χρυσὸν εἰργασμένον, ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων χρημάτων, ὧν αὐτοὶ μὲν ἐνδεεῖς εἰσιν, ὑμεῖς δὲ πλουτεῖτε, λίαν ἔδοξαν εἶναί μοι καταφανεῖς, οὐ δόσιν ἀλλ' ἐμπορίαν ποιούμενοι, καὶ πολὺ τεχνικώτερον αὐτὰ πωλοῦντες τῶν ὁμολογούντων καπηλεύειν. ἐγὼ δ' ἡγησάμην ἂν ταύτην καλλίστην γενέσθαι δωρεὰν, καὶ χρησιμωτάτην, καὶ μάλιστα πρέπου-

πρέπουσαν ἐμοί τε δοῦναι, καὶ σοὶ λαβεῖν, εἰ δυνηθείην ὁρίσαι, ποίων ἐπιτηδευμάτων ὀρεγόμενος, καὶ τίνων ἔργων ἀπεχόμενος ἄριστ' ἂν καὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν βασιλείαν διοικοίης. τοὺς μὲν γὰρ ἰδιώτας ἐστὶ πολλὰ τὰ παιδεύοντα, καὶ μάλιστα μὲν τὸ μὴ τρυφᾶν, ἀλλ' ἀναγκάζεσθαι περὶ τοῦ βίου καθ' ἑκάστην ἀγωνίζεσθαι τὴν ἡμέραν. ἔπειθ' οἱ νόμοι, καθ' οὓς ἕκαστοι πολιτευόμενοι τυγχάνουσιν· ἔτι δ' ἡ παρρησία καὶ τὸ φανερῶς ἐξεῖναι τοῖς τε φίλοις ἐπιπλῆξαι, καὶ τοῖς ἐχθροῖς ἐπιθέσθαι ταῖς ἀλλήλων ἁμαρτίαις· πρὸς δὲ τούτοις, τινὲς καὶ τῶν ποιητῶν τῶν προγεγενημένων ὑποθήκας ὡς χρὴ ζῆν, καταλελοίπασιν. Ὥστ' ἐξ ἁπάντων τούτων εἰκὸς αὐτοὺς βελτίους γίνεσθαι. τοῖς δὲ τυράννοις οὐδὲν ὑπάρχει τοιοῦτον, ἀλλ' οὓς ἔδει μᾶλλον τῶν ἄλλων παιδεύεσθαι, ἐπειδὰν εἰς τὴν ἀρχὴν

idémque & mihi danti, & tibi accipienti aptissimum, si describere possem, quibus officiis præstandis, & quibus rebus fugiendis, optimè & civitatem & regnum administrator esses. Nam privatos quidem homines permulta sunt quæ erudiant: atque in primis vita expers deliciarum, & quotidiana de parando victu quasi dimicandi necessitas. Deinde leges, quibus in suis quique civitatibus reguntur; præterea libertas illa, quà palàm & amicis objurgare invicem, & inimicis exagitare delicta licet: denique Poetæ quidem veteres præcepta de vivendi ratione reliquerunt. Quibus rebus omnibus consentaneum est, eos fieri meliores. Principibus autem nihil ejusmodi contingit, sed quos omnium maximè institui conveniebat, hi mox susce-

susceptо principatu, sine ullis monitoribus ætatem exigunt. Perpaucis enim ad eos patet aditus: qui verò familiariter cum eis vivunt, hi ad gratiam & dicunt & faciunt omnia. Itaque amplissimâ pecuniâ, & potentiâ maximâ potiti, facultatibus his non rectè utendo effecerunt, ut multi dubitent, sitne privatorum quidem hominum, sed moderatè se gerentium potiùs expetenda vita, quam tyrannorum. Nam cùm honores eorum, & divitias, & imperia intuentur, omnes eos diis similes esse censent, qui soli rerum potiuntur. Cùm verò timores & pericula considerant, memoriâque repetentes vident, alios à quibus minimè oportebat, interfectos, alios erga suos conjunctissimos delinquere coactos, aliis utrumque accidis-

καθεσταθῶσιν, ἀνουθέτητοι διατελοῦσιν· οἱ μὲν γὰρ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων αὐτοῖς οὐ πλησιάζουσιν· οἱ δὲ συνόντες, πρὸς χάριν ὁμιλοῦσιν. καὶ γάρ τοι κύριοι γενόμενοι καὶ χρημάτων πλείστων, καὶ πραγμάτων μεγίστων, διὰ τὸ μὴ καλῶς χρῆσθαι ταύταις ταῖς ἀφορμαῖς πεποιήκασιν. ὥστε πολλοὺς ἀμφισβητεῖν, πότερόν ἐστιν ἄξιον ἑλέσθαι τὸν βίον, τὸν τῶν ἰδιωτευόντων μὲν, ἐπιεικῶς δὲ πραττόντων, ἢ τὸν τῶν τυραννευόντων. ὅταν μὲν γὰρ ἀποβλέψωσιν εἰς τὰς τιμὰς, καὶ τοὺς πλούτους, καὶ τὰς δυναστείας, ἰσοθέους ἅπαντες νομίζουσι τοὺς ἐν ταῖς μοναρχίαις ὄντας. ἐπειδὰν δ' ἐνθυμηθῶσι τοὺς φόβους, καὶ τοὺς κινδύνους, καὶ διεξιόντες ὁρῶσι, τοὺς μὲν ὑφ' ὧν ἥκιστα ἐχρῆν διεφθαρμένους, τοὺς δ' εἰς τοὺς οἰκειοτάτους ἐξαμαρτεῖν ἠναγκασμένους· τοῖς δ' ἀμφότε-

ρα

ἐκ τοῦ μὲ συμβεβηκό-
τος πάλιν ἐπιποθοῦν ζῆν
ἡγοῦνται λυσιτελεῖν
μᾶλλον, ἢ μετὰ τοιούτων
συμφορῶν ἁπάσης τῆς
Ἀσίας βασιλεύειν.
τούτου δ' ἐστὶ τῆς ἀνωμαλίας,
καὶ τῆς ταραχῆς αἴτιον
ἐστιν, ὅτι τὴν βασιλείαν
ὥσπερ ἱερωσύνην παν-
τὸς ἀνδρὸς εἶναι νομίζου-
σιν, ὃ τῶν ἀνθρωπίνων
πραγμάτων μέγιστόν
ἐστι, καὶ πλείονος προνοί-
ας δεόμενον. καθ' ἑκά-
στην μὲν οὖν πρᾶξιν, ἐξ
ὧν ἄν τις μάλιστα δύ-
ναιτο κατὰ τρόπον διοι-
κεῖν, καὶ τὰ μὲν ἀγαθὰ
διαφυλάττειν, τὰς δὲ
συμφορὰς διαφεύγειν,
τῶν ἀεὶ παρόντων ἔργον
ἐστὶ συμβουλεύειν. καθό-
λου δὲ τῶν ἐπιτηδευμάτων
ὧν χρὴ στοχάζεσθαι, καὶ
περὶ ἃ δεῖ διατρίβειν,
ἐγὼ πειράσομαι διελ-
θεῖν. εἰ μὲν οὖν ἔσται τὸ
δῶρον ἐξεργασθὲν ἄξιον
τῆς ὑποθέσεως, χαλεπὸν
ἀπὸ τῆς ἀρχῆς συνι-
δεῖν. πολλὰ γὰρ καὶ τῶν ἐμ-
μέτρων ποιημάτων, καὶ

se: rursus quovis modo vivere, melius esse putant, quam in hujusmodi calamitatibus vel universæ Asiæ dominari. Est autem hujus diversitatis & confusionis causa hæc: quod regnum tanquam sacerdotium, cujuslibet hominis esse putant: quod summum est rerum humanarum, majorémque providentiam postulat. Ac singulatim quidem quo pacto rectissimè res administrari, útque & bona conservari, & mala caveri possint: eorum munus est consulere, qui tibi semper adsunt. Generatim autem, quæ studia tanquam meta, tibi proposita esse debeant, & quibus in rebus versandum sit, ego recensere conabor. Utrum verò donum hoc argumenti dignitati, cùm absolutum fuerit, sit responsurum; ab initio facilè perspici non potest. Multa enim

enim & numeris devincta poemate, & soluta oratione conscripti libri, dum adhuc in mentibus autorum inclusa tenerentur, magnas sui expectationes concitârunt: sed perfecta tandem, & aliis ostensa, longè tenuiorem, quàm pro concepta spe, gloriam consecuta sunt. Sed tamen conatus ipse præclarus est, ab aliis prætermissa conquirendi, & regnis veluti leges præscribendi. Nam qui privatos homines instituunt; hi solis illis prosunt. Si quis verò populi dominos ad virtutem excitârit, is utrisq; commodaverit, tum iis qui imperant, tum iis qui parent imperio; quòd & illis principatus tutiores, & his Resp. publicas leniores effecerit.

τῶν καταλογάδην συγγεγραμμένων, ἔτι μὲν ἐν ταῖς διανοίαις ὄντα τῶν συνθέντων, μεγάλας τὰς προσδοκίας παρέσχεν· ἐπιτελεσθέντα δὲ, καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπιδειχθέντα, πολὺ καταδεεστέραν τὴν δόξαν τῆς ἐλπίδος ἔλαβεν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τό γε ἐγχείρημα καλῶς ἔχει, τὸ ζητεῖν τὰ παραλελειμμένα, καὶ νομοθετεῖν ταῖς μοναρχίαις. οἱ μὲν γὰρ τοὺς ἰδιώτας παιδεύοντες, ἐκείνους μόνους ὠφελοῦσιν· εἰ δέ τις τοὺς κρατοῦντας τοῦ πλήθους ἐπ' ἀρετὴν προτρέψειεν, ἀμφοτέρους ἂν ὠφελήσειε, καὶ τοὺς τὰς δυναστείας ἔχοντας, καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῖς ὄντας· τοῖς μὲν γὰρ ἂν τὰς ἀρχὰς ἀσφαλεστέρας, τοῖς δὲ τὰς πολιτείας πραοτέρας ποιήσειεν.

Πρῶτον

Πρῶτον μὲν οὖν σκεπτέον, τί τῶν βασιλευόντων ἔργον ἐστίν. ἐὰν γὰρ τὸ κεφάλαιον, καὶ τὴν δύναμιν ὅλον τοῦ πράγματος καλῶς περιλάβωμεν· ἐνταῦθα ἀποβλέποντες, ἄμεινον καὶ περὶ τῶν ἄλλων μερῶν ἐροῦμεν. οἶμαι δὴ πάντας ἂν ὁμολογῆσαι, προσήκειν αὐτοῖς, πόλιν τε δυστυχοῦσαν παῦσαι, καὶ καλῶς πράττουσαν διαφυλάξαι, καὶ μεγάλην ἐκ μικρᾶς ποιῆσαι. τὰ γὰρ ἄλλα τὰ καθ' ἑκάστην ἡμέραν συμπίπτοντα, τούτων ἕνεκα πρακτέον ἐστί. καὶ μὴν ἐκεῖνό γε φανερόν, ὅτι δεῖ τοὺς ταῦτα δυνησομένους, καὶ περὶ τούτων βουλευσομένους, μὴ ῥαθυμεῖν· ἀλλὰ σκοπεῖν, ὅπως φρονιμώτερον διακείσονται τῶν ἄλλων. δέδεικται γὰρ ὅτι τοιαύτας ἕξουσι τὰς βασιλείας, οἵασπερ ἂν τὰς αὑτῶν γνώμας παρασκευάσωσιν. ὥστε οὐδενὶ

PRimùm igitur conſiderandum eſt, quodnam ſit regum officium. Nam ſi caput, atque id in quo totius rei vis eſt, probè conſtituerimus: in ea intuentes, meliùs de cæteris quoque partibus dicturi ſumus. Arbitror equidem conſtare inter omnes, convenire eis, ut civitatem & calamitatibus liberent, & res ejus ſecundas tueantur, & ipſam è parva magnam efficiant. Nam cætera quæ quotidie incidunt, horum causâ facienda ſunt, & ad hæc referenda. Illud autem perſpicuum eſt, oportere eos, in quibus hæc facultas eſſe debeat & qui his de rebus deliberaturi ſint, non ſocordiæ ſeſe dare, ſed providere, ut ſint aliis longè prudentiores. Conſtat enim, quemadmodum ipſi animos ſuos excoluerint, ità etiã eorum regna ſe eſſe habitura. Quare nulli pugili

gis tam convenit corpus exercere, quam regibus ingenium suum. Nam celebritates ludorum universæ nullam partem constituunt eorum præmiorum, pro quibus vos quotidie decertatis. Hæc igitur considerantem, operam dare te decet, ut, quantum alios dignitate superas, tantum etiam virtute illis antecellas. Neque verò putabis curam & studium in aliis prodesse rebus, ad augendam autem virtutem & prudentiam nihil habere virium, neque tantæ infelicitatis homines condemnabis, ut, cùm artes quasdam ad cicurandas bestias, & animos illarum excolendos invenerimus, ipsi nobis ad virtutem nihil afferre adjumenti queamus. Illud potiùs tibi persuadeas, institutione & curâ

τῶν ἀθλητῶν οὕτω προσήκει τὸ σῶμα γυμνάζειν, ὡς τοῖς βασιλεῦσι τὴν ψυχὴν τὴν ἑαυτῶν. ἅπασαι γὰρ αἱ πανηγύρεις οὐδὲν μέρος τίθενται τούτων τῶν ἄθλων, ἐφ᾽ ὧν ὑμεῖς καθ᾽ ἑκάστην ἀγωνίζεσθε τὴν ἡμέραν· ὧν ἐνθυμούμενον χρὴ προσέχειν τὸν νοῦν, ὅπως ὅσονπερ ταῖς τιμαῖς τῶν ἄλλων προέχεις, τοσοῦτον καὶ ταῖς ἀρεταῖς αὐτῶν διοίσεις. καὶ μὴ νόμιζε τὴν ἐπιμέλειαν ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις πράγμασι χρήσιμον εἶναι, πρὸς δὲ τὸ βελτίους ἡμᾶς καὶ φρονιμωτέρους γίνεσθαι μηδεμίαν ἔχειν δύναμιν· μηδὲ καταγνῷς τῶν ἀνθρώπων τοσαύτην δυστυχίαν, ὡς περὶ μὲν τὰ θηρία τέχνας εὑρήκαμεν, αἷς αὐτῶν τὰς ψυχὰς ἡμεροῦμεν, καὶ πλείονος ἀξίας ποιοῦμεν, ἡμᾶς δ᾽ αὐτοὺς οὐδὲν ἂν πρὸς ἀρετὴν ὠφελήσαιμεν· ἀλλ᾽ ὡς καὶ τῆς παιδεύσεως, καὶ τῆς ἐπιμελείας δυνα-

μένης

μένης τὴν ἡμετέραν ψυχὴν εὐεργετεῖν, οὕτω διάκεισο τὴν γνώμην. καὶ τῶν τε παρόντων τοῖς φρονιμωτάτοις πλησίαζε, καὶ τῶν ἄλλων οὓς ἂν δύνῃ μεταπέμπου. καὶ μήτε τῶν ποιητῶν τῶν εὐδοκιμούντων, μήτε τῶν σοφιστῶν μηδενὸς οἴου δεῖν ἄπειρος ἔχειν, ἀλλὰ τῶν μὲν ἀκροατὴς γίνου, τῶν δὲ μαθητής· καὶ παρασκεύαζε σαυτὸν, τῶν μὲν ἐλαττόνων κριτὴν, τῶν δὲ μειζόνων ἀνταγωνιστήν. διὰ γὰρ τούτων τῶν γυμνασίων, τάχις ἂν γένοιο τοιοῦτος, οἷον ὑπεθέμεθα δεῖν εἶναι τὸν ὀρθῶς βασιλεύσοντα, καὶ τὴν πόλιν ὡς χρὴ διοικήσοντα. Μάλιστα δ' ἂν αὐτὸς ὑπὸ σαυτοῦ παρακληθείης, εἰ δεινὸν ἡγήσαιο, τοὺς χείρους τῶν βελτιόνων ἄρχειν, καὶ τοὺς ἀνοητοτέρους τοῖς φρονιμωτέροις προστάττειν. ὅσῳ γὰρ ἂν ἐρρωμενεστέρως τὴν τῶν ἄλλων ἄνοιαν ἀτιμά-

cum primis posse animum nostrum adjuvari. Itaque tum domesticorum prudentissimis familiariter utere, tum exterorum quoscunque poteris accersito: tum celebrium & Poetarum & rhetorum omnium periculum tibi esse faciendum, persuasum habeto: ac illorum quidem auditor esto; horum autem discipulus: itaque te para, ut & minorum sis judex, & majorum æmulator. Nam his exercitationibus celerrimè talis fies, qualem esse oportere nos proposuimus eum, qui rectè sit regno præfuturus, & urbem, ità ut decet, gubernaturus. Sic verò ipse te maximè cohortabere, si absurdum esse duxeris, deteriores præstantioribus dominari, & stolidiores prudentioribus imperare. Nam quo vehementius aliorum inscitiam despe-

ris,

ris, eò diligentiùs ingenium tuum, exercebis.

2. Hinc igitur eos auspicari decet, qui fungi officio volent: præterea & hominum & civitatis esse amantem. Nec enim fieri potest, ut vel equis, vel canibus, vel hominibus, vel vili denique rei quisquam rectè præsit, nisi delectetur iis quorum ei mandata est curatio. Populus curæ tibi sit, & omnia in eo posita esse putato, ut is imperio tuo delectetur. Notum enim est, & oligarchias & cætera imperia eò diuturniora esse, quo diligentiùs populum coluerint.

3. Sic autem bene imperabis, si neque vulgi petulantiæ locum dederis, neq; alios populo insultare passus fueris; sed provideris, ut & honores optimo cuiq; mandentur, & cæteri nullis

σῃς, τοσούτῳ μᾶλλον τὴν σεαυτοῦ διάνοιαν ἀσκήσεις.

2. Ἄρχεσθαι μὲν οὖν ἐντεῦθεν χρὴ, τοὺς μέλλοντάς τι ποιήσειν τῶν δεόντων. πρὸς δὲ τούτοις φιλάνθρωπον εἶναι δεῖ καὶ φιλόπολιν. οὔτε γὰρ ἵππων, οὔτε κυνῶν, οὔτε ἀνδρῶν, οὔτε ἄλλου πράγματος οὐδενὸς οἷόν τε καλῶς ἄρχειν, ἢν μή τις χαίρῃ τούτοις ὧν αὐτὸν δεῖ ποιεῖσθαι τὴν ἐπιμέλειαν. Μελέτω σοι τοῦ πλήθους, καὶ περὶ παντὸς ποιοῦ κεχαρισμένως αὐτοῖς ἄρχειν· γινώσκων, ὅτι καὶ τῶν ὀλιγαρχιῶν, καὶ τῶν ἄλλων πολιτειῶν αὗται πλεῖστον χρόνον διαμένουσιν, αἵτινες ἂν ἄριστα τὸ πλῆθος θεραπεύωσι.

3. Καλῶς δὲ δημαγωγήσεις, ἐὰν μήτε τὸν ὄχλον ὑβρίζειν ἐᾷς, μήτε ὑβριζόμενον περιορᾷς· ἀλλὰ σκοπῇς, ὅπως οἱ βέλτιστοι μὲν τὰς τιμὰς ἕξουσιν, οἱ δ' ἄλλοι μηδὲν ἀδικήσονται.

κηδήσονται. ταῦτα γὰρ στοιχεῖα πρῶτα καὶ μέγιστα χρηστῆς πολιτείας ἐστί.

4. Τῶν πραγμάτων καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων κίνει, καὶ μετατίθει τὰ μὴ καλῶς καθεστῶτα. καὶ μάλιστα μὲν εὑρετὴς γίνου τῶν βελτίστων, εἰ δὲ μή, μιμοῦ τὰ παρὰ τοῖς ἄλλοις καλῶς ἔχοντα. Ζήτει νόμους τὸ μὲν σύμπαν δικαίους καὶ συμφέροντας, καὶ σφίσιν αὐτοῖς ὁμολογουμένους, πρὸς δὲ τούτοις, οἵτινες τὰς μὲν ἀμφισβητήσεις ὡς ἐλαχίστας, τὰς δὲ διαλύσεις ὡς οἷόν τε ταχίστας τοῖς πολίταις ποιήσουσι. Ταῦτα γὰρ ἅπαντα προσεῖναι δεῖ τοῖς καλῶς κειμένοις νόμοις.

5. Τὰς μὲν ἐργασίας αὐτοῖς καθίστη κερδαλέας, τὰς δὲ πραγματείας ἐπιζημίους· ἵνα τὰς μὲν φεύγωσι, πρὸς δὲ τὰς προθύμως ἔχωσι.

6. Τὰς κρίσεις ποιοῦ, περὶ ὧν ἂν πρὸς ἀλλήλους ἀμφισβητῶσι,

injuriis afficiantur. Hæc enim elementa prima & maxima ſunt reipub. bene conſtitutæ.

4. Edicta & inſtituta vitioſa loco move, & muta: operámque in primis dato, ut optimorum ſis inventor: ſed ſi id fieri nequit, imitare quæ apud alios rectè ſe habent. Leges quære in univerſum æquas & utiles, & inter ſe conſentientes: atque etiam tales quæ & controverſias civium quàm pauciſſimas, & compoſitiones quàm fieri poteſt celerrimas efficiant. Hæc enim ineſſe oportet omnia legibus bene conſtitutis.

5. Effice negotiationes eis lucroſas, lites detrimentoſas: ut has fugiant, illas appetant.

6. De controverſiis eorum, ſententias neq; ad gratiam ferto, neque inter

inter se contrarias: sed de iisdem quidem rebus, semper eadem decernito. Etenim & decet, & expedit, regum de jure decreta esse immutabilia, ut probatas leges.

7. Urbem eodem modo, quo paternam domum administra, apparatu splendido & regali, ratione vectigalium accurata: ut simul & illustri laude celebreris, & sumptus tolerare possis.

8. Ostenta magnificentiam nullâ re magni sumptûs, statimq. periturâ: sed tum iis rebus quas diximus, tum instrumenti atque supellectilis ornatu, tum beneficentiâ in amicos. Nam quæ hoc modo insumpseris, ea & tibi ipsi firma stabiliáq. permanent, & posteris tuis plures commoditates afferent, quàm pecuniæ profusiones.

9. Religionem eam

μὴ πρὸς χάριν, μηδ' ἐναντίας ἀλλήλαις, ἀλλ' ἀεὶ ταὐτὰ περί γε τῶν αὐτῶν γίνωσκε. καὶ γὰρ πρέπει καὶ συμφέρει, τὴν τῶν βασιλέων γνώμην ἀμετακινήτως ἔχειν περὶ τῶν δικαίων, ὥσπερ τοὺς νόμους τοὺς καλῶς κειμένους.

7 Διοίκει τὴν πόλιν ὁμοίως, ὥσπερ τὸν πατρῷον οἶκον, τῇ μὲν κατασκευαῖς λαμπρῶς καὶ βασιλικῶς, τῇ δὲ πράξεσιν ἀκριβῶς, ἵν' εὐδοκιμῇς ἅμα, καὶ διαρκῇς.

8. Τὴν μεγαλοπρέπειαν ἐνδείκνυσο ἐν μηδενὶ μὲν τῶν πολυτελειῶν, τῶν εὐθὺς ἀφανιζομένων. ἀλλ' ἐν τοῖς προειρημένοις, καὶ τῷ κάλλει τῶν κτημάτων, καὶ ταῖς τῶν φίλων εὐεργεσίαις. τὰ γὰρ τοιαῦτα τῶν ἀναλωμάτων αὐτῷ τέ σοι παραμένει, καὶ τοῖς ἐπιγινομένοις πλείονος ἄξια τῶν δεδαπανημένων καταλείψεις.

9. Τὰ περὶ τοὺς θε-

ὺς ποίει μὲν, ὡς οἱ πρόγονοι κατέδειξαν. ἡγοῦ δὲ τοῦτο εἶναι θῦμα κάλλιστον, καὶ θεραπείαν μεγίστην, ἐὰν ὡς βέλτιστον καὶ δικαιότατον σεαυτὸν παρέχῃς. μᾶλλον γὰρ ἐλπὶς τοὺς τοιούτους, ἢ τοὺς ἱερεῖα πολλὰ καταβάλλοντας πράξειν τι παρὰ τῶν θεῶν ἀγαθόν.

ſerva, quam à majoribus accepiſti: ſed id pulcherrimum ſacrificium, & cultum eſſe maximum exiſtima, ſi ipſe te quàm optimū & juſtiſſimum præbeas. Major enim ſpes eſt, Deos immortales talium vota auditaros, quàm eorum qui multas victimas proſternunt.

10. Τίμα τῶν μὲν ἀρχαῖς τῶν τιμῶν τοὺς οἰκειοτάτους, ταῖς δὲ ἀληθεστάταις τοὺς εὐνουστάτους.

10. Primos honores conjunctiſſimis, veriſſimos benevolentiſſimis defer.

11. Φυλακὴν ἀσφαλεστάτην ἡγοῦ τοῦ σώματος εἶναι τήν τε τῶν φίλων ἀρετὴν, καὶ τὴν τῶν πολιτῶν εὔνοιαν, καὶ τὴν σαυτοῦ φρόνησιν· διὰ γὰρ τούτων καὶ κτᾶσθαι καὶ διασώζειν τὰς τυραννίδας, μάλιστ᾽ ἄν τις δύναιτο.

11. Corporis cuſtodiam tutiſſimam eſſe puta, tum in virtute amicorum, tum in benevolentia civium, tum in tua prudentia collocatam. Hæc enim ſunt per quæ imperium facillimè & paretur, & conſervetur.

12. Κήδου τῶν οἴκων τῶν ἰδιωτῶν, καὶ νόμιζε τοὺς δαπανωμένους ἀπὸ τῶν σῶν ἀναλίσκειν, καὶ τοὺς ἐργαζομένους τὰ σὰ πλείω ποιεῖν. ἅπαντα γὰρ τὰ τῶν οἰκούντων τὴν

12. Rem privatorum familiarem curato: & prodigos de tuo facere ſumptum, & ad rem attentus tuas opes augere exiſtimato. Bona enim omnia in urbe habitan-

um, ad familiam pertinent regum bene imperantium.

13. Per omnem ætatem, tantam veritatis præ te ferto reverentiã, ut plus habeatur fidei tuæ affirmationi, quàm aliorum dejerationi.

14. Cùm omnibus hospitibus urbem exhibe tutam, & in contractibus æquam: tum inter advenas eos maximi facito, non qui dona tibi advehunt, sed qui à te expetunt. Nam si his honorem habueris, apud cæteros majore gloria eris.

15. Exime civibus formidinem: neq; terribilis iis esse velis, qui nihil delinquunt. Nam quo tu eos in te esse animo consuefeceris eodem & ipse in illos eris. Nihil per iracundiam agito: sed iram, cùm tempus postulabit, simulato. Acrimoniam tuam proba, indagatione rerum

πόλιν, οἰκεῖα τῶν καλῶς βασιλευόντων ἐστί.

13. Διὰ παντὸς τοῦ χρόνου τὴν ἀλήθειαν οὕτω φαίνου προτιμῶν, ὥστε πιστοτέρους εἶναι τοὺς σοὺς λόγους, ἢ τοὺς τῶν ἄλλων ὅρκους.

14. Ἅπασι μὲν τοῖς ξένοις ἀσφαλῆ τὴν πόλιν πάρεχε, καὶ πρὸς τὰ συμβόλαια νόμιμον· περὶ πλείστου δὲ ποιοῦ τῶν ἀφικνουμένων μὴ τοὺς σοὶ δωρεὰς εἰς ἄγοντας, ἀλλὰ τοὺς παρὰ σοῦ λαμβάνειν ἀξιοῦντας· τιμῶν γὰρ τοὺς τοιούτους μᾶλλον παρὰ τοῖς ἄλλοις εὐδοκιμήσεις.

15. Τοὺς φόβους ἐξαίρει τῶν πολιτῶν, καὶ μὴ βούλου φοβερὸς εἶναι τοῖς μηδὲν ἀδικοῦσιν· ὅπως γὰρ ἂν τοὺς ἄλλους πρὸς σεαυτὸν διαθῇς, οὕτω καὶ σὺ πρὸς ἐκείνους ἕξεις. Ποίει μὲν μηδὲν μετ' ὀργῆς, δόκει δὲ τοῖς ἄλλοις, ὅταν σοι καιρὸς ᾖ. Δεινὸς μὲν φαίνου, τῷ μηδέν σε λαν-

λανθάνειν τῶν γιγνομένων· πρᾶος δὲ, τῷ τὰς τιμωρίας ἐλάττους ποιεῖσθαι τῶν ἁμαρτανομένων. Ἀρχικὸς εἶναι βούλου μὴ χαλεπότητι, μηδὲ τῷ σφόδρα κολάζειν· ἀλλὰ τῷ πάντας ἡττᾶσθαι τῆς σῆς διανοίας, καὶ νομίζειν ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας ἄμεινόν σε βουλεύεσθαι.

16. Πολεμικὸς γίνου ταῖς ἐπιςήμαις καὶ ταῖς παρασκευαῖς. εἰρηνικὸς δὲ, τῷ μηδὲν παρὰ τὸ δίκαιον πλεονεκτεῖν. οὕτως ὁμίλει τῶν πόλεων πρὸς τὰς ἥττους, ὥσπερ ἂν τὰς κρείττους πρὸς σεαυτὸν ἀξιώσειας. Φιλονείκει μὴ περὶ ἁπάντων, ἀλλὰ περὶ ὧν ἂν κρατήσαντί σοι μέλλῃ συνοίσειν. Φαύλους ἡγοῦ μὴ τοὺς συμφερόντως ἡττωμένους, ἀλλὰ τοὺς μετὰ βλάβης περιγινομένους.

17. Μεγαλόφρονας εἶναι νόμιζε, μὴ τοὺς μείζω περιβαλλομένους, ὧν οἷοί τέ εἰσι κατα-

quæ geruntur omnium: clementiam, mitigatione ſuppliciorum. Auctoritatem imperii tuere, non aſperitate, nec ſævitiâ pœnarum, ſed excellenti ſapientia: ut te ſuæ ſaluti omnes meliùs quàm ſemetipſos conſulere arbitrentur.

16. Bellicoſus eſto, ſcientiâ rei militaris & apparatus: pacificus nihil præter jus & æquum vendicando. Erga civitates imbecilliores talē te præbe, quales in te potentiores eſſe velles. Noli de rebus quibuſvis contendere; ſed de iis duntaxat, quarum victoria tibi profutura eſt. Contemnendos exiſtima non eos qui utiliter ſuccumbunt, ſed qui cum damno ſuo vincunt.

17. Magnanimos puta, non eos qui majora ſuſcipiunt, quàm ſuſtinere poſſint; ſed qui

& mediocria desiderant, & quæ aggrediuntur perficere possunt. Æmulare non eos qui latissimè imperium propagârunt, sed qui id quod habent rectissimè administrârunt. Téque ab omni parte beatum fore puta, non si omnibus hominibus cum terroribus & periculis imperites, sed si talem te præbens, qualem decet, & ea gerens quæ in præsentia, mediocria desideres, & horum nullo careas.

18. In amicitiam recipe non quoslibet, sed tuâ naturâ dignos; neq; cum quibus jucundissimè tempus conteras, sed quorum operâ urbem optimè gubernes. Diligenter inquirito in tuos familiares; téq; scito talem ab iis omnibus, qui consuetudine tua non utuntur, judicatum iri, quales illi fuerint cum quibus vixeris.

19. Si alios iis præ-

χεῖν, ἀλλὰ τοὺς μετρίων μὲν ἐφιεμένους, ἐξεργάζεσθαι δὲ δυναμένους οἷς ἂν ἐπιχειρῶσι· Ζήλου μὴ τοὺς μεγίστην ἀρχὴν κτησαμένους, ἀλλὰ τοὺς ἄριστα τῇ παρούσῃ χρησαμένους· καὶ νόμιζε τελέως εὐδαιμονήσειν, οὐκ ἐὰν ἁπάντων ἀνθρώπων μετὰ φόβων καὶ κινδύνων ἄρχῃς, ἀλλ᾽ ἐὰν τοιοῦτος ὢν οἷον χρή, καὶ πράττων ὥσπερ ἐν τῷ παρόντι, μετρίων ἐπιθυμῇς, καὶ μηδενὸς τούτων ἀπορῇς.

18. Φίλους κτῶ, μὴ πάντας τοὺς βουλομένους, ἀλλὰ τοὺς τῆς σῆς φύσεως ἀξίους ὄντας· μηδὲ μεθ᾽ ὧν ἥδιστα συνδιατρίψεις, ἀλλὰ μεθ᾽ ὧν ἄριστα τὴν πόλιν διοικήσεις. Ἀκριβεῖς ποιοῦ τὰς δοκιμασίας τῶν συνόντων, εἰδὼς ὅτι πάντες οἱ μὴ σοὶ πλησιάζοντες, ὁμοίον σε τοῖς χρωμένοις νομιοῦσι.

19. Τοιούτους ἐφίστη
τοῖς

τοῖς πράγμασι, τοῖς μὴ διὰ σοῦ γινομένοις, ὡς αὐτὸς τὰς αἰτίας ἕξων, ὧν ἂν ἐκεῖνοι πράξωσι.

20. Πιστοὺς ἡγοῦ μὴ τοὺς πᾶν, ὅ, τι ἂν λέγῃς ἢ ποιῇς, ἐπαινοῦντας· ἀλλὰ τοὺς τοῖς ἁμαρτανομένοις ἐπιτιμῶντας. Δίδου παῤῥησίαν τοῖς εὖ φρονοῦσιν· ἵνα περὶ ὧν ἂν ἀμφιγνοῇς, ἔχῃς τοὺς συνδοκιμάσοντας. Διόρα καὶ τοὺς τέχνῃ κολακεύοντας, καὶ τοὺς μετ᾽ εὐνοίας θεραπεύοντας· ἵνα μὴ πλέον οἱ πονηροὶ τῶν χρηστῶν ἔχωσιν.

21. Ἄκουε τοὺς λόγους τοὺς περὶ ἀλλήλων, καὶ πειρῶ γνωρίζειν ἅμα τοὺς λέγοντας, ὁποῖοι, καὶ τίνες εἰσί; καὶ περὶ ὧν ἂν λέγωσι. Ταῖς αὐταῖς κόλαζε ζημίαις τοὺς ψευδῶς διαβάλλοντας, ὥσπερ ἂν τοὺς ἐξαμαρτάνοντας.

22. Ἄρχε σεαυτοῦ μηδὲν ἧττον, ἢ καὶ τῶν

fice rebus, quas ipse non geris, ut tibi adscribendum scias, quicquid illi fecerint.

20. Fideles existima, non eos qui omnia & dicta tua & facta laudârint; sed qui etiã errata & delicta reprehenderint. Potestatem da prudentibus liberè dicendi sententiam; ut si quibus de rebus dubitâris, præsto sint qui illas uti tecũ expendant. Discerne eos qui arte assentantur, ab illis qui ex benevolentia te colunt: nè improbi meliore conditione sint, quàm boni viri.

21. Audi quid alii de aliis dicant: operámque dato, ut quales & quinam sint, non minùs ii qui dicunt, quàm ii de quibus dicunt, cognoscas. Iisdem suppliciis affice calumniatores quibus delinquentes.

22. Impera tibi ipsi non minùs, quàm & cæ-

cæteris; idque maximè regium putato, si nullis libidinibus servias: sed cupiditates magis in potestate habeas, quam cives tuos.

ἄλλων· καὶ τοῦτο ἡγοῦ βασιλικώτατον, ἐὰν μηδεμιᾷ δουλεύῃς τῶν ἡδονῶν, ἀλλὰ κρατῇς τῶν ἐπιθυμιῶν μᾶλλον ἢ τῶν πολιτῶν.

23. Nullam familiaritatem temerè, ac sine ratione contrahe; sed iis gaudere congressibus assuesce, qui te & sapientiâ augeant, & virtutis apud alios opinione.

23. Μηδεμίαν συνουσίαν εἰκῇ προσδέχου, μηδ' ἀλογίστως· ἀλλ' ἐπ' ἐκείναις τῶν διατριβαῖς ἔθιζε σεαυτὸν χαίρειν, ἐξ ὧν αὐτός τε ἐπιδώσεις, καὶ τοῖς ἄλλοις βελτίων εἶναι δόξεις.

24. De iis rebus tibi placere noli, quæ à malis etiam perfici possunt: sed virtutem laudi tibi ducito, cujus nulla pars improbis contingere potest. Verissimos honores eos esse puta, non qui palàm ex metu tibi habentur: sed si ipsi apud sese prudentiam tuam, plus quàm fortunam admirentur.

24. Μὴ φαίνου φιλοτιμούμενος ἐπὶ τοῖς τοιούτοις, ἃ καὶ τοῖς κακοῖς διαπράξασθαι δυνατόν ἐστιν· ἀλλ' ἐπ' ἀρετῇ μέγα φρονῶν, ἧς οὐδὲν μέρος τοῖς πονηροῖς μέτεστι. Νόμιζε τῶν τιμῶν ἀληθεστάτας εἶναι, μὴ τὰς ἐν τῷ φανερῷ μετὰ δέους γιγνομένας· ἀλλ' ὅταν αὐτοὶ παρ' αὐτοῖς ὄντες μᾶλλον σου τὴν γνώμην, ἢ τὴν τύχην θαυμάζωσι.

25 Si fortè irâ acciderit, ut re aliquâ leviore gaudeas, dissimula: rerum maximarum studi-

25. Λάνθανε μὲν ἐὰν ἐπί τῳ σοι συμβῇ τῶν φαύλων χαίρειν· ἐνδείκνυσο δὲ περὶ τὰ μέγιστα σπου-

σπουδάζων. Μὴ τοὺς μὲν ἄλλους ἀξίου κοσμίως ζῆν, τοὺς δὲ βασιλέας ἀτάκτως· ἀλλὰ τὴν σαυτοῦ σωφροσύνην παράδειγμα τοῖς ἄλλοις καθίστη, γινώσκων ὅτι τὸ τῆς πόλεως ὅλης ἦθος ὁμοιοῦται τοῖς ἄρχουσι.

26. Σημεῖον ἔστω σοι τοῦ καλῶς βασιλεύειν, ἐὰν τοὺς ἀρχομένους ὁρᾷς εὐπορωτέρους καὶ σωφρονεστέρους γινομένους διὰ τὴν σὴν ἐπιμέλειαν.

27. Περὶ πλείονος ποιοῦ δόξαν καλὴν, ἢ πλοῦτον μέγαν τοῖς παισὶ καταλιπεῖν, ὁ μὲν γὰρ θνητὸς, ἡ δ' ἀθάνατος· καὶ δόξῃ μὲν χρήματα κτητὰ, δόξα δὲ χρημάτων οὐκ ὠνητή· καὶ τὰ μὲν καὶ τοῖς φαύλοις παραγίνεται, τὴν δ' οὐχ οἷόν τε ἀλλ' ἢ τοὺς διενεγκόντας κτήσασθαι.

28. Τρύφα μὲν ταῖς ἐσθῆσι καὶ τοῖς περὶ τὸ σῶμα κόσμοις, καρτέρει δ' ὡς χρὴ τοὺς βασιλέας ἐν τοῖς ἄλλοις.

um ostenta. Noli putare, aliis vivendum esse moderatè: regibus perturbatè: sed tua temperantia fac aliis exemplo sit: ne ignores, totius civitatis mores ad exemplum magistratuum conformari.

26. Hoc tibi argumento sit te regno bene præesse, si populum & locupletiorem, & modestiorem sub imperio tuo videas esse factum.

27. Præstare puta, liberis tuis honestam famam, quàm magnas opes relinquere. Nam hæ mortales sunt, illa immortalis. Famâ pecuniæ quæri possunt, emi pecuniis fama non potest. Opes etiam improbis contingunt: gloriam verò parare non possunt, nisi virtute præstantes.

28. In vestitu & corporis ornatu splendididus, in aliis actionibus laborum tolerans esto, ut reges decet: ut & qui

qui vident, ob aspectum te regno dignum judicent, & familiares tui, ob animi robur iisdem assentiantur.

ἐπιτηδεύμασιν, ἵνα οἱ μὲν ὁρῶντες, διὰ τὴν ὄψιν ἄξιόν σε τῆς ἀρχῆς εἶναι νομίζωσιν· οἱ δὲ συνόντες, διὰ τὴν τῆς ψυχῆς ῥώμην τὴν αὐτὴν ἐκείνοις γνώμην ἔχωσιν.

29. Considera semper & dicta & facta tua, ut in delicta quàm paucissima incidas.

29. Σκόπει τοὺς λόγους ἀεὶ τοὺς σαυτοῦ, καὶ τὰς πράξεις, ἵν' ὡς ἐλαχίστοις τοῖς ἁμαρτήμασι περιπίπτῃς.

30. Optimum certè quidem est, servare modum: sed quoniam is non facilè cognoscitur, malis citrà resistere, quàm ultrà progredi. Mediocritatis enim vis magis in eo quod parum, quàm in eo quod nimium est, cernitur.

30. Κράτιστον μὲν οὖν ἀκμῆς τῶν καιρῶν τυγχάνειν· ἐπειδὴ δὲ δυσκαταμαθήτως ἔχουσιν, ἐλλείπειν αἱροῦ, καὶ μὴ πλεονάζειν. αἱ γὰρ μετριότητες μᾶλλον ἐν ταῖς ἐνδείαις, ἢ ταῖς ὑπερβολαῖς ἐνυπάρχουσιν.

31. Urbanus esse stude, & gravis: quorum hoc principatum decet, illud congressibus est aptum. Sed hoc est rerum omnium difficillimum. Nam eos qui gravitatem affectant, plerumque frigere: qui verò urbani esse student, eos humiles &

31. Ἀστεῖος εἶναι πειρῶ, καὶ σεμνός· τὸ μὲν γὰρ τῇ τυραννίδι πρέπει, τὸ δὲ πρὸς τὰς συνουσίας ἁρμόττει. χαλεπώτατον δὲ τοῦτο πάντων τῶν προσταγμάτων· εὑρήσεις γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, τοὺς μὲν σεμνυνομένους, ψυχροὺς ὄντας· τοὺς δὲ βουλομένους ἀστείους εἶναι, ταπεινοὺς

πεινοὺς φαινομένους. Δεῖ δὲ χρῆσθαι μὲν ἀμφοτέραις ταῖς ἰδέαις ταύταις, τὴν δὲ συμφορὰν τὴν ἑκατέραις προσοῦσαν διαφεύγειν.

32. Ὅ, τι ἂν ἀκριβῶς εἰδέναι βούλῃ, ὧν ἐπίστασθαι προσήκει τοὺς βασιλέας, ἐμπειρίᾳ μέτιθι, καὶ φιλοσοφίᾳ. Τὸ μὲν γὰρ φιλοσοφεῖν, τὰς ὁδούς σοι δείξει. τὸ δ' ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων γυμνάζεσθαι, δύνασθαί σε χρῆσθαι τοῖς πράγμασι ποιήσει. Θεώρει τὰ γιγνόμενα, καὶ τὰ συμπίπτοντα, καὶ τοῖς ἰδιώταις, καὶ τοῖς τυράννοις. ἐὰν γὰρ τὰ παρεληλυθότα μνημονεύῃς, ἄμεινον καὶ περὶ τῶν μελλόντων βουλεύσῃ.

33. Δεινὸν ἡγοῦ τῶν μὲν ἰδιωτῶν ἐθέλειν τινὰς ἀποθνῄσκειν, ἵνα τελευτήσαντες ἐπαινεθῶσι· τοὺς δὲ βασιλέας μὴ τολμᾶν χρῆσθαι τοῖς ἐπιτηδεύμασι τούτοις, ἐξ ὧν ζῶντες εὐδοκι-

abjectos videri compeπries. Est autem utraq; hac ratione utendum, & finitimum utrique incommodum effugiendum.

32. Quicquid earum rerum, quæ regum cognitione dignæ sunt, certò nosse voles, ad id experientiam & doctrinam adhibeto. Nam ut doctrina viam tibi ostendet, sic rerum gerendarum exercitatione id consequêris, ut res dextrè administres. Cogita quæ res & gerantur & ferantur, tum à privatis hominibus, tum à principibus. Nam si præteritorum recordaberis, de futuris etiam rectiùs deliberabis.

33. Minimè decere puta, cùm privati quidam homines mortem oppetendam censeant, ut post obitum laudentur, reges eas actiones fugere, quæ viventibus gloriam pariant.

ant. Imagines, quæ virtutis tuæ potius, quàm corporis monimenta sint, fac relinquas. Operam cum primis dabis, ut & te, & urbem in tuto colloces. Sed si periculum adeundum fuerit, honestè mori, quàm turpiter vivere præoptabis. In omnibus tuis factis Regni memento: solliciteque cave, nè quid honore isto indignum designes. Nè committas, ut natura tua simul universa intereat. Sed cùm tibi corpus mortale contigerit, animus immortalis: fac immortalem animi tui memoriam relinquas.

μᾶσιν. Βούλου τὰς εἰκόνας τῆς ἀρετῆς ὑπόμνημα μᾶλλον, ἢ τοῦ σώματος καταλιπεῖν. μάλιστα μὲν πειρῶ τὴν ἀσφάλειαν σεαυτῷ, καὶ τῇ πόλει διαφυλάττειν. ἐὰν δ' ἀναγκασθῇς κινδυνεύειν, αἱροῦ καλῶς τεθνάναι μᾶλλον, ἢ ζῆν αἰσχρῶς. Ἐν ἅπασι τοῖς ἔργοις μέμνησο τῆς βασιλείας· καὶ φρόντιζε, ὅπως μηδὲν ἀνάξιον τῆς τιμῆς ταύτης ποιήσεις. Μὴ περιίδῃς τὴν σαυτοῦ φύσιν ἅμα πᾶσαν διαλυθεῖσαν· ἀλλ' ἐπειδὴ θνητοῦ σώματος ἔτυχες, ἀθανάτου δὲ ψυχῆς, πειρῶ τῆς ψυχῆς ἀθάνατον μνήμην καταλιπεῖν.

34. Meditare de præclaris actionibus loqui: ut iis consentanea quæ dicere soles, etiam sentire assuescas. Quæ tibi cogitanti optima videbuntur, ea re ipsa perficito. Quorum gloriam miraris, eorum res ge-

34. Μελέτα περὶ καλῶν ἐπιτηδευμάτων λέγειν, ἵνα συνεθισθῇς ὅμοια τοῖς εἰρημένοις φρονεῖν. ἃ δ' ἂν σοι λογιζομένῳ φαίνηται βέλτιστα, ταῦτα τοῖς ἔργοις ἐπιτέλει. ὧν τὰς δόξας ζηλοῖς, μιμοῦ τὰς πράξεις.

πράξεις. ἃ τοῖς παισὶ τοῖς ἑαυτοῦ ἂν συμβουλεύσειας, τούτοις αὐτὸς ἐμμένειν ἀξίου. χρῶ τοῖς εἰρημένοις, ἢ ζήτει βελτίω τούτων.

35. Σοφοὺς νόμιζε μὴ τοὺς ἀκριβῶς περὶ μικρῶν ἐρίζοντας, ἀλλὰ τοὺς εὖ περὶ τῶν μεγίστων λέγοντας, μηδὲ τοὺς τοῖς μὲν ἄλλοις εὐδαιμονίαν ὑπισχνουμένους, αὐτοὺς δ' ἐν πολλαῖς ἀπορίαις ὄντας, ἀλλὰ τοὺς μέτρια μὲν περὶ αὑτῶν λέγοντας, ὁμιλεῖν δὲ καὶ τοῖς πράγμασι καὶ τοῖς ἀνθρώποις δυναμένους, καὶ μὴ διαταραττομένους ἐν ταῖς τοῦ βίου μεταβολαῖς, ἀλλὰ καλῶς καὶ μετρίως καὶ τὰς συμφορὰς καὶ τὰς εὐτυχίας φέρειν ἐπισταμένους.

Καὶ μὴ θαύμαζε, εἰ πολλὰ τῶν εἰρημένων ἐστίν, ἃ καὶ σὺ γινώσκεις. οὐδὲ γὰρ ἐμὲ τοῦτο διέλαθεν, ἀλλ' ἠπιστάμην, ὅτι τοσούτων ὄντων τὸ πλῆθος καὶ τῶν ἰδιω-

ſtas imitare. Quæ tuis liberis præciperes, ea ipſe facere nè graveris. Aut utere præceptis noſtris, aut ipſe his inveni meliora.

35. Sapientes exiſtima, non eos qui de rebus minutis curioſè rixantur, ſed qui de maximis rebus egregiè dicunt: nec eos qui aliis felicitatem pollicentur, cum ipſi multarum rerum inopiâ laborent: ſed eos qui, cùm de ſe modicè dicant, tamen & negotia dextrè obire, & inter homines verſari commodè poſſunt: nec in vitæ mutationibus perturbantur, ſed pulchrè moderatéque ferre tam ſecundas res quàm adverſas didicerunt.

Neque verò mireris nos multa dixiſſe, quæ & ipſe intelligas. Neque enim hoc me præteriit: ſed ſatis ſcivi, cùm tanta multitudo ſit & hominum privatorum & principum,

principum, alios horum aliquid dixisse; alios audivisse, alios horum à nonnullis facta vidisse, nonnulla etiam ipsos factitare. Verùm in his orationibus quæ ad præceptiones de officiis pertinent, non requirenda est novitas: in quibus nec admirabile, nec incredibile, nec inusitatum quicquam comperitur. Is verò doctissimus habendus erit, qui eorum quæ in animis aliorum dispersa jacent quàm plurima colligere & elegantissimis verbis potuerit explicare. Illud quoque mihi satis notum fuit, cùm & poemata, & alia scripta quæ suasione constant, omnes utilissima esse judicent, ea tamen non libentissimè audire: sed eodem erga illa esse animo, quo erga monitores: quos ut universi laudant, sic eorum congressus refugiunt; illorúmq; consuetudinem,

τῶν, καὶ τῶν ἀρχόντων, οἱ μέντοι τούτων εἰρήκασιν, οἱ δ' ἀκηκόασιν, οἱ δ' ἑτέρους ποιοῦντας ἑωράκασιν, ἔνια δ' αὐτοὶ τυγχάνουσιν ἐπιτηδεύοντες. ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἐν τοῖς λόγοις χρὴ τοῖς περὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων ζητεῖν τὰς καινότητας, ἐν οἷς οὔτε παράδοξον, οὔτε ἄπιστον, οὔτ' ἔξω τῶν νομιζομένων οὐδὲν ἔστιν εὑρεῖν, ἀλλ' ἡγεῖσθαι τοῦτον εἶναι χαριέστατον, ὃς ἂν τῶν διεσπαρμένων ἐν ταῖς τῶν ἄλλων διανοίαις ἀθροῖσαι τὰ πλεῖστα δυνηθῇ. καὶ φράσαι κάλλιστα περὶ αὐτῶν. ἐπεὶ κἀκεῖνό μοι πρόδηλον ἦν, ὅτι τὰ συμβουλεύοντα καὶ τῶν ποιημάτων, καὶ τῶν συγγραμμάτων, χρησιμώτατα μὲν ἅπαντες νομίζουσιν, οὐ μὴν ἥδιστά γε αὐτῶν ἀκούουσιν, ἀλλὰ ταὐτὸ πεπόνθασιν, ὅπερ πρὸς τοὺς νουθετοῦντας: καὶ γὰρ ἐκείνους ἐπαινοῦσι μὲν ἅπαντες,

πλησι-

πλησιάζειν δ' οὐ βούλονται ἀλλὰ μᾶλλον αἱροῦνται συνεῖναι τοῖς συνεξαμαρτάνουσιν, ἀλλ' οὐ τοῖς ἀποτρέπουσι. Σημεῖον δ' ἄν τις ποιήσαιτο, τὴν Ἡσιόδου καὶ Θεόγνιδος καὶ Φωκυλίδου ποίησιν. Καὶ γὰρ τούτους φασὶ μὲν ἀρίστους συμβούλους γεγενῆσθαι τῷ βίῳ τῷ τῶν ἀνθρώπων· ταῦτα δὲ λέγοντες, αἱροῦνται συνδιατρίβειν ταῖς ἀλλήλων ἀνοίαις μᾶλλον, ἢ ταῖς ἐκείνων ὑποθήκαις. ἔτι δ' εἴ τις ἐκλέξειε τῶν προεχόντων ποιητῶν τὰς καλουμένας γνώμας, ἐφ' αἷς ἐκεῖνοι μάλιστα ἐσπούδασαν, ὁμοίως ἂν καὶ πρὸς ταύτας διατεθεῖεν. ἥδιον γὰρ ἂν κωμῳδίας τῆς φαυλοτάτης, ἢ τῶν οὕτω τεχνικῶς πεποιημένων ἀκούσαιεν. Καὶ τί δεῖ καθ' ἓν ἕκαστον λέγοντας διατρίβειν; ὅλως γὰρ εἰ θέλοιμεν σκοπεῖν τὰς φύσεις τῶν ἀνθρώπων εὑρήσομεν τοὺς πολλοὺς αὐτῶν οὔτε τῶν σιτίων χαί-

qui socii delictorum sint, non eorum qui à vitiis dehortentur, expetunt. Id quod vel ex Hesiodi & Theognidis & Phocylidis poesi cognoscitur. Nam hos fatentur optima vitæ mortalium reliquisse consilia. Sed quamvis hoc dicant, nugis tamen audiendis & recitandis tempus perdere, quàm in illorum præceptionibus versari malunt. Præterea; si quis è præstantibus Poetis, eas, quas sententias vocant, in quibus illi potissimùm elaborârunt, excerperet: erga illas etiam eodem animo essent. Comœdiam enim vel nequissimam audire mallent, quàm poemata tam artificiosa. Et quid opus est singulis commemorandis immorari? Omnino enim, si naturas hominum consideremus, plerosq; nec cibis saluberrimis gaudere,

re, nec ſtudiis pulcherrimis, nec actionibus optimis, nec doctrinis utiliſſimis reperiemus, & eas voluptates habere maximas, quæ rationi utilitatis maximè repugnant: ac tolerantes & induſtrios videri eos, qui officium negligunt. Quare qui talibus quiſquam placeat, ſive moveat, ſive doceat, ſive utile aliquid dicat? qui præter ea quæ diximus, prudentibus etiam invident, ſimplices autem & candidos putant amentes: & ſic à veritate rerum abhorrent, ut nè ſua quidem negotia norint. Nam de ſuis quidem rebus cogitantes mœrent: de alienis autem cùm diſputant, gaudent: malléntque corporis ærumnam ferre, quàm animum exercere, & de re aliqua neceſſaria ſuſcipere cogitationē. Ac incongreſſibus quibus eos inter-

χαίροντας τοῖς ὑγιεινοτάτοις, οὔτε τῶν ἐπιτηδευμάτων τοῖς καλλίστοις, οὔτε τῶν πραγμάτων τοῖς βελτίστοις, οὔτε τῶν μαθημάτων τοῖς ὠφελιμωτάτοις, ἀλλὰ παντάπασιν ἐναντίας τῷ συμφέροντι τὰς ἡδονὰς ἔχοντας, καὶ δοκοῦντας καρτερικοὺς εἶναι, καὶ φιλοπόνους, τοὺς τῶν δεόντων τι μὴ ποιοῦντας. ὥστε πῶς ἄν τις τοῖς τοιούτοις ἢ παραινῶν, ἢ διδάσκων, ἢ χρήσιμόν τι λέγων ἀρέσειεν; οἳ πρὸς τοῖς εἰρημένοις λόγοις, φθονοῦσι μὲν τοῖς εὖ φρονοῦσιν, ἁπλοῦς δὲ ἡγοῦνται τοὺς νοῦν οὐκ ἔχοντας· οὕτω δὲ τὰς ἀληθείας τῶν πραγμάτων φεύγουσιν, ὥστε οὐδὲ τὰ σφέτερ' αὐτῶν ἴσασιν, ἀλλὰ λυποῦνται μὲν περὶ τῶν ἰδίων λογιζόμενοι, χαίρουσι δὲ περὶ τῶν ἀλλοτρίων διαλεγόμενοι. βούλοιντο δ' ἂν τῷ σώματι κακοπαθῆσαι μᾶλλον, ἢ τῇ ψυχῇ πονῆσαι, καὶ σκέψασθαι περί τινος τῶν ἀναγκαίων. Εὕροι δ'

ἂν τις αὐτοὺς ἐν μὲν ταῖς πρὸς ἀλλήλους συνουσίαις λοιδοροῦντας, ἢ λοιδορουμένους, ἐν δὲ ταῖς ἐρημίαις οὐ βουλευομένους, ἀλλ' εὐχομένους. Λέγω δὲ ταῦτα οὐ κατὰ πάντων, ἀλλὰ κατὰ τῶν ἐνόχων τοῖς εἰρημένοις ὄντων. ἐκεῖνο δ' οὖν φανερὸν, ὅτι δεῖ τοὺς βουλομένους ἢ ποιεῖν, ἢ γράφειν τι κεχαρισμένον τοῖς πολλοῖς, μὴ τοὺς ὠφελιμωτάτους τῶν λόγων ζητεῖν, ἀλλὰ τοὺς μυθωδεστάτους. ἀκούοντες μὲν γὰρ τῶν τοιούτων χαίρουσι, θεωροῦντες δὲ τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς ἁμίλλας ἄχθονται. Διὸ καὶ τὴν Ὁμήρου ποίησιν, καὶ τοὺς πρώτους εὑρόντας τραγῳδίαν, ἄξιον θαυμάζειν, ὅτι κατιδόντες τὴν φύσιν τὴν τῶν ἀνθρώπων, ἀμφοτέραις ταῖς ἰδέαις ταύταις κατεχρήσαντο πρὸς τὴν ποίησιν. ὁ μὲν γὰρ τοὺς ἀγῶνας καὶ τοὺς πολέμους τῶν ἡμιθέων ἐμυθολόγησεν, οἱ δὲ τοὺς μύθους εἰς ἀγῶνας καὶ

ſeſe convicia vel dicere, vel audire: in ſolitudine verò non deliberare, ſed optare deprehendas. Atque hæc non in omnes dico: ſed in eos tantùm, qui his quæ diximus vitiis conſtricti ſunt. Illud certè palàm eſt, ſi qui ſunt, qui velint aliquid multitudini gratum vel carmine, vel ſoluta oratiore ſcribere, iis exquirenda eſſe non utiliſſima quæque, ſed fabuloſiſſima. Nam talibus quidem audiendis gaudent: ſed cùm veras cauſas & certamina ſpectant, mœrent. Quamobrem Homeri poeſis, & ii qui primi Tragœdiam invenerunt, admiratione afficiendi ſunt: quòd animadverſâ humani ingenii naturâ utriſque his rationibus ad poeſim ſuam abuſi ſunt. Alter enim certamina & bella ſemideorum fabuloſè perſecutus eſt: alter

alteri fabulas in ludos & actiones redegerunt, ut à nobis non audiri tantùm, sed etiam spectari possint. Cùm igitur talia exempla in promptu sint, demonstratum est, si quis auditores allicere studeat & demulcere, ab admonitionibus & consiliis esse abstinendum: illa autem & scribenda & dicenda, quibus populum gaudere videt. Hæc exposui propterea, quòd existimavi, oportere te, cùm non sis unus de multis, sed multorum rex, non ità sentire ut cæteros: neque vel res graves, vel homines prudentes metiri ac ponderare voluptatibus, sed in actionibus utilibus periculum illorum facere, præsertim cùm sapientiæ magistri de animi exercitationibus inter sese dissentiant. Nam alii disputationibus dialecticis, alii præceptis

πράξεις κατέστησαν, ὥστε μὴ μόνον ἀκουστὰς ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ θεατὰς γενέσθαι. τοιούτων οὖν παραδειγμάτων ὑπαρχόντων, δέδεικται τοῖς ἐπιθυμοῦσι τοὺς ἀκροωμένους ψυχαγωγεῖν, ὅτι τοῦ μὲν νουθετεῖν καὶ συμβουλεύειν ἀφεκτέον, ἐκεῖνα δὲ γραπτέον καὶ λεκτέον, οἷς ὁρῶσι τοὺς ὄχλους χαίροντας. Ταῦτα δὲ διῆλθον, ἡγούμενός σε δεῖν οὐχ ἕνα τῶν πολλῶν, ἀλλὰ πολλῶν ὄντα τύραννον, μὴ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχειν τοῖς ἄλλοις, μηδὲ τὰ σπουδαῖα τῶν πραγμάτων, μηδὲ τοὺς εὖ φρονοῦντας τῶν ἀνθρώπων, ταῖς ἡδοναῖς ἀνακρίνειν· ἀλλ᾽ ἐπὶ τῶν πράξεων τῶν χρησίμων αὐτοὺς δοκιμάζειν. ἄλλως τε ἐπειδὴ περὶ τῶν γυμνασίων τῶν τῆς ψυχῆς ἀμφισβητοῦσιν οἱ περὶ τὴν φιλοσοφίαν διατρίβοντες, καί φασιν, οἱ μὲν διὰ τῶν ἐριστικῶν λόγων, οἱ

δὲ

δὲ διὰ τῶν πολιτικῶν, οἱ δὲ δι' ἄλλων τινῶν, φρονιμωτέρους ἔσεσθαι τοὺς αὐτοῖς πλησιάζοντας. Ἐκεῖνο δὲ πάντες ὁμολογοῦσιν, ὅτι δεῖ τὸν καλῶς πεπαιδευμένον ἐξ ἑκάστου τούτων φαίνεσθαι συμβουλεύεσθαι δυνάμενον. Χρὴ τοίνυν ἀφέμενον τῶν ἀμφισβητουμένων, ἐπὶ τὸ ὁμολογούμενον ἐλθόντα, λαμβάνειν αὐτῶν τὸν ἔλεγχον, καὶ μάλιστα μὲν ἐπὶ τῶν καιρῶν θεωρεῖν τοὺς συμβουλεύοντας. εἰ δὲ μή, τοὺς καθόλου τῶν πραγμάτων λέγοντας, καὶ τοὺς μηδὲν γινώσκοντας τῶν δεόντων ἀποδοκιμάζειν· δῆλον γὰρ ὡς ὁ μηδὲν ὢν αὐτῷ χρήσιμος, οὐδ' ἂν ἄλλον φρόνιμον ποιήσειεν τοὺς δὲ νοῦν ἔχοντας καὶ δυναμένους ὁρᾶν πλέον τι τῶν ἄλλων, περὶ πολλοῦ ποιοῦ καὶ θεράπευε, γινώσκων ὅτι σύμβουλος ἀγαθὸς χρησιμώτατον καὶ τυραννικώτατον ἁπάντων

eloquentiæ, alii per alia quædam ſuis auditoribus ſapientiam pollicentur. In eo verò conſentiunt omnes, benè inſtitutum hominem oportere, ex his ſingulis ſibi prudentiam conſilii capiendi comparare. Sunt igitur ea de quibus ambigitur, miſſa facienda: & amplectendum id de quo nulla controverſia eſt, ut rectiùs de illis judicetur. Ac conſiliarii tum maximè, cùm res conſilium præſens poſtulat, ſpectandi ſunt: repudiatis iis qui in univerſum de rebus dicunt, quiq; nihil eorum quæ fieri debent intelligunt. Conſtat enim, eum qui ſibi ipſe prorſus eſt inutilis, nunquam alios effecturum eſſe prudentiores. Cordatos autem viros, & qui longiùs quàm alii proſpicere poſſunt, magni facito, & colito: ac perſuaſum habeto, bonum conſiliarium utiliſſimam, & rege

rege omnium dignissimam esse possessionem, Illos etiam tuum regnũ maximè amplificaturos credito, qui tuam mentem plurimùm potuerint excolere. Ego pro mea intelligentia te admonui: & eum honorem, quem possum, tibi habeo. Velle autem debes, ut etiam alii, (quod initio dixi) non consueta munera tibi offerant, quæ vos longè pluris emitis à donantibus, quàm à vendentibus: sed ea, quæ tametsi multum iis utaris, ídque nullum diem facere intermittas, non deteras, sed majora & pretiosiora ipse usu reddas.

κτημάτων εἶναι. Ἡγοῦ δὲ τούτους σοι μεγίστην ποιήσειν τὴν βασιλείαν, οἵ τινες ἂν τὴν διάνοιαν τὴν σὴν πλεῖστα ὠφελῆσαι δυνηθῶσιν. ἐγὼ μὲν οὖν ἅ τε γιγνώσκω, παρῄνεσα, καὶ τιμῶ σε τούτοις οἷς τυγχάνω δυνάμενος. Βούλου δὲ καὶ τοὺς ἄλλους (ὅπερ εἶπον ἀρχόμενος) μὴ τὰς εἰθισμένας ἄγειν σοι δωρεὰς, ἃς ὑμεῖς πολὺ πλείονος ἀγοράζετε παρὰ τῶν διδόντων ἢ τῶν πωλούντων, ἀλλὰ τοιαύτας αἷς ἐὰν σφόδρα χρήσῃ, καὶ μηδεμίαν ἡμέραν διαλίπῃς, οὐ καλατρίψεις, ἀλλὰ μείζους καὶ πλείονος ἀξίας οὔσας αὐτὰς ποιήσεις.

ἘΚΘΕ-

ἜΚΘΕΣΙΣ ΚΕΦΑΛΑΙΏΝ ΠΑ-ραινετικῶν σχεδιασθεῖσα παρὰ Ἀγαπητοῦ διακόνου τῆς ἁγιωτάτης τοῦ Θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας. ὧν ἡ ἀκρόστιχις ὧ δέ πως ἔχει.

EXPOSITIO CAPITUM admonitoriorum, edita ex tempore ab Agapeto diacono ſanctiſſimæ Dei magnæ Eccleſiæ. Quorum apex literarius ſic habet.

Τῷ θειοτάτῳ καὶ εὐσεβεστάτῳ βασιλεῖ ἡμῶν Ἰουστινιανῷ Ἀγαπητὸς ὁ ἐλάχιστος διάκονος.

Divo & pientiſſimo Imperatori noſtro Juſtiniano, Agapetus minimus diaconus.

Τιμῆς ἁπάσης ὑπέρτερον ἔχων ἀξίωμα, Βασιλεῦ, τιμᾷς ὑπὲρ ἅπαντας τὸν τοῦτό σε ἀξιώσαντα Θεόν· ὅτι καὶ καθ' ὁμοίωσιν τῆς ἐπουρανίου βασιλείας ἔδωκέ σοι τὸ σκῆπτρον τῆς ἐπιγείου δυναστείας, ἵνα τοὺς ἀνθρώπους διδάξῃς τὴν τοῦ δικαίου φυ-

Honore quolibet ſublimiorem quum habeas dignitatem, ô Imperator, honoras ſupra omnes qui hoc te dignatus eſt Deum: quoniam juxta ſimilitudinem cœleſtis regni, tradidit tibi ſceptrum terrenæ poteſtatis, ut homines edoceres juſti cuſtodiam, & eorum

eorum qui adverſus ipſum inſaniunt, inſectareris latratum, tum ipſius obtemperans legibus, tum ſubditos tibi regens legitimé.

2. Ceu gubernator vigilat perpetuò Imperatoris oculatiſſimus intellectus, continens tutò æquitatis clavos, atque expellens fortiter impetuoſos iniquitatis fluctus, ut ne cymba mundanæ Reipublicæ illidatur fluctibus iniquitatis.

3. Divinũ documentum & potiſſimum nos homines, ut cognoſcat ſe quiſque, docemur, qui enim ſeipſum cognovit, cognoſcet Deũ: Deũ verò qui cognovit, aſſimilabitur Deo: aſſimilabitur autẽ Deo, qui dignus factus Deo eſt: dignus deniq; fit Deo qui nihil indignum patrat Deo, ſed qui ut cogitat quæ ipſius ſunt, ità tã loquitur quæ cogitat, quàm facit quæ loquitur.

λακὴν, καὶ τὴν καθ' αὑτοῦ λυσσώντων ἐκδιώξῃς τὴν ὑλακὴν ὑπὸ τῶν αὐτοῦ βασιλευόμενος νόμων, καὶ τῶν ὑπὸ σοὶ βασιλεύων ἐννόμως.

2. Ὡς κυβερνήτης ἀγρυπνεῖ διαπαντὸς ὁ τοῦ βασιλέως πολυόμματος νοῦς, διακατέχων ἀσφαλῶς τῆς εὐνομίας τοὺς οἴακας, καὶ ἀποθούμενος ἰσχυρῶς τῆς ἀνομίας τοὺς ῥύακας, ἵνα τὸ σκάφος τῆς παγκοσμίου πολιτείας μὴ περιπίπτῃ κύμασιν ἀδικίας.

3. Θεῖον μάθημα καὶ πρῶτον, οἱ ἄνθρωποι τὸ γνῶναι τινὰ ἑαυτὸν διδασκόμεθα, ὁ γὰρ ἑαυτὸν γνοὺς, γνώσεται Θεόν· Θεὸν δὲ ὁ γνοὺς, ὁμοιωθήσεται Θεῷ· ὁμοιωθήσεται δὲ Θεῷ, ὁ ἄξιος γενόμενος Θεοῦ· ἄξιος δὲ γίνεται Θεοῦ, ὁ μηδὲν ἀνάξιον πράττων Θεοῦ, ἀλλὰ φρονῶν μὲν τὰ αὐτοῦ, λαλῶν δὲ ἃ φρονεῖ, ποιῶν δὲ ἃ λαλεῖ.

4. Ἐπὶ

4. Ἐπὶ προγόνων εὐγενείᾳ μηδεὶς ἐναβρυνέσθω. πηλὸν γὰρ ἔχουσι πάντες τοῦ γένους προπάτορα, καὶ οἱ ἐν πορφύρᾳ καὶ βύσσῳ καυχώμενοι, καὶ οἱ ἐν πενίᾳ καὶ νόσῳ τρυχόμενοι, καὶ οἱ διαδήματα περικείμενοι, καὶ οἱ διὰ δώματα προσκείμενοι. μὴ τοίνυν εἰς πήλινον ἐγκαυχώμεθα γένος, ἀλλ' ἐπὶ χρηστότητι σεμνυνώμεθα τρόπων.

5. Ἴσθι, ὦ εὐσεβείας θεότευκτον ἄγαλμα, ὅτι ὅσῳ μεγάλων ἠξιώθης παρὰ θεοῦ δωρεῶν, τοσούτῳ μείζονος ἀμοιβῆς ὀφειλέτης ὑπάρχεις αὐτῷ. οὐκοῦν ἀπόδος τῷ εὐεργέτῃ τὸ χρέος τῆς εὐχαριστίας, τῷ λαμβάνοντι τὸ χρέος ὡς χάριν, καὶ τὴν χάριτος χάριν ἀντιδιδόντι. αὐτὸς γὰρ ἀεὶ καὶ χαρίτων ἄρχει, καὶ ὡς χρέος τὰς χάριτας ἀποδίδωσιν. εὐχαριστίαν δὲ ζητεῖ παρ' ἡμῶν, οὐ τὴν διὰ ῥημάτων ἀγαθῶν προ-

4. Majorum nobilitate nè quis delectetur. Limum enim habent omnes generis auctorē, & qui purpurâ byssóque turgent, & qui paupertate & adversa valetudine affliguntur, tam qui diademate redimiti sunt, quàm qui per cubicula excubant. Nè igitur lutulentum jactemus genus, sed morum integritate gloriemur.

5. Scito, ô pietatis divinitus fabricatū specimen, quia quantò majoribus dignus habitus es, tribuente Deo, muneribus, tantò majoris retributionis ipsi debitor es. Ergò redde benefactori debitum gratitudinis, acceptanti debitū ut meritum, & beneficio beneficium rependenti, ipse enim semper & beneficiis prior promeretur, & ut debitum beneficia repensat. Gratitudinē autē exigit à nobis, non quæ verborū blandorum

dorum prolatione, sed quæ rerum piarum oblatione peragitur.

6. Nulla res adeò commendabilem reddit hominem, ut posse quidem quæ velit efficere, semper autem humana & velle & agere. Quoniam igitur à Deo tibi donata est facultas, quâ indigebat propter nos bona tua voluntas, omnia & velis & agas prout ei placet qui eam tibi dedit.

7. Terrenarum opum instabiles divitiæ fluviatilium undarum imitantur cursum. Modicum enim affluunt his qui habere se eas arbitrantur: mox verò refluentes ad alios accedunt. Solus autem beneficentiæ thesaurus stabilis est possidentibus eum: bonarum enim actionum meritum ad auctores retorquetur.

8. Inaccessus nimirum ex istis hominibus

φορὰν, ἀλλὰ τὴν διὰ πραγμάτων εὐσεβῶν προσφοράν.

6. Οὐδὲν οὕτως εὐδόκιμον ἐργάζεται ἄνθρωπον, ὡς δύνασθαι μὲν ἃ βούλεται πράττειν, ἀεὶ δὲ φιλάνθρωπα καὶ βούλεσθαι καὶ πράττειν. ἐπειδὴ τοίνυν ἐκ Θεοῦ σοι κεχάρισται δύναμις, ἧς ἐδεῖτο δι' ἡμᾶς ἡ ἀγαθή σου βούλησις, πάντα καὶ βούλου καὶ πράττε, ὡς ἀρέσκει τῷ ταύτην σοι δεδωκότι.

7. Τῶν ἐπιγείων χρημάτων ὁ ἄστατος πλοῦτος τῶν ποταμίων ῥευμάτων μιμεῖται τὸν δρόμον. Πρὸς ὀλίγον μὲν ἐπιρρέων τοῖς ἔχειν νομίζουσι· μετ' ὀλίγον δὲ παραρρέων, εἰς ἄλλους ἀπέρχεται· μόνος δὲ τῆς εὐποιΐας ὁ θησαυρὸς νόμιμός ἐστι τοῖς κεκτημένοις αὐτόν· τῶν γὰρ ἀγαθῶν ἔργων αἱ χάριτες ἐπὶ τοὺς ποιοῦντας ἐπαναστρέφουσιν.

8. Ἀπρόσιτος μὲν ὑπάρχεις ἀνθρώποις

διὰ

διὰ τὸ ὕψος τῆς κάτω βασιλείας εὐπρόσιτος δὲ γίνῃ τοῖς δεομένοις, διὰ τὸ κράτος τῆς ἄνω ἐξουσίας· καὶ ἀνοίγεις τὰ ὦτα τοῖς ὑπὸ πενίας πολιορκουμένοις, ἵνα εὕρῃς τὴν τοῦ Θεοῦ ἀκοὴν ἀνεῳγμένην· οἷοι γὰρ ἂν τοῖς ἡμετέροις γενώμεθα συνδούλοις, τοιοῦτον περὶ ἡμᾶς εὑρήσομεν τὸν δεσπότην.

9 Τὴν πολυμέριμνον τοῦ βασιλέως ψυχὴν κατόπτρου δίκην ἀποσμήχεσθαι χρὴ ἵνα ταῖς θείαις αὐγαῖς ἀεὶ καταστράπτηται, καὶ τῶν πραγμάτων τὰς κρίσεις ἐκεῖθεν διδάσκηται· οὐδὲν γὰρ οὕτω ποιεῖ τὰ δέοντα καθορᾶν, ὡς τὸ φυλάττειν ἐκείνην διὰ παντὸς καθαράν.

10 Ὥσπερ ἐπὶ τῶν πλεόντων, ὅταν μὲν ὁ ναύτης σφαλῇ, μικρὰν φέρει τοῖς συμπλέουσι βλάβην· ὅταν δὲ αὐτὸς ὁ κυβερνήτης, παντὸς ἐργάζεται τοῦ πλοίου ἀπώλειαν· οὕτω καὶ ἐν τῇ

propter celſitudinē hujus quod hîc deorſum eſt imperii, facilis item aditu ſis indigentibus ob vim ſupernæ illius poteſtatis: atque aperias aures his qui à paupertate obſidentur, ut invenias Dei auditum adapertum; quales enim erga noſtros fuerimus conſuetos, talē circa nos reperiemus Dominúm.

9. Solicitam Imperatoris animam ſpeculi in modum abſtergi oportet, ut divinis ſplendoribus ſemper coruſcet, rerúmque diſtincta judicia indè condiſcat. nihil enim adeò facit quæ peragenda ſunt conſpicere, atq cuſtodire eam perpetuò ſyncerā.

10. Sicuti fit apud navigantes, cùm nauta errat, modicum affert navigantibus nocumentum: quum verò ipſe gubernator totius efficit navigii perniciem: ſic & in civitatibus; ſi quis ex ſubditis peccet, non

non tam rempublicam quàm ſeipſum lædit: ſin verò ipſe princeps, univerſæ infert Reipublicæ detrimentum. Is igitur ut non exiguam redditurus rationem, ſi quid neglexerit eorum quæ facto opus ſunt, cum exquiſita diligentia & dictitet cuncta & factitet.

11. Circulus quidam humanarum revolvitur rerum, qui modò ſic, modò aliter agitat ipſas, & circumfert: atque in his inæqualitas eſt, eò quòd nihil ex præſentibus in eodem ſtatu maneat, oportet igitur te, potentiſſime Imperator, in hac rerum verſatili mutatione, immutabilem habere pietatis cognitionem.

12. Averſare adulatorum pellaceis ſermones, ut corvorum rapaceis mores. Illi namque corporis effodiunt oculos, iſti autem animæ hebetant cogitatus, cùm

πόλεσιν, ἂν μὲν τις τῶν ἀρχομένων ἁμάρτῃ, οὐ τὸ κοινὸν τοσοῦτον, ὅσον ἑαυτὸν ἀδικεῖ· ἂν δὲ αὐτὸς ὁ ἄρχων, πάσης ἐργάζεται τῆς πολιτείας τὴν βλάβην. ὡς οὖν μεγάλας ὑφέξων εὐθύνας, εἴ τι παρείδοι τῶν δεόντων, μετὰ πολλῆς ἀκριβείας καὶ λεγέτω πάντα, καὶ πραττέτω.

11. Κύκλος τις τῶν ἀνθρωπίνων περιτρέχει πραγμάτων, ἄλλοτε ἄλλως φέρων αὐτὰ, καὶ περιφέρων· καὶ τούτοις ἀνισότης ἐστὶ, τῷ μηδὲν τῶν παρόντων ἐν ταυτότητι μένειν. δεῖ οὖν σε, κράτιστε Βασιλεῦ, ἐν τῇ τούτων ἀγχιστρόφῳ μεταβολῇ ἀμετάβλητον ἔχειν τὸν εὐσεβῆ λογισμόν.

12. Ἀποστρέφου τῶν κολάκων τοὺς ἀπατηλοὺς λόγους, ὥσπερ τῶν κοράκων τοὺς ἁρπακτικοὺς τρόπους. οἱ μὲν γὰρ τοὺς τοῦ σώματος ἐξορύττουσιν ὀφθαλμοὺς, οἱ δὲ τοὺς τῆς ψυχῆς ἐξαμβλύνουσι λογισμοὺς,

λογισμοὺς, μὴ συγχωροῦντες ὁρᾶν τὴν τῶν πραγμάτων ἀλήθειαν. ἢ γὰρ ἐπαινοῦσιν ἔσθ' ὅτε τὰ ψόγου ἄξια, ἢ ψέγουσι πολλάκις τὰ ἐπαίνων κρείττονα, ἵνα δυοῖν θάτερον αὐτοῖς ἁμαρτάνηται, ἢ τὸ κακὸν ἐπαινούμενον, ἢ τὸ καλὸν ὑβριζόμενον.

13. Ἴσον εἶναι χρὴ πάντοτε τοῦ βασιλέως τὸ φρόνημα. τὸ γὰρ συμμεταβάλλεσθαι ταῖς τῶν πραγμάτων μεταβολαῖς, διανοίας ἀβεβαίου τεκμήριον γίνεται. τὸ δὲ παγίως ἐν τοῖς καλοῖς ἐρηρεῖσθαι, ὡς τὸ εὐσεβὲς ὑμῶν ἐστήρικται κράτος, καὶ μήτε πρὸς ἀλαζονείαν ὑπεραίρεσθαι, μήτε πρὸς ἀθυμίαν καταφέρεσθαι, βεβηκότων ἐστὶν ἀσφαλῶς, καὶ ἀκράδαντον ἐχόντων τὴν ψυχήν.

14. Εἴτις καθαρισμένον ἔχει τὸν λογισμὸν ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης ἀπάτης, καὶ βλέ-

quū non permittant perspicere rerū viritatē vel enim commendant nonnunquā quæ reprehensione digna sunt, vel reprehendunt plerūq; quæ ōni laude sunt majora: ut de duobus alterū ab ipsis cōmittatur, vel pravorū laus, vel contumeliosus bonorū contēptus.

13. Æqualem oportet semper esse Imperatoris animum: mutari enim pro rerum varietatibus, mentis instabilis argumentum efficitur. Firmiter autem bonis inhærere, quâ firmitate pium vestrum corroboratum & fixum est imperium, & neque usque ad insolentiam extolli, neq; usq; ad animi consternationem dejici, in tuta veluti basi stabilitorum est hominum, inconcussamque habentium animam.

14. Si quis purgatam habet cogitationem de humana deceptione, perspicitque

quæ naturæ vilitatem, brevitatémque & caducam sortem præsentis vitæ, ac carni conjunctas insitásque sordes, ad superbiæ nunquam illabetur præcipitium, quamvis in excelso dignitatis fastigio consistat.

15. Super omnia præclara quæ regnum habet, cultûs divini corona regem exornat. Divitiæ namque abeunt, & gloria transit: sed vitæ Deo placentis gloria immortalibus seculis coextenditur, & trans oblivionis tenebras collocat possidenteis.

16. Vehementer mihi videtur absurdissimum esse, quòd divites & pauperes homines ex dissimilibus rebus detrimentum simile patiuntur. Illi namque satietate perrumpuntur, hi verò fame pereunt. Item illi occupant ultimos mundi terminos, hi non habent ubi cal-

περὶ τὸ οὐτιδανὸν τῆς ἑαυτοῦ φύσεως, τό τε βραχὺ καὶ ὠκύμορον τῆς ἐνταῦθα ζωῆς, καὶ τὸν συνεζευγμένον τῇ σαρκὶ ῥίπον, εἰς τὸν τῆς ὑπερηφανίας οὐκ ἐμπεσεῖται κρημνὸν, κἂν ἐν ἀξιώματι ὑπάρχῃ ὑψηλῷ.

15. Ὑπὲρ πάντα τῆς βασιλείας τὰ ἔνδοξα, τῆς εὐσεβείας τὸ στέμμα τὸν βασιλέα κοσμεῖ. ὁ γὰρ πλοῦτος ἀπέρχεται, καὶ ἡ δόξα μετέρχεται· τὸ δὲ κλέος τῆς ἐνθέου πολιτείας ἀθανάτοις αἰῶσι συμπαρεκτείνεται, καὶ λήθης ἐπέκεινα τοὺς ἔχοντας ἵστησι.

16. Σφόδρα μοι δοκεῖ ἀτοπώτατον εἶναι, ὅτι πλούσιοι καὶ πένητες ἄνθρωποι ἐξ ἀνομοίων πραγμάτων βλάβην πάσχουσιν ὁμοίαν. οἱ μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ κόρου διαῤῥήγνυνται, οἱ δὲ ὑπὸ τοῦ λιμοῦ διαφθείρονται. καὶ οἱ μὲν κατέχουσι τοῦ κόσμου τὰ πέρατα, οἱ δὲ οὐκ ἔ-

χουσι

χύσι τοῦ ςῆσαι τὰ πέλματα. ἵνα τοίνυν ἄμφω τῆς ὑγείας τύχωσιν, ἀφαιρ̃οῦσι καὶ προςιθέσι τούτους θεραπευτέον, καὶ πρὸς ἰσότητα τὴν ἀνισότητα μετενεκτέον.

17. Ἐφ' ἡμῶν ἀνεδείχθη τῆς εὐζωίας ὁ χρόνος, ὃν προεῖπέ τις τῶν παλαιῶν ἔσεσθαι, ὅταν ἢ φιλόσοφοι βασιλεύσωσιν, ἢ βασιλεῖς φιλοσοφήσωσιν. καὶ γὰρ φιλοσοφοῦντες ἠξιώθητε τῆς βασιλείας, καὶ βασιλεύσαντες οὐκ ἀπέςητε φιλοσοφίας. εἰ γὰρ τὸ φιλεῖν σοφίαν, ποιεῖ φιλοσοφίαν, ἀρχὴ δὲ σοφίας ὁ τοῦ Θεοῦ φόβος, ὃν ἐν τοῖς ςέρνοις ὑμῶν διαπαντὸς ἔχετε, εὔδηλον ὡς ἀληθὲς τὸ παρ' ἐμοῦ λεγόμενον.

18. Βασιλέα σε κατ' ἀλήθειαν ὁρίζομαι, ὡς βασιλεύειν καὶ κρατεῖν τῶν ἡδονῶν δυνάμενον, καὶ τὸν ςέφανον τῆς σωφροσύνης ἀναδησάμενον, καὶ τὴν πορφύραν τῆς δικαιοσύνης

losa pedum vestigia sistant. Ut igitur utriq; sanitati fiant compotes, auferendo & diminuendo istos regere oportet, atq; ad æqualitatē inæqualitas transferenda est.

17. Nostris temporibus ostensum est prosperæ vitæ tempus, quod prædixit quidā ex veteribus futurum, cùm vel philosophi regnarent, vel reges philosopharentur, nā philosophando digni habiti regno estis, & regnando à philosophia non descivistis. Si enim amare sapientiam, efficit philosophiā, principium autem sapientiæ, Dei est timor, quē in pectoribus vestris jugiter habetis, clarum, quàm verum sit quod à me dicitur.

18. Te secundum veritatem regem assero, quippe qui & imperare ac dominari voluptatibus valeas, & sis coronā castitatis revinctus, & purpuram justitiæ indutus: Alius namque

quæ naturæ vilitatem, brevitatémque & caducam sortem præsentis vitæ, ac carni conjunctas insitásque sordes, ad superbiæ nunquam illabetur præcipitium, quamvis in excelso dignitatis fastigio consistat.

νοῶν τὸ οὐτιδανὸν τῆς ἑαυτοῦ φύσεως, τό τε βραχὺ καὶ ὠκύμορον τῆς ἐνταῦθα ζωῆς, καὶ τὸν συνεζευγμένον τῇ σαρκὶ ῥύπον, εἰς τὸν τῆς ὑπερηφανίας οὐκ ἐμπεσεῖται κρημνὸν, κἂν ἐν ἀξιώματι ὑπάρχῃ ὑψηλῷ.

15. Super omnia præclara quæ regnum habet, cultûs divini corona regem exornat. Divitiæ namque abeunt, & gloria transit: sed vitæ Deo placentis gloria immortalibus seculis coextenditur, & trans oblivionis tenebras collocat possidenteis.

15. Ὑπὲρ πάντα τῆς βασιλείας τὰ ἔνδοξα, τῆς εὐσεβείας τὸ στέμμα τὸν βασιλέα κοσμεῖ. ὁ γὰρ πλοῦτος ἀπέρχεται, καὶ ἡ δόξα μετέρχεται· τὸ δὲ κλέος τῆς ἐνθέου πολιτείας ἀθανάτοις αἰῶσι συμπαρεκτείνεται, καὶ λήθης ἐπέκεινα τοὺς ἔχοντας ἵστησι.

16. Vehementer mihi videtur absurdissimum esse, quòd divites & pauperes homines ex dissimilibus rebus detrimentum simile patiuntur. Illi namque satietate perrumpuntur, hi verò fame pereunt. Item illi occupant ultimos mundi terminos, hi non habent ubi cal-

16. Σφόδρα μοι δοκεῖ ἀτοπώτατον εἶναι, ὅτι πλούσιοι καὶ πένητες ἄνθρωποι ἐξ ἀνομοίων πραγμάτων βλάβην πάσχουσιν ὁμοίαν. οἱ μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ κόρου διαῤῥήγνυνται, οἱ δὲ ὑπὸ τοῦ λιμοῦ διαφθείρονται. καὶ οἱ μὲν κατέχουσι τοῦ κόσμου τὰ πέρατα, οἱ δὲ οὐκ ἔ-

χουσι πῦ ςῆσαι τὰ πέλματα. ἵνα τοίνυν ἀμφω τῆς ὑγιείας τύχωσιν, ἀφαιρέσει ϰαὶ πρυσθέσει τούτους θεραπευτέον, ϰαὶ πρὸς ἰσότητα τὴν ἀνισότητα μετενεκτέον.

losa pedum vestigia sistant. Ut igitur utriq; sanitati; fiant compotes, auferendo & diminuendo istos regere oportet, atq; ad æqualitatē inæqualitas transferenda est.

17. Ἐφ' ἡμῶν ἀνεδείχθη τῆς εὐζωίας ὁ χρόνος, ὃν προεῖπέ τις τῶν παλαιῶν ἔσεσθαι, ὅταν ἢ φιλόσοφοι βασιλεύσωσιν, ἢ βασιλεῖς φιλοσοφήσωσιν. ϰαὶ γὰρ φιλοσοφοῦντες ἠξιώθητε τῆς βασιλείας, ϰαὶ βασιλεύσαντες οὐκ ἀπέστητε φιλοσοφίας. εἰ γὰρ τὸ φιλεῖν σοφίαν, ποιεῖ φιλοσοφίαν, ἀρχὴ δὲ σοφίας ὁ τοῦ Θεοῦ φόβος, ὃν ἐν τοῖς στέρνοις ὑμῶν διαπαντὸς ἔχετε, εὔδηλον ὡς ἀληθὲς τὸ παρ' ἐμοῦ λεγόμενον.

17. Nostris temporibus ostensum est prosperæ vitæ tempus, quod prædixit quidā ex veteribus futurum, cùm vel philosophi regnarent, vel reges philosopharentur, nā philosophando digni habiti regno estis, & regnando à philosophia non desciviſtis. Si enim amare sapientiam, efficit philosophiā, principium autem sapientiæ, Dei est timor, quē in pectoribus vestris jugiter habetis, clarum, quàm verum sit quod à me dicitur.

18. Βασιλέα σε ϰατὰ ἀλήθειαν ὁρίζομαι, ὡς βασιλεύειν ϰαὶ ϰρατεῖν τῶν ἡδονῶν δυνάμενον, ϰαὶ τὸν στέφανον τῆς σωφροσύνης ἀναδησάμενον, ϰαὶ τὴν πορφύραν τῆς δικαιοσύνης

18. Te secundùm veritatem regem assero, quippe qui & imperare ac dominari voluptatibus valeas, & sis coronā castitatis revinctus, & purpuram justitiæ indutus: Aliis namque

 potesta-

poreſtatibus mors ipſa ſuccedit: hujuſcemodi verò regnum immortalem ſervat perpetuitatem. Item aliæ hoc in ſeculo ſolvuntur, hæc autem à perpetuo ſupplicio liberatur.

19. Si honore, qui ab omnibus proficiſcitur perfrui vis, præſta te communem omnium benefactorem: nihil enim adeò attrahit ad benevolentiam, ut beneficii gratia, quæ datur indigentibus, quod enim ob metum præſtatur obſequium, fucata eſt adulatio, ficti honoris titulo fallens eos qui ipſi animum advertunt.

20. Venerandum jure eſt veſtrum imperium, quia hoſtibus quidem demonſtrat poteſtatem, ſubditis verò exhibet humanitatem: & cùm illos vincat armorum vi, inermi charitate vincitur à ſuis.

ἀμφισβητούμενον, ἡ μὲν γὰρ ἄλλη ἐξουσία τὸν θάνατον ἔχει διαδοχὴν, ἡ δὲ τοιαύτη βασιλεία, τὴν ἀθάνατον σώζει διαμονήν. καὶ ἡ μὲν ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ λύεται, ἡ δὲ τῆς αἰωνίου κολάσεως ῥύεται.

19. Εἰ τὴν ἐκ πάντων βούλει καρποῦσθαι τιμὴν, γίνου τοῖς ἅπασιν εὐεργέτης κοινός· οὐδὲν γὰρ οὕτω πρὸς εὔνοιαν ἐφέλκεται, ὡς εὐποιΐας χάρις διδομένη τοῖς χρῄζουσιν. ἡ γὰρ διὰ φόβον γινομένη θεραπεία, κατεσχηματισμένη ἐστὶ θωπεία, πεπλασμένης τιμῆς ὀνόματι φενακίζουσα τοὺς αὐτῇ προσανέχοντας.

20. Σεπτὴ δικαίως ἐστὶν ἡ ὑμῶν βασιλεία, ὅτι τοῖς πολεμίοις μὲν δεικνύει τὴν ἐξουσίαν, τοῖς ὑπηκόοις δὲ νέμει φιλανθρωπίαν, καὶ νικῶσα ἐκείνους τῇ δυνάμει τῶν ὅπλων, τῇ ἀόπλῳ ἀγάπῃ τῶν οἰκείων ἡττᾶται.

Ὅσον γὰρ θηρίου καὶ προβάτου τὸ μέσον, τοσοῦτο ἀμφοτέρων ἥγηνται τὸ διάφορον.

Quantum enim feræ & ovis interstitium est, tantum esse inter eos discrimen putatur.

21. Τῇ μὲν οὐσίᾳ τοῦ σώματος ἴσος παντὶ ἀνθρώπῳ ὁ Βασιλεύς, τῇ ἐξουσίᾳ δὲ τοῦ ἀξιώματος ὅμοιός ἐστι τῷ ἐπὶ πάντων Θεῷ. οὐκ ἔχει γὰρ ἐπὶ γῆς τὸν αὐτοῦ ὑψηλότερον. χρὴ τοίνυν αὐτὸν καὶ ὡς Θεὸν μὴ ὀργίζεσθαι, καὶ ὡς θνητὸν μὴ ἐπαίρεσθαι. εἰ γὰρ καὶ εἰκόνι Θεϊκῇ τετίμηται, ἀλλὰ καὶ κόνει χοϊκῇ συμπέπλεκται, δι' ἧς ἐκδιδάσκεται τὴν πρὸς πάντας ἰσότητα.

21. Essentiâ corporis æqualis est cuilibet homini imperator, potestate autem dignitati cunctorum præsidi Deo similis est. Non enim habet in terris se quenquam altiorem. Oportet igitur ipsum ut Deum non irasci, & ut mortalem non efferri. Nam etsi effigie divinâ honoratus est, at pulveri tamen terreno connexus est: quo edocetur ut in omnes servet æqualitatē

22. Ἀποδέχου τοὺς τὰ χρηστὰ συμβουλεύειν ἐθέλοντας, ἀλλὰ μὴ τοὺς κολακεύειν ἑκάστοτε σπεύδοντας. οἱ μὲν γὰρ τὸ συμφέρον συνορῶσιν ἐν ἀληθείᾳ· οἱ δὲ πρὸς τὰ δοκοῦντα τοῖς κρατοῦσιν ἀφορῶσι, καὶ τῶν σωμάτων τὰς σκιὰς μιμούμενοι, τοῖς παρ' αὐτῶν λεγομένοις συνᾴδουσι.

22. Amplectere eos qui bonorum te consiliorum admonitum volunt, non eos qui adulari sæpenumero student. Illi enim quod expedit revera perspiciunt: hi verò ad ea quæ placent potentibus respiciunt, corporúmque umbras imitantes, singulis eorum dictis applaudunt.

 23. Ta-

23. Talem te præsta tuos erga famulos, qualem optas erga te Dominum esse. Prout enim audimus, audiemur, & ut respicimus, respiciemur à divino cunctáque obtuente aspectu: priores igitur nos misericordiæ misericordiam conferamus, ut pari par recipiamus.

24. Sicut exquisita specula tales monstrant vultuum facies, qualia ipsa sunt archetypa, nitidas videlicet nitentium, tristeis autem eorum qui sunt tristes: eodem pacto justum Dei judiciū nostris actionibus assimilatur. Qualia enim sunt quæ à nobis præstantur, talia ipse nobis par pari referens exhibet.

25. Consulta quæ agenda sunt, cunctanter: exequere autem quæ decreveris, maturè: quoniam periculosum est admodum, inconsidera-

23. Τοιοῦτος γίνου περὶ τοὺς σοὺς οἰκέτας, οἷον εὔχῃ σοὶ τὸν δεσπότην γενέσθαι. ὡς γὰρ ἀκούομεν, ἀκουσθησόμεθα· καὶ ὡς ὁρῶμεν, ὁραθησόμεθα ὑπὸ τοῦ θείου καὶ παντεφόρου βλέμματος. προσενέγκωμεν οὖν τῷ ἐλέῳ τὸν ἔλεον, ἵνα τῷ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον ἀντιλάβωμεν.

24. Ὥσπερ τὰ ἀκριβῆ τῶν κατόπτρων τοιαύτας δείκνυσι τὰς τῶν προσώπων ἐμφάσεις, οἷάπερ ἐστὶ τὰ πρωτότυπα, φαιδρὰ μὲν τῶν φαιδρυνομένων, σκυθρωπὰ δὲ τῶν σκυθρωπαζόντων. οὕτω καὶ ἡ δικαία τοῦ Θεοῦ κρίσις ταῖς ἡμετέραις πράξεσιν ἐξομοιοῦται. οἷάπερ γὰρ ἂν ᾖ τὰ παρ' ἡμῶν εἰργασμένα τοιαῦτα ἡμῖν ἐκ τοῦ ὁμοίου παρέχει.

25. Βουλεύου μὲν τὰ πρακτέα, βραδέως· ἐκτέλει δὲ τὰ κριθέντα, σπουδαίως. ἐπεὶ λίαν ἐστὶ σφαλερὸν, τὸ ἐν τοῖς πράγμασιν ἀπερίσκεπτον.

εἴσκεπτον. εἰ γὰρ τὰ ἐξ ἀβουλίας τις ἐννοήσει κακὰ, τότε γνώσεται καλῶς τῆς εὐβουλίας τὰ χρήσιμα, ὡς καὶ τῆς ὑγείας τὴν χάριν μετὰ τὴν πεῖραν τῆς νόσου. δεῖ τοίνυν, εὐφρονέστατε βασιλεῦ, καὶ βουλῇ συνετωτέρᾳ, καὶ εὐχῇ συντονωτέρᾳ, ἐξερευνᾶν ἀκριβῶς τὰ συνοίσοντα τῷ κόσμῳ.

26 Ἀρίστα διοικήσεις τὴν ἀγαθὴν σου βασιλείαν, εἰ πάντα σπουδάζεις ἐφορᾶν, καὶ μηδὲν ἀνέχῃ παρορᾶν. οὐ γὰρ μικρὸν ἐπὶ σοὶ ὅπερ μικρὸν εἶναι δοκεῖ ἐν συγκρίσει τῶν σῶν, ἐπειδὴ καὶ ῥῆμα βασιλέως ψιλὸν μεγάλην ἔχει παρὰ πᾶσιν ἰσχύν.

27. Σαυτῷ τὴν τοῦ φυλάττειν τοὺς νόμους ἐπίθες ἀνάγκην, ὡς μὴ ἔχων ἐπὶ γῆς τὸν δυνάμενον ἀναγκάζειν.

ta in rebus temeritas. Si quis enim quæ ex inconſulta mente preveniunt mala, conceperit animo, facilè comperiet boni conſilii commoda, ut qui ſanitatis dotem poſt ægrotationis experimentum perſentiſcunt. Debes igitur, cordatiſſime rex, tum conſilio prudentiore, tum precibus ad Deum impenſioribus exquirere diligenter quæ mundo ſunt profutura.

26. Optimè reges egregium tuum imperium, ſi omnia des operam perſpicere, nec negligere patiare quicquam, neque enim parvum eſt in te, quod parvum eſſe apparet comparatione tuorum: quoniam vel exile Imperatoris verbum ingentem obtinet apud omnes vim.

27. Tibi ipſi cuſtodiendi leges impone neceſſitatem, quum non habeas in terris qui te poſſit cogere. Sic

Sic enim tum legum præ te feres cultum ipse, ante alios eas reverendo: tum subditis constabit, legum prævaricationem periculi non esse immunem.

οὕτω γὰρ καὶ τῶν νόμων ἐπιδείξεις τὸ σέβας, αὐτὸς πρὸ τῶν ἄλλων τούτους αἰδούμενος, καὶ τοῖς ὑπηκόοις φανήσεται τὸ παρανομεῖν οὐκ ἀκίνδυνον.

28. Peccare & non cohibere peccanteis, juxta æstima. Si quis enim in civitate vitam quidē ipse traducat justè, toleret autem viventeis inique, socius malorum apud Deum judicatur. Quòd si velis bifariam approbari, ut pulcherrima quæque gerenteis honora, ità teterrima patrantibus succense.

28. Ἴσον τοῦ πλημμελεῖν, τὸ μὴ κωλύειν τοὺς πλημμελοῦντας λογίζου. κἂν γάρ τις πολιτεύηται μὲν ἐνθέσμως, ἀνέχηται δὲ τῶν βιούντων ἀθέσμως, συνεργὸς τῶν κακῶν παρὰ Θεῷ κρίνεται. εἰ δὲ βούλει διπλῶς εὐδοκιμεῖν, καὶ τοὺς τὰ κάλλιστα ποιοῦντας προτίμα, καὶ τοῖς τὰ χείριστα δρῶσιν ἐπιτίμα.

29. Expedire admodum arbitror, effugere pravorum contubernia. Qui enim cum hominibus improbis semper versatur, cum vel pati vel discere malum aliquod necesse est: qui verò unà cum bonis degit, vel imitationem honestorum edocetur, vel diminutionem vitiorum condiscit.

29. Λίαν συμφέρειν ὑπολαμβάνω, τὸ φεύγειν τὰς τῶν κακῶν συνδιαιτήσεις. τὸν γὰρ συνόντα πάντοτε ἀνθρώποις πονηροῖς, ἢ παθεῖν ἢ μαθεῖν ἀνάγκη τι πονηρόν· ὁ δὲ τοῖς ἀγαθοῖς συνδιάγων ἢ μίμησιν τῶν καλῶν ἐκδιδάσκεται, ἢ μείωσιν τῶν κακῶν ἐκπαιδεύεται.

30. Ἐγ-

30. Ἐγκόσμιον ὑπὸ Θεοῦ πιστευθεὶς βασιλείαν μηδενὶ χρῶ τῶν πονηρῶν πρὸς τὰς τῶν πραγμάτων διοικήσεις, ὧν γὰρ ἂν ἐκεῖνοι κακῶς διαπράξωνται, λόγον ὑφέξει Θεῷ, ὁ τὴν ἰσχὺν αὐτοῖς δεδωκώς· καὶ πολλῆς οὖν ἐξετάσεως αἱ τῶν ἀρχόντων προβολαὶ γινέσθωσαν.

30. Terrarum orbis à Deo cùm concreditum tibi sit regnum, cave nè aliquo utaris ex pravis ad rerum administrationes. Quæ enim illi perperam fecerint; eorum rationem reddet Deo, qui peccandi facultatem ipsis induxerit. Magnâ igitur & diligenti cum perscrutatione magistratuum promotiones fiant oportet.

31. Ἴσον νομίζω κακὸν καὶ τῶν ἐχθρῶν θυμοῦσθαι τῇ κακουργίᾳ, καὶ τῶν φίλων θέλγεσθαι ταῖς κολακείαις. δεῖ γὰρ πρὸς ἑκατέρους γενναίως ἀνθίστασθαι, καὶ τοῦ πρέποντος μηδαμῶς ἀφίστασθαι, μήτε τὴν ἄλογον ἐκείνων δυσμένειαν ἀμυνόμενον, μήτε τὴν ἐπίπλαστον τούτων εὐμένειαν ἀμειβόμενον.

31. Æquale reor esse malum, & inimicorum excandescere flagitiis, & amicorum permulceri blanditiis. Oportet enim utrisque viriliter resistere, nec usquam a decoro discedere, neque irrationabilem eorum malevolentiam ulciscendo, neque fictitiam horum benevolentiam remunerando.

32. Ἡγοῦ τούτους εἶναι φίλους ἀληθεστάτους, μὴ τοὺς ἐπαινοῦντας ἅπαντα τὰ παρὰ σοῦ λεγόμενα, ἀλλὰ τοὺς κρίσει

32. Existima verissimos amicos, non qui laudent omnia quæ dicantur abs te, sed qui nihil non integro judi-

cio facere contendunt: ſic ut gratulentur tibi, ſi bene: triſtentur contrà ſi perperam dixeris feceríſve. Hi enim revera ab omni fraude abhorrentis amicitiæ præ ſe ferunt inſignia.

33. Nè mutet tibi magnanimam mentem terrenæ hujus poteſtatis moles, ſed ut fragilem fatóque obnoxium regens principatum, immutabilē habeto mentem in rebus mutabilibus, nimiâ neque lætitiâ ſublimem te extollens, neque mœſtitiâ vileſcens.

34. Sicut aurum, quamvis modò ſic, modò aliter ab arte transfiguretur, atque ad varias ornamentorum ſpecies transformetur, permanet tamen id quod eſt, nec mutationem patitur: ſic ipſe quoque, inclytiſſime Rex, licet aliud ex alio per gradus obtinueris imperium, pervene-

δίκαια πάντα πράττειν σπουδάζοντας, καὶ συνηδομένους μὲν ἐπὶ τοῖς χρηστοτέροις· ἐπισυστενάζοντας δὲ ἐπὶ τοῖς ἐναντίοις· οὗτοι γὰρ ὄντως ἀψευδεστάτης φιλίας δεικνύουσι τεκμήριον.

33. Μὴ μεταβαλλέτω σοι τὴν μεγαλόφρονα γνώμην τῆς ἐπιγείου ταύτης δυναστείας ὁ ὄγκος, ἀλλὰ ὡς ἐπίκηρον διέπων ἀρχὴν, ἄτρεπτον ἔχε τὸν νοῦν ἐν πράγμασι τρεπτοῖς, μήτε ἐν ταῖς εὐθυμίαις ἐξυψούμενος, μήτε ἐν ταῖς ἀθυμίαις ταπεινούμενος.

34. Ὥσπερ χρυσὸς ἄλλοτε ἄλλως ὑπὸ τῆς τέχνης μετατυπούμενος, καὶ πρὸς διάφορα κοσμίων εἴδη μεταποιούμενος, ὅπερ ἐστὶ διαμένει, καὶ τροπὴν οὐχ ὑπομένει· οὕτω καὶ αὐτὸς εὐκλεέστατε βασιλεῦ, ἄλλην ἐξ ἄλλης ἀμείβων ἀρχὴν, φθάσας δὲ καὶ αὐτὴν τὴν ἀνω-

ἀνυπερβλήτῳ τιμὴν, ὁ αὐτὸς διαμένεις οὐκ ἐν τοῖς αὐτοῖς πράγμασιν, ἀναλλοίωτον ἔχων ἐν τῷ καλῷ τὸ φρόνημα.

ríſque ad ipſum ſupremum honorem, idem tamen permanes non in eiſdem rebus, immutabilem continens in officio animum.

35. Νόμιζε τότε βασιλεύειν ἀσφαλῶς, ὅταν ἑκόντων ἀνάσσῃς τῶν ἀνθρώπων. τὸ γὰρ ἀκουσίως ὑποταττόμενον στασιάζει, καιροῦ λαβόμενον· τὸ δὲ τοῖς δεσμοῖς τῆς εὐνοίας κρατούμενον, βεβαίαν ἔχει πρὸς τὸ κρατοῦν τὴν εὐπείθειαν.

35. Exiſtima tunc demum te tutò regnare, cùm volentibus imperas hominibus. Quod enim invito animo ſubjicitur, ſeditionibus fluctuat, capta occaſione: quod verò vinculis benevolentiæ regitur, ſtabilem ſervat erga rectorem obedientiam.

36. Ἵνα τὸ κράτος τῆς βασιλείας ποιήσῃς ἀοίδιμον, ὅσην ἔχεις κατὰ τῶν ὑπηκόων ἁμαρτανόντων ὀργὴν, τοσαύτην ἔχειν, καὶ κατὰ σαυτοῦ πλημμελοῦντος ἀξίου· οὐδεὶς γὰρ ἰσχύει τὸν ἐν ἐξουσίᾳ τηλικαύτῃ παιδεύειν, εἰ μὴ λογισμὸς οἰκεῖος ἐξ αὐτοῦ τοῦ πλημμελοῦντος κινούμενος.

36. Ut dominium imperii facias decantabile, quantam habes adverſus ſubditos peccanteis iram, tantā habendam eſſe tibi, adverſus teipſum peccantem, cenſeto. Nemo enim valet tanta pollentem poteſtate corrigere, niſi ratio propria quæ ex ipſo peccante moveatur.

37. Ὁ μεγάλης ἐξουσίας ἐπιλαβόμενος, τὸν δοτῆρα τῆς ἐξουσίας

37. Magnam qui poteſtatē adeptus eſt, largitorem poteſtatis imitetur,

tetur pro viribus. Si enim imaginem gestat omnium præsidis Dei, atque per ipsum continet rerum principatum, in eo maximè imitabitur Deum, ut non existimet quicquam misericordiâ pretiosiu.

38. Super aurum & lapidem pretiosum beneficentiæ divitias nobis veluti thesaurum recondamus. Illæ namque tum in præsenti vita oblectant spe futuræ fruitionis, tum in futurâ dulcedinem afferunt, experimento gustúque speratæ beatitudini: quæ verò nunc circa nos apparent, tanquam nihil ad nos pertinentia, nè nos allectent.

39. Da operam ut eos splendidioribus demerearis remunerationibus, qui cum benevolentiá capessunt quæ mandantur abs te. Hoc enim pacto & bonorum augebis alacritatem, &

μιμείσθω κατὰ δύναμιν. εἰ γάρ πως τὴν εἰκόνα φέρει τοῦ ἐπὶ πάντων Θεοῦ, καὶ δι' αὐτοῦ κατέχει τὴν ἐπὶ πάντων ἀρχήν, ἐν τούτῳ δὲ μάλιστα τὸν Θεὸν μιμήσεται, τῷ μηδὲν ἡγεῖσθαι τοῦ ἐλεεῖν προτιμότερον.

38. Ὑπὲρ χρυσίον καὶ λίθον τίμιον τῆς εὐποιΐας τὸν πλοῦτον ἑαυτοῖς θησαυρισώμεθα, τὸν καὶ νῦν κατευφραίνοντα τῇ ἐλπίδι τῆς μελλούσης ἀπολαύσεως, κἀκεῖ καταγλυκαίνοντα τῇ πείρᾳ τῆς ἐλπισθείσης μακαριότητος· τὰ δὲ νῦν περὶ ἡμᾶς, ὡς οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς, μὴ τερπέτω ἡμᾶς.

39. Σπούδαζε λαμπροτέραις ἀμείβεσθαι δωρεαῖς τοὺς μετ' εὐνοίας ποιοῦντας τὰ παρὰ σοῦ προσταττόμενα, τούτῳ γὰρ τῷ τρόπῳ, καὶ τῶν ἀγαθῶν ἐπαυξήσεις τὴν προθυμίαν

θυμίαν, καὶ τοὺς πονηροὺς διδάξεις μελετῆσαι τὴν κακίαν. τὸ γὰρ τῆς αὐτῆς ἀξιοῦσθαι τοὺς μὴ τὰ αὐτὰ ποιοῦντας, ἄγαν ἐστὶν ἀθέμιστον.

40. Τιμιώτατον πάντων ἐστὶν ἡ βασιλεία. τότε δὲ μάλιστα τοιοῦτόν ἐστιν, ὅταν ὁ ταύτῃ περικείμενος τὸ κράτος, μὴ πρὸς αὐθάδειαν ῥέπῃ, ἀλλὰ πρὸς ἐπιείκειαν βλέπῃ, τὸ μὲν ἀπάνθρωπον, ὡς θηριῶδες ἀποστρεφόμενος, τὸ δὲ φιλάνθρωπον ὡς θεοείκελον ἐνδεικνύμενος.

41. Ἴσως πρὸς τὰ φίλους καὶ ἐχθροὺς ποιοῦ τὰς κρίσεις, μήτε τοῖς εὔνουσι χαριζόμενος διὰ τὴν εὔνοιαν, μήτε τοῖς δυσμενέσιν ἀνθιστάμενος διὰ τὴν ἀπέχθειαν. ἐπειδὴ τῆς αὐτῆς ἐστιν ἀτοπίας, καὶ δικαιοῦν τὸν ἄδικον, εἰ καὶ φίλος ὑπάρχει, καὶ ἀδικεῖν τὸν δίκαιον, εἰ καὶ ἐχθρὸς τυγχάνει. τὸ γὰρ κακὸν

malos docebis ut dediſcant malitiam. Eiſdem enim cenſeri dignos qui non eadem faciunt, nimis nefarium eſt.

40. Pretioſiſſimum omnium eſt imperium. Tunc verò vel maximè hujuſcemodi eſt, cùm hac qui circundatus eſt poteſtate, non ad pertinacem & temerariam ſævitiam propenſus ſit, ſed ad æquitatem reſpiciat, inclementiam ut ferinam averſando: humanitatem, ut Deo ſimilem præ ſe ferendo.

41. Æqua lance, tam ad amicos quam ad inimicos vergens, judicandi munus obito, neq; benevolis de te gratificans ob benevolentiam: neque malevolis reſiſtens, propter inimicitias, quoniam ejuſdem eſt abſurditatis, & injuſtum ut juſtum probare, etſi ſit amicus, & injuriam juſto inferre, etſi ſit inimicus: Malum enim

enim utrobique simile est, tametsi in contrariis inveniatur.

ἐν ἀμφοτέροις ὅμοιον. κἂν ἐν τοῖς ἐναντίοις εὑρίσκηται.

42. Intenta mente auscultari debent rerum judices. Difficilis namq; captu est justi inventio, faciléque effugere solet non admodum attendenteis. Quòd si prætermissâ dicentium eloquentiâ, dictorúmque neglecta verisimilitudine, ad penitissimam intentionum profunditatem penetraverint, sic demum haurient quod ab ipsis quæritur, geminíque insontes erunt delicti, neque ipsi honestum prodendo, neque aliis id ut committant concedendo.

42. Συνεχῶς ἀκροᾶσθαι δεῖ τοὺς τῶν πραγμάτων κριτάς. δυσθήρατον γάρ ἐστιν ἡ τοῦ δικαίου εὕρεσις, ῥᾳδίως ἐκφεύγουσα τοὺς μὴ λίαν προσέχοντας. ἂν δὲ καὶ τὴν τῶν λεγόντων ἀφέντες δεινότητα, καὶ τὴν τῶν λεγομένων παρέντες πιθανότητα, εἰς τὸ βάθος τῶν νοημάτων ἑαυτοὺς ἐμβάλλωσιν, οὕτως ἀνιμήσονται τὸ παρ' αὐτῶν ζητούμενον, καὶ διπλῆν ἁμαρτίαν ἐκφεύξονται, μήτε αὐτοὶ τὸ καλὸν προδιδόντες, μήτε ἄλλοις τοῦτο δρᾶν συγχωροῦντες.

43. Æqualia numero sideribus etsi habueris rectè facta, non tamen superabis Dei bonitatem. Quæcunq; enim quispiam obtulerit Deo sua, ipsi offeret ex suis. Et sicut anteire nulli datur

43. Ἰσάριθμα τοῖς ἄστροις ἂν κτήσῃ τὰ κατορθώματα, οὐδέποτε νικήσεις τὴν τοῦ Θεοῦ ἀγαθότητα. ὅσα γὰρ ἄν τις προσενέγκῃ Θεῷ ἐκ τῶν αὐτοῦ, τὰ αὐτοῦ προσφέρει αὐτῷ· καὶ ὡς οὐκ ἔστιν ὑπερβῆναι τὴν ἰδί-

αν

αν ἐν τῷ ἡλίῳ σκιὰν, προλαμβάνουσαν ἀεὶ καὶ τὸν λίαν ἐπειγόμενον, οὕτως οὐδὲ τὴν ἀνυπέρβλητον τοῦ Θεοῦ χρηστότητα ταῖς εὐποιΐαις ὑπερβήσονται ἄνθρωποι.

44. Ἀδαπάνητός ἐστιν εὐποιΐας ὁ πλοῦτος. ἐν τῷ διδόναι γὰρ λαμβάνεται, καὶ ἐν τῷ σκορπίζειν συνάγεται. τοῦτον ἔχων ἐν τῇ ψυχῇ σου, πλουσιόδωρε βασιλεῦ, δίδου πᾶσι δαψιλῶς τοῖς αἰτοῦσι παρὰ σοῦ. ἀπειροπλασίας γὰρ ἕξεις τὰς ὑπὲρ τούτων ἀμοιβὰς, ὅταν ἔλθῃ ὁ καιρὸς τῆς τῶν ἔργων ἀντιδόσεως.

45. Νεύματι Θεοῦ τὴν βασιλείαν λαβὼν, μίμησαι αὐτὸν δι' ἔργων ἀγαθῶν. ὅτι τῶν εὖ ποιεῖν δυναμένων ἐγένου, ἀλλ' οὐ τῶν εὖ παθεῖν δεομένων. τὸ γὰρ ἕτοιμον τῆς τῶν χρημάτων δαψιλείας ἀνεμπόδιστόν ἐστι πρὸς τὰς τῶν πενήτων εὐποιΐας.

ſuam in ſole umbram, prævenientem ſemper, vel nimis properantem; ita inſuperabilem Dei bonitatem nulli benefactis homines excedent.

44. Inexhauſtæ ſunt beneficentiæ opes. Nam largiendo acquiruntur, & diſſipando colliguntur. Has tuo inſitas animo habens, munificentiſſime Imperator, largire omnibus affatim petentibus abs te. Infiniticuplas enim pro eis habebis remunerationes, quum tempus opera remunerandi venerit.

45. Nutu Dei regnum adeptus, imitare eum bonis operibus: quia inter eorum numerum natus es, beneficio qui afficere poſſunt, non qui affici poſtulant. paratæ enim rerum copiæ nullum impedimentum eſſe poteſt, quo minùs conferantur in pauperes beneficia.

46. Si-

46. Sicut oculus innatus est corpori, ità Imperator mundo adaptatus est, à Deo datus pro administratione eorum quæ usui sunt. Oportet igitur eum omnibus hominibus quasi propriis membris prospicere, ut proficiant in bonis, non malorum offensaculo illidantur.

46. Ὥσπερ ὀφθαλμὸς ἐμπέφυκε σώματι, οὕτω βασιλεὺς τῷ κόσμῳ ἐνήρμοσται, ὑπὸ τοῦ Θεοῦ δεδομένος εἰς συνεργίαν τῶν συμφερόντων. Χρὴ οὖν αὐτὸν ὡς οἰκείων μελῶν οὕτω πάντων ἀνθρώπων προνοεῖν, ἵνα προκόπτωσιν ἐν καλοῖς, καὶ μὴ προσκόπτωσιν ἐν κακοῖς.

47. Tutissimam arbitrare salutis tuæ custodiam, nullâ quenquā ex subditis afficere injuriâ; qui enim offendit neminem, suspectum habet neminem: quòd si nullâ quenquam afficere injuriâ tutelam conciliat, longè beneficiis collatis magis id præstabit: nam ut tutelam exhibet, ità charitatem non prodit.

47. Ἀσφαλεστάτην ἡγοῦ τῆς σωτηρίας σου φυλακὴν, τὸ μηδέποτέ τινα τῶν ὑπηκόων ἀδικεῖν. ὁ γάρ τινα μὴ ἀδικῶν, οὐχ ὑφορᾶταί τινα· εἰ δὲ τὸ μὴ ἀδικεῖν ἀσφάλειαν προξενεῖ, τὸ εὐεργετεῖν πολλῷ πλέον. τὸ ἀσφαλὲς γὰρ δίδωσι, καὶ τὸ προσφιλὲς οὐ προδίδωσι.

48. Esto subditis, pientissime Imperator, & formidabilis ob excellentiam potestatis, & amabilis ob largitionem beneficentiæ. Neque formidinē contemnens,

48. Γίνου τοῖς ὑπηκόοις, εὐσεβέστατε Βασιλεῦ, καὶ φοβερὸς, διὰ τὴν ὑπεροχὴν τῆς ἐξουσίας· καὶ ποθεινὸς, διὰ τὴν παροχὴν τῆς εὐποιΐας. Μήτε τοῦ φόβου καταφρονῶν, διὰ τὸν πόθον

πόθον, μήτε τοῦ πόθου παραμελῶν, διὰ τὸν φόβον, ἀλλὰ τὸ ἥμερον ἔχων ἀκαταφρόνητον, καὶ τὸ εὐκαταφρόνητον ἔχων ἀνήμερον.

propter amorem; nec item amorem negligens propter formidinem, ſed ram manſuetudinẽ prae te ferens haud aſpernabilem, quàm aſpernabilem familiaritatem immiti ſeveritate caſtigans.

49. Ἃ τοῖς ὑπηκόοις νομοθετεῖς διὰ τῶν λόγων, ταῦτα προλαβὼν ὑπέδειξας διὰ τῶν ἔργων· ἵνα τοῖς λόγοις, οἷς πείθεις, καὶ χρηστὸς συναγωνίζηται βίος, οὕτω γὰρ εὐδόκιμον ἀποφανῇ σου τὸ κράτος, καὶ λέγων πρακτικῶς, καὶ πράττων λογικῶς.

49. Quæ ſubditis verbo quaſi lege præſcribas, hæc tu præveniens re ipsâ præſtitiſti, ut verbis, quibus perſuades, integra quoq; vita adſtipuletur; ſic enim commendabile tuum aſſeverabis imperium, ſi & ratiocineris non ſine opere, & opereris non ſine ratione.

50. Πλέον ἀγάπα, Βασιλεῦ γαληνότατε, τοὺς λαμβάνειν παρὰ σοῦ χάριτας ἱκετεύοντας, ὑπὲρ τοὺς σπουδάζοντας δωρεὰς σοι προσφέρειν. τοῖς μὲν γὰρ ὀφειλέτης ἀμοιβῆς καθίστασαι· οἱ δέ σοι τὸν Θεὸν ὀφειλέτην ποιοῦσι, τὸν οἰκειούμενον τὰ εἰς αὐτοὺς γινόμενα, καὶ ἀμειβόμενον ἀγαθαῖς ἀνταποδόσεσι τὴν φιλόθε-

50. Eos plus ama, ſereniſſime Imperator, accipere abs tę beneficia qui ſupplicant, quàm tibi contendunt offerre munera. His enim debitor referendi gratiã efficeris: illi verò Deum dant tibi vadem, vendicantem ſibi, pertinereq; ad ſe putantem, quæcunque erga ſupplices contuleris, & remunerantem bonis retributionibus tuam tam piam

am, quàm perhumanam intentionem.

ον καὶ φιλάνθρωπόν σου σκοπόν.

51. Solis profectò partes sunt, illustrare radiis orbem Principis verò virtus est, egenorum misereri. Porrò, illo clarior est Imperator, qui pius est. Ille namq; cedit succedenti nocti: hic autē rapacitati pravórum non concedit indulgétve quicquam, sed lumine veritatis iniquitatis occulta coarguit.

51. Ἡλίου μὲν ἔργον ἐστὶ, τὸ καταλάμπειν ταῖς ἀκτῖσι τὴν κτίσιν. ἄνακτος δὲ ἀρετὴ, τὸ ἐλεεῖν τοῖς δεομένοις. κἀκείνου δὲ φανότερος ὁ εὐσεβὴς Βασιλεύς. ὁ μὲν γὰρ ὑποχωρεῖ τῇ διαδοχῇ τῆς νυκτός. ὁ δὲ οὐ παραχωρεῖ τῇ συναρπαγῇ τῶν κακῶν, ἀλλὰ τῷ φωτὶ τῆς ἀληθείας ἐξελέγχει τὰ κρυπτὰ τῆς ἀδικίας.

52. Priores quidem te Imperatores principatus adornavit: tu verò eum, præstantissime, illustriorem reddidisti: mansuetudine temperans diluénsque potestatis fastum, bonitatéque vincens adeuntium te formidinem. Quapropter tuæ serenitatis portum subeunt omnes qui misericordiâ indigent, fluctibúsq; paupertatis liberati, gratiarum actores hymnos ad te missitant.

52. Τοὺς μὲν πρὸ σοῦ βασιλεῖς ἡ ἀρχὴ κατεκόσμησε· σὺ δὲ ταύτην, κρείττω, φαιδροτέραν ἐποίησας, ἡμερότητι κεραννὺς τῆς ἐξουσίας τὸν ὄγκον, καὶ χρηστότητι νικῶν τῶν προσιόντων σοι τὸν φόβον· ὅθεν τῷ λιμένι τῆς σῆς γαληνότητος πάντες προσορμῶσιν οἱ ἐλέους δεόμενοι, καὶ τῶν κυμάτων τῆς πενίας ἀπαλλαττόμενοι, εὐχαριστηρίους ὕμνους σοι ἀναπέμπουσιν.

53. Ὅσον

53. Ὅσον τῇ δυναστείᾳ πάντων ὑπερέχεις, τοσοῦτον καὶ τοῖς ἔργοις ὑπερλάμπειν ἀγωνίζου. ἀναλογοῦσαν γὰρ τῷ μεγέθει τῆς δυνάμεως τὴν ἐργασίαν τῶν καλῶν ἀπαιτεῖσθαι προσδόκησον. ἵνα τοίνυν παρὰ Θεοῦ ἀνακηρυχθῇς, μετὰ τοῦ στεφάνου τῆς ἀηττήτου βασιλείας, κτῆσαι καὶ τὸ στέμμα τῆς τῶν πενήτων εὐποιΐας.

53. Quantùm poteſtate cæteris antecellis, tantùm factis etiam emicare ante alios enitere. Perſuaſiſſimum enim habe, eam abs te poſtulari honeſtorum operationem, quæ magnitudini virium porportione reſpondeat. Ut igitur à Deo quaſi per præconē victor declareris, coronâ invicti imperii tuo capiti impoſitâ, coronā etiam ex promerendis pauperibus acquirito.

54. Σκέπτου, πρὶν ἐπιτάττειν ἃ θέλεις, ἵνα προστάττῃς ἐμφρόνως ἃ θέμις. εὐόλισθον γὰρ τὸ τῆς γλώττης ὄργανον, καὶ μέγιστον παρέχει τοῖς ἀμελοῦσι κίνδυνον, εἰ δὲ τὸν εὐσεβῆ λογισμὸν ὡς μουσικὴν ἐπιστήσεις αὐτῷ, τὸ παναρμόνιον τῆς ἀρετῆς ἀνακρούσεται μέλος.

54. Contemplator, priuſquam mandes, quæ fieri velis: ſic fiet ut ſemper prudenter jubeas quæ fas eſt. Lubricum enim eſt inſtrumentum linguæ, maximúmque affert negligentibus periculum, quod ſi pium intellectum veluti muſicam illi præfeceris, omnibus harmoniæ numeris concinnatum virtutis modulabitur melos.

55. Ὀξὺν μὲν εἶναι χρὴ περὶ πάντα τὸν ἄνακτα, καὶ μάλιστα περὶ

55. Acutum quidem eſſe oportet omnem principem, quum in aliis, tum

nam vel maximè in afferendo de rebus difficillimis judicio: lentum autem ad irascendum se præstare. Et quoniam omnimoda iræ absentia aspernabilis est, & irascatur mediocriter & non irascatur; illud, ut pravorum impetum comprimat: hoc, ut propensiores bonorum pervestiget.

56. In exquisita tui cordis cura diligenter perspicito conversantium tecum mores, ut pernoscas ad amussim, & quos charitas te colere compellit, & qui tibi per fraudem adulantur: plerique enim benevolentiam simulantes, magno credentibus detrimento sunt.

57. Sermonem cùm audis juvare valentem, nè auribus eum modò, verùm opere etiam excipito: sic enim Imperatoris exornatur decoratúrque dominium, cùm vel ex se considerat quæ

τὰς κρίσεις· τῶν δυσχερῶν πραγμάτων, βραδὺν δὲ λίαν εἰς ὀργὴν ἐπιδείκνυσθαι. ἐπειδὴ γὰρ τὸ πάντη ἀόργητον εὐκαταφρόνητον, καὶ θυμοῦσθαι μετρίως, καὶ μὴ θυμοῦσθαι· τὸ μὲν, ἵνα τῶν φαύλων τὰς ὁρμὰς ἀναστέλλῃ· τὸ δὲ, ἵνα τὰς ἀφορμὰς τῶν χρηστῶν ἀνιχνεύῃ.

56. Ἐν τῷ ἀκριβεῖ τῆς καρδίας σου βουλευτηρίῳ, ἐπιμελῶς κατανόει τῶν συνόντων σοι τοὺς τρόπους, ἵνα γινώσκῃς ἀκριβῶς καὶ τοὺς ἐν ἀγάπῃ θεραπεύοντας, καὶ τοὺς ἐν ἀπάτῃ κολακεύοντας. πολλοὶ γὰρ εὐνοεῖν ὑποκρινόμενοι, μεγάλα τοὺς πιστεύοντας καταβλάπτουσι.

57. Λόγον ἀκούσας ὠφελῆσαι δυνάμενον, μὴ μόνον ἀκοῇ τοῦτον, ἀλλὰ καὶ πράξει διαδέχου. Οὕτω γὰρ τὸ τοῦ βασιλέως ἀγλαΐζεται κράτος, ὅταν ἢ παρ' ἑαυτοῦ τὰ δέοντα συνορᾷ,

ρᾷ. ἢ παρ' ἄλλου εὑρεθέντα μηδαμῶς παρορᾷ· ἀλλὰ μανθάνει μὲν ἀνεπαισχύντως, ἐκτελεῖ δὲ ἀνυπερθέτως.

58. Ἀκρόπολις μὲν ἀπορθήτοις τείχεσιν ἠσφαλισμένη καταφρονεῖ τῶν πολιορκούντων αὐτὴν πολεμίων· ἡ εὐσεβὴς δὲ βασιλεία ὑμῶν ἐλεημοσύναις τετειχισμένη, καὶ προσευχαῖς περιπυργουμένη, ἄβλητος γίνεται τοῖς τῶν ἐχθρῶν βέλεσιν, ἀοίδιμα κατ' αὐτῶν ἐγείρουσα τρόπαια.

59. Χρῆσαι δεόντως τῇ κάτω βασιλείᾳ, ἵνα κλίμαξ σοι γένηται τῆς ἄνω εὐδοξίας. οἱ γὰρ ταύτην καλῶς διοικοῦντες, μετὰ ταύτης κἀκείνης ἀξιοῦνται. ταύτην δὲ διοικοῦσι καλῶς, οἱ πατρικὸν τοῖς ἀρχομένοις ἐπιδεικνύοντες πόθον, καὶ ἀρχικὸν παρ' αὐτῶν ἀντιλαμβάνοντες φόβον· ἀπειλαῖς μὲν τὰ πταίσματα προαναστέλλοντες, τιμωρίας

decent, vel ab alio reperta non despicit: sed tum discit sine verecundia, tum exequitur sine cunctatione.

58. Arx quidem indepopulabilibus muris munita contemnit obsidenteis se hostes: Pium autem vestrum imperium cùm & liberalitate erga miseros veluti muro cinctum, & precum turribus corroboratum sit, invictum nullísque hostium telis pervium fit, præclara & celebria contra eos erigens trophæa.

59. Utere ut oportet regno hoc inferiore, ut scala tibi fiat superioris claritatis. Qui enim hanc rectè gubernant, illâ quoque postmodum digni censentur: hanc autem rectè gubernant, qui paternam subditis ostendunt charitatem, & principi debitum ab ipsis recipiunt timorem. Itaque minis quidem vitia compescent: supplicii

plicii autē ſenſum ipſis neutiquam infligent.

60. Veſtimentum non veteraſcens eſt beneficentiæ amictus, & incorrupta ſtola eſt charitas erga pauperes. Eum igitur oportet, qui piè regnare vult, talium indumentorū pulchritudine animam exornare. Amoris enim in egenos qui indutus eſt purpuram, cœleſtis quoque regni compos efficitur.

61. Sceptrum imperii cùm à Deo ſuſceperis, cogitato quibuſnam modis placebis ei qui id tibi dedit: quóque omnibus hominibus ab eo ſis prælatus, magis omnibus eum honeſtare feſtina. Porrò, id ipſe honeſtamentum arbitratur maximum, ſi quaſi teipſum factos à ſe tuearis, atque ut debiti exolutionem, benefaciendi munus adimpleas.

62. Recurrere ad ſupernum auxilium cùm homo quivis debet ſalu-

δὲ πεῖραν αὐτοῖς ἐπαγάγοντες.

60. Ἱμάτιον ἀπαλαίωτόν ἐστι τὸ τῆς εὐποιΐας περιβόλαιον, καὶ ἀδιάφθορος στολὴ ἡ πρὸς τοὺς πένητας στοργή. δεῖ οὖν τὸν βουλόμενον εὐσεβῶς βασιλεύειν, τοιούτοις ἐνδύμασι τὴν ψυχὴν καλλωπίζειν. Φιλοπτωχίας γὰρ ἐμφιεσμένος πορφύραν, καὶ οὐρανίου βασιλείας καταξιοῦται.

61. Σκῆπτρον βασιλείας παρὰ Θεοῦ δεξάμενος, σκέπτου πῶς ἀρέσεις τῷ ταῦτην σοι δεδωκότι, καὶ ὡς πάντων ἀνθρώπων ὑπ' αὐτοῦ προτιμηθεὶς, πλέον πάντων ἔπειγου καταγεραίρειν αὐτόν. τοῦτο δὲ γέρας ἡγεῖται μέγιστον, ἂν ὡς αὐτὸν τοὺς ὑπ' αὐτοῦ διαπλασθέντας ὁρᾷς, καὶ ὡς χρέων καταβολὴν τὰς εὐποιΐας πληροῖς.

62. Τρέχειν μὲν εἰς τὴν ἄνω βοήθειαν πᾶς ἄνθρωπος ὀφείλει, ὁ σωτη-

σωτηρίας γλιχόμενος, ὁ Βασιλεὺς δὲ πρὸ πάντων, ὡς μεριμνῶν ὑπὲρ πάντων. ὑπὸ τοῦ Θεοῦ γὰρ φυλαττόμενος, καὶ τοὺς πολεμίους καταγωνίζεται γενναίως, καὶ τοὺς οἰκείους κατασφαλίζεται σπουδαίως.

63. Ὁ μὲν Θεὸς οὐδενὸς δεῖται, ὁ Βασιλεὺς δὲ μόνου Θεοῦ. μιμοῦ τοίνυν τὸν οὐδενὸς δεόμενον, καὶ δαψιλεύου τοῖς αἰτοῦσι τὸν ἔλεον, μὴ ἀκριβολογούμενος περὶ τοὺς σοὺς οἰκέτας. ἀλλὰ πᾶσι παρέχων τὰς πρὸς τὸ ζῆν αἰτήσεις. πολὺ γὰρ κρεῖττόν ἐστι διὰ τοὺς ἀξίους ἐλεεῖν καὶ τοὺς ἀναξίους, ἢ τοὺς ἀξίους ἀποστερεῖν διὰ τοὺς ἀναξίους.

64. Συγγνώμην αἰτούμενος ἁμαρτημάτων, συγγίνωσκε καὶ αὐτὸς τοῖς εἰς σὲ πλημμελοῦσιν, ὅτι ἀφέσει ἀντιδίδοται ἄφεσις, καὶ τῇ πρὸς τοὺς ὁμοδούλους ἡ

tem qui expetat, tum ante omnes Imperator: utpote qui pro omnibus solicitus est, quum enim à Deo custodiatur, tam hostes generosa manu debellat, quàm suos sedulò communit.

63. Deus nullâ re indiget, Imperator solo Deo. Imitare igitur nullius indignum, petentibúsque fac uberem misericordiæ copiam, non exactâ & ad vivum resecante rem ratione impensarum tuarum erga famulatum utens: sed omnium de sustinenda vita petitionibus satisfaciens. Longè enim satius est merito dignorum etiam indignis misereri, quàm indignorum vitio dignos iis defraudare quæ merentur.

64. Veniam cùm delictorum tuorum petas, ipse quoq; te offendentibus ignosce, quoniam remissione retribuitur remissio, nostræq; cum conservis nostris reconciliationi

ciliationi, Dei amicitia & familiaritas.

65. Qui inculpabiliter principem agere studet, cùm notas cavere debet quæ forinsecus inuruntur, tum seipsum ante alios verecundari, ut & apertè delinquere abstineat propter alios, & à seipso cohibeatur quo minùs privata seorsum flagitia committat. Si enim ex subditis sunt qui reverentiâ digni habentur, multò magis eâ dignus Imperator efficitur.

66. Privati vitium esse assero, patrare prava suppliciοque digna: principis verò culpam, non facere quæ honesta sunt, salutémq; pariunt: neque enim malorum abstinentia justificat potentem, sed bonorum editio coronat eundem. Nè igitur malitiâ duntaxat abstinere cogitet, sed justitiam etiam capessere contendat.

μῶν καταλλαγῆ, ἡ πρὸς Θεὸν φιλία καὶ οἰκείωσις.

65. Δεῖ τὸν ἀμέμπτως ἀνάσσειν ἐσπουδακότα, καὶ τὰς τῶν ἔξωθεν ἀδοξίας φυλάττεσθαι, καὶ ἑαυτὸν πρὸ ἐκείνων αἰσχύνεσθαι, ἵνα καὶ τοῦ φανερῶς ἁμαρτάνειν δι' ἐκείνους ἀπέχηται, καὶ τοῦ κατ' ἰδίαν πλημμελεῖν ὑφ' ἑαυτοῦ κωλύηται. εἰ γὰρ οἱ ὑπήκοοι αἰδοῦς ἄξιοι φαίνονται, πολλῷ πλέον ὁ Βασιλεὺς ἄξιος ταύτης γίνεται.

66. Ἰδιώτου μὲν εἶναι κακίαν φημὶ τὸ πράττειν φαῦλα καὶ κολάσεως ἄξια· ἄρχοντος δὲ πονηρείαν, τὸ μὴ ποιεῖν τὰ καλὰ καὶ σωτηρίας πρόξενα, οὐ γὰρ ἡ τῶν κακῶν ἀποχὴ δικαιοῖ τὸν κρατοῦντα, ἀλλ' ἡ τῶν καλῶν παροχὴ στεφανοῖ τὸν τοιοῦτον. μὴ μόνον τοίνυν πονηρείας ἀπέχεσθαι λογιζέσθω, ἀλλὰ καὶ δικαιοσύνης ἀντέχεσθαι σπουδαζέτω.

67. Ἀξι-

67. Ἀξιωμάτων λαμπρότητας οὐ δυσωπεῖται ὁ θάνατος. Κατὰ πάντων γὰρ ἐπιβάλλει τοὺς παμφάγους αὐτοῦ ὀδόντας. οὐκοῦν πρὸ τῆς ἐκείνου ἀπαραιτήτου παρουσίας, μεταθῶμεν εἰς οὐρανὸν τὴν τῶν χρημάτων περιουσίαν. οὐδεὶς γὰρ ἃ ἐν κόσμῳ συνάγει, ἐκεῖσε ἀποδημήσας ἀπάγει. ἀλλὰ πάντα καταλιπὼν ἐπὶ γῆς, γυμνὸς λογοθετεῖται τὸν βίον αὐτοῦ

68 Κύριος μὲν πάντων ἐστὶ ὁ Βασιλεὺς, δοῦλος δὲ μετὰ πάντων ὑπάρχει Θεοῦ. τότε δὲ μάλιστα κληθήσεται κύριος, ὅταν αὐτὸς ἑαυτοῦ δεσπόζῃ, καὶ ταῖς ἀτόποις ἡδοναῖς μὴ δουλεύῃ· ἀλλὰ σύμμαχον ἔχων τὸν εὐσεβῆ λογισμὸν, τὸν ἀήττητον αὐτοκράτορα τῶν ἀλόγων παθῶν, τοὺς πανδαμάτορας ἔρωτας τῇ πανοπλίᾳ τῆς σωφροσύνης καταγωνίσηται.

69. Ὃν τρόπον αἱ σκιαὶ τοῖς σώμασιν ἕ-

67. Dignitatum splendores mors haud reformidat: omnibus enim voraces suos dentes infigit. Ergò antè illius ineluctabilem adventum, opum copiam transportemus in cœlum. Nemo enim quæ colligit in mundo, illuc profectus abducit, sed omnibus in terra derelictis, nudus de vita sua reddit rationem.

68. Imperator, ut est omnium dominus, ità cum omnibus Dei servus existit. Tum igitur demum vocabitur dominus, quum ipse sibi dominari, nec illicitis voluptatibus famulari patietur: tum adjutricem piam rationem assumens, invictam scilicet imperatricem animi perturbationum rationis expertium, indomitas cupiditates armaturâ castimoniæ debellabit.

69. Quemadmodum umbræ corpora sectan-

tur, sic animas flagitia comitantur, evidenti effigie actiones exprimentia. Ideò non datur in judicio negare. Ipsa enim unius cujusq; opera obtestabuntur, haud sanè vocem emittendo, sed talia prorsus sese repræsentando, qualia à nobis patrata sint.

70. Navis per mare commeantis, imitatur transitum compendiosa præsenti vitæ conditio, quæ sanè nos nautas fallens suos, & pedetentim cunctanti raptos cursu, tandem ad suum cujusque exitum perducit. Si igitur hæc ità se habent, prætercurramus præcurrentia mundi negotia, adcurramúsq; his quæ ad secula seculorum permanent.

71. Fastuosus & superciliosus homo, nè ut taurus alticornis elevetur, sed animadvertens carnis subsistentiam, sedare debet cordis elatio-

πονται, οὕτως αἱ ἁμαρτίαι ταῖς ψυχαῖς ἀκολουθοῦσιν, ἐναργῶς τὰς πράξεις ἐξεικονίζουσαι. διὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ἐν τῷ κρίσει ἀρνήσασθαι· αὐτὰ γὰρ ἑκάστου καταμαρτυρήσει τὰ πράγματα, οὐ φωνὴν ἀφιέντα, ἀλλὰ τοιαῦτα φανέντα, οἷα παρ' ἡμῶν ἐπράχθησαν.

70. Νηὸς ποντοπορούσης μιμεῖται διάβασιν, ἡ βραχυτελὴς τοῦ παρόντος βίου κατάστασις, ἡμᾶς τοὺς αὐτῆς πλωτῆρας λανθάνουσα, καὶ κατὰ μικρὸν παρασύρουσα δρόμον, καὶ πρὸς ἴδιον ἑκάστου παραπέμπουσα τέλος. Εἰ τοίνυν ταῦθ' οὕτως ἔχει, παραδράμωμεν τὰ παρατρέχοντα τοῦ κόσμου πράγματα, καὶ προσδράμωμεν τοῖς εἰς αἰῶνας τῶν αἰώνων μένουσι.

71. Ὁ σοβαρὸς καὶ ὑπέροφρυς ἄνθρωπος, μὴ ὡς ταῦρος ὑψικέρως ἐπαιρέσθω, ἀλλ' ἐννοείτω τῆς σαρκὸς τὴν ὑπόστασιν, καὶ παυέτω

τῆς

τῆς καρδίας τὴν ἔπαρσιν. εἰ γὰρ καὶ γέγονεν ἄρχων ἐπὶ γῆς, μὴ ἀγνοείτω ὑπάρχων ἐκ τῆς γῆς, ἀπὸ χοὸς ἐπὶ θρόνον ἀναβαίνων, καὶ εἰς αὐτὸν μετὰ χρόνον καταβαίνων.

72. Σπούδαζε διαπαντὸς, ἀήττητε βασιλεῦ, καὶ ὥσπερ οἱ τὰς κλίμακας ἀναβαίνειν ἀρξάμενοι, οὐ πρότερον ἵστανται τῆς ἐπὶ τὰ ἄνω φορᾶς, πρὶν ἂν τῆς ἄκρας ἐφίκωνται βαθμοῦ, οὕτω καὶ αὐτὸς ἔχου τῆς τῶν καλῶν ἀναβάσεως, ὅπως ἂν καὶ τῆς ἄνω βασιλείας ἀπολαύσειας· ἥν σοι παράσχοι Χριστὸς μετὰ τῆς ὁμοζύγου, ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων, καὶ βασιλευομένων, εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν.

nem. Nam etsi factus est princeps in terra, ne tamen ignoret sese ortum ex terra, quum ex pulvere ad solium conscendere, atque in pulverem tandem descendere posset.

72. Studeto semper, invictissime Imperator, & sicuti scalas qui scandere incipiunt, non priùs desistunt ad superiora ferri, quàm ad supremum perveniunt gradum: ità tu quoque jugiter honestorum ascensum continuato. Sic fiet ut cœlestis quoque regni fructum aliquando percipias: quod utinam & tibi tribuat & conjugi Christus, rex omnium & qui regnant, & qui regno subjiciuntur, in secula.

ἘΚ ΤΟΥ ΔΙΟΤΟΓΕΝΟΥΣ ΠΥ-θαγορείω, ἐν τῷ περὶ τῆς βασιλείας,

EX DIOTOGENE PY-*thagoreo in lib. de Regno.*

REx ille fuerit, qui justissimus est: justissimus autem qui maximè legitimus. Nam citra justitiam nullus rex esse poterit: neque justitia citra legem. Justum enim per legem justum est. Lex autem efficiens est causa justi. Porrò, rex aut est lex viva, aut legitimus princeps, ideóque justissimus & maximè legitimus. Sunt autem officia regis tria, imperare, judicare, deos colere: imperare rectè poterit, si bellum gerere ritè sciat. Judicandi & audiendi subditos omnes peritus erit, si juris

Βασιλεὺς καὶ εἴη ὁ δικαιότατος. δικαιότατος δὲ ὁ νομιμώτατος· ἄνευ μὲν γὰρ δικαιοσύνας, οὐδεὶς ἂν εἴη βασιλεύς. ἄνευ δὲ νόμω, δικαιοσύνα. τὸ μὲν γὰρ δίκαιον, νόμιμον ἐντί. ὁ δὲ γενόμενος αἴτιος τῶ δικαίω· ὁ δὲ βασιλεὺς ἤτοι νόμος ἔμψυχός ἐντι, ἢ νόμιμος ἄρχων. διὰ ταῦτ' ὦν δικαιότατος καὶ νομιμώτατος. ἔργα δὲ βασιλέως τρία, τό, τε στραταγεῖν, καὶ δικασπολεῖν, καὶ θεραπεύειν θεώς, στραταγεῖν μὲν ὦν καλῶς δυνασεῖται, πολεμεῖν καλῶν ἐπισταθείς. δικασπολεῖν δὲ καὶ διακούειν πάντων τῶν ὑπ'

ὑπὸ αὐτῶ φύσιν δικαίω
καὶ νόμω καλῶς ἐκμα-
θών. θαραπεύειν δὲ
τὼς θεὼς εὐσεβῶς καὶ
ὁσίως, φύσιν θεῶ καὶ ἀ-
ρετὰν ἐκλογισάμενος.
ὥστε ἀνάγκα τὸν τέλειον
βασιλέα, στραταγόν τε
ἀγαθὸν ἦμεν, καὶ δικα-
στὰν, καὶ ἱερέα. Ταῦτα
γὰρ καὶ ἀκόλουθα, καὶ πρέ-
ποντά ἐστι βασιλέως
ὑπεροχᾷ τε καὶ ἀρετᾷ.
κυβερνάτα μὲν γὰρ
ἔργον ἐστὶ τὰν ναῦν
σώζειν, ἀνιόχω δὲ τὸ
ἅρμα, ἰατρῶ δὲ τὼς
νοσεῦντας, βασιλέως δὲ
καὶ τῶ στραταγῶ τὼς ἐν
πολέμῳ κινδυνεύοντας.
ὁ γὰρ ἕκαστος ἁγεμὼν
ἐστι συστάματος, τούτω
καὶ ἐπιστάτας καὶ δημιουρ-
γός. καὶ μὰν τό, τε δι-
καστοπολεῖν καὶ διανέμεν
τὸ δίκαιον, ξυνᾷ μὲν
καθόλου, ἰδίᾳ δὲ καθ'
ἕκαστον οἰκήϊον βασιλέ-
ως· οὗτος γὰρ ὥσπερ θεὸς
ἐν τῷ κόσμῳ, ἁγε-
μόνῃ καὶ προστάτας
ἐστὶ ξυνᾷ μὲν τὸ ποτὶ μίαν ἀρχάν τε καὶ
ἁγεμονίαν τὸ ὅλον ξυναρμόζεν, καθ' ἕκαστον δὲ τὸ

& legis naturam, ut par est, didicerit. Deorum cultui pio sanctóque idoneus erit, si naturam & virtutem Dei secum æstimaverit. Idcirco in rege perfecto, ut bonus sit imperator, judex, & sacerdos, requiritur. Hæc namque virtutem & majestatem regiam comitantur, & ornant. Gubernatoris enim opus est, servare navim, aurigæ currum, medici ægrotantes: regis autem & imperatoris, in bello periclitantes. Cuicunq; enim rei aliquis præficitur, ejusdem tutor & artifex est. *Atqui judicare, & jus suum singulis distribuere, proprium opus est regis, qui ceu Deus in mundo, dux atque præses est. Communiter equidem convenit universam rempublicam ad unum magistratum

* Periodus hæc apparet corrupta Græce.

& imperium connecti: nec minùs unumquemq; singillatim; ut etiam particularia eidem harmoniæ & imperio aptè respondeant. Præterea regis est, bene afficere ac demereri subditos, idque non præter justitiam & legem. Tertium verò, cultus divinus, inquam, omnino regiæ dignitatis est. Quippe decet ut optimum ab optimo, summũ à summo colatur. Siquidem inter præstantissima naturæ, Deus excellit, terrenis autem & hominibus rex antecellit. Nempe ut Deus ad mundum, ità se rex ad civitatem habet: & ut civitas ad mundum, ità se rex ad Deum. Civitas enim ex multis diversísque concinnata, mundi structurã & harmoniã imitatur: rex autem imperium gerens nulli obnoxium, & lex viva existens, Dei figuram inter homines repræsentat.

καὶ τὰ κατὰ μέρος τὰν αὐτὰν ἁρμονίαν συναρμόζεσθαι. ἔτι δὲ ἐν τῷ ποιεῖν εὖ καὶ εὐεργετεῖν τὼς ὑποτεταγμένως ὁ βασιλεὺς ἐστι. ταῦτα δ' οὐκ ἄνευ δικαιοσύνας καὶ νόμω. τὶ γε μὰν τρίτον λέγω ἦ τὸ θεραπεύειν τὼς θεώς, βασιλέως ἀντάξιον. δεῖ γὰρ τὸ ἄριστον ὑπὸ τῶ ἀρίστω τιμᾶσθαι, καὶ τὸ ἁγεμονοῦν ὑπὸ τῶ ἁγεμονεύοντος. τῶν μὲν ὦν φύσει τιμιωτάτων ἄριστον ὁ θεός, τῶν δὲ περὶ γᾶν καὶ τὼς ἀνθρώπως, ὁ βασιλεύς. ἔχει ἦ καὶ ὡς θεὸς ποτὶ κόσμον, βασιλεὺς ποτὶ πόλιν καὶ ὡς πόλις ποτὶ κόσμον, βασιλεὺς ποτὶ θεόν. ἁ μὲν γὰρ πόλις, ἐκ πολλῶν καὶ διαφερόντων συναρμοσθεῖσα, κόσμω σύνταξιν καὶ ἁρμονίαν μεμίμαται· ὁ δὲ βασιλεὺς ἀρχὰν ἔχων ἀνυπεύθυνον, καὶ αὐτὸς ὢν νόμος ἔμψυχος, θεὸς ἐν ἀνθρώποις παρεσχαμάτισται.

Ὅθεν

Ὅθεν δεῖ τὸν βασιλέα, μὴ νενικῆσθαι ὑφ' ἁδονᾶς· ἀλλ' αὐτὸν νικῆν ταύταν. μὴ δὲ ὅμοιον ἦμεν τοῖς πολλοῖς, ἀλλὰ ἐπὶ πολλὸν διαφέροντα τούτων· μὴ δ' ἔργον * [* adde αὐτοῦ] ἀγεῖσθαι τὰν ἁδονάν, ἀλλὰ μᾶλλον τὰν ἀνδραγαθίαν. ἅμα δὲ καὶ πρέπειν τὸν ἑτέρων ἀρχὰν χρήσοντα, τὴν ἐν ἑαυτῷ παθέων πρᾶτον δύνασθαι ἄρχειν. περί γε μὰν τᾶς πλεονεκτικᾶς *; [* ἴσ. πλεονεκτίας] ὅ δε λόγος. δεῖ γὰρ ἐς τοῦτο πεπᾶσθαι τὰ χρήματα, ὥστε φίλως εὐεργετεῖν, καὶ δεομένοις ὑπολαμβάνειν, καὶ ἐχθρὼς τῷ μετὰ δίκας ἀμύνασθαι. ἁδίστα γὰρ μετ' ἀρετᾶς ἀπόλαυσις τᾶς εὐτυχίας. ὁ δ' αὐτὸς τρόπος καὶ περὶ τᾶς ὑπεροχᾶς· ἀεὶ γὰρ καθυπερέχεν τὼς ἄλλως ἀρετᾷ, καὶ κατ' αὐτὰν ἄξιον κρίνεσθαι τῶ ἄρχεν, ἀλλὰ μὴ κατὰ τὸν πλοῦτον ἢ τὰν δύναμιν

* Proinde [*Ibidem] oportet regem à voluptate non vinci, ſed ejus victorem eſſe, nec ſimilẽ vulgo, ſed longè aliũ & præſtantiorem: neque voluptatem, ſed potiùs fortitudinem officii ſui exiſtimare. Simul etiam reputandũ ei eſt, decere illum qui aliis imperare voluerit, primùm affectiones proprias regere. Porrò, ſtudium plura poſſidendi hanc rationem habet. Oportet enim opes poſſidere, ut amicos beneficiis obſtringere, ac indigentibus ſuppeditare liceat, & inimicos jure ulciſci. Nam ſecundæ fortunæ fructus virtuti conjunctus, ſuaviſſimus eſt. Eadem ratio habetur circa excellentiã regis. Convenit enim ut aliis ſemper virtute præeat, & ſecundũ ipſã imperio dignus æſtimetur, non ſecundùm opes, aut potentiam, aut vim armorum.

ἢ τὰν ῥώμαν. τὰν σω

num. Nam iſta etiam vulgaribus hominum, brutis animantiū & tyrannis communia ſunt: illud verò ſolis bonis viris peculiare eſt. Itaque rex qui circa voluptates temperans, liberalis circa pecunias, prudénſque & gravis in imperio fuerit, ille reverà rex erit. Cæterùm & plebs eandem rationē habet circa vitia & virtutes quam unius hominis animæ partes. Studium enim plus habendi, in principe animæ parte contingit: nam cupiditas eſt rationalis. Ambitio autem, & immanitas partem animosā afficiunt: quippe iſta pars animæ fervorē ac robur habet. Cupiditas autem voluptatum, partem invadit concupiſcentem, utpote effœminatā, ac molliorē. Injuſtitia verò cùm ſummū ſit vitium, idq; compoſitū, totam ani-

ὅπλων. ὃ μὲν γάρ τι κοινὸν ἐντὶ καὶ τῶν τυχόντων, ὃ δὲ κοινὸν καὶ τῶν ἀλόγων ζώων, καὶ τῶν τυράννων. ὃ δὲ μόνον ἴδιον τῶν ἀγαθῶν ἀνθρώπων· ὥστε ὅστις βασιλεὺς, σώφρων μὲν ἐντι περὶ τὰς ἡδονὰς * κο νωνικὸς [* ἴσ. κοινωνατικὸς] δὲ περὶ τὰ χρήματα, φρόνιμος δὲ καὶ δεινὸς περὶ τὰν ἀρχάν, οὗτος κ' εἴη κατ' ἀλάθειαν βασιλεύς. ἔχει δὲ καὶ ὁ δᾶμος τῶν μερέων τᾶς τῶ ἀνθρώπω ψυχᾶς τὰν ἀναλογίαν ταύταν τὰν ἀγαθῶν καὶ τῶν κακῶν. ἁ μὲν γὰρ πλεονεξία γίνεται περὶ τὸ ἀγεμονικὸν μέρος τᾶς ψυχᾶς, λογικὰ γὰρ ἁ ἐπιθυμία· ἁ δὲ φιλοτιμία καὶ θηριότας, περὶ τὸ θυμοειδές· τοῦτο γὰρ ζέον καὶ δυναμικὸν μέρος τᾶς ψυχᾶς· ἁ δὲ φιληδονία, περὶ τὸ δὲ ἐπιθυμητικόν· τοῦτο γὰρ θηλυ καὶ ὑγρὸν μέρος τᾶς ψυχᾶς. ἁ δέ γε ἀδικία τελειωτάτη κακία, καὶ σύνθετος ἔοισα, περὶ ὅλαν γίνεται τὰν ψυχάν. ὅθεν

ὅθεν ὡς λύραν καὶ πόλιν εὐνομημένην δεῖ συναρμόσασθαι τὸν βασιλέα, ἄρχον δικαιότατον, καὶ νόμω τάξιν ἐν αὐτῷ πρᾶτον καταστησάμενον, εἰδότα διότι τῶ πλάθεος, ὧ δέδωκεν ὁ θεὸς αὐτῷ τὰν ἁγεμονίαν, ἁ συναρμογὰ ποτ' αὐτὸν ὀφείλει συναρμοσθῆμεν. ποτὶ δὲ τοῖς ἀγορευομένοις δεῖ καὶ θέσιας καὶ ἕξιας ἐπιπρεπτίας ἐπιτάσσεν τὸν ἀγαθὸν βασιλέα πολιτικῶς αὐτὸν πλάσσοντα καὶ πραγματειωδέως. ὅπως μήτε τραχὺς φαίνηται τοῖς πλάθεσι, μήτ' εὐκαταφρόνατος· ἀλλὰ καὶ ἁδὺς καὶ ἀμφιστραφής. τεύξεται δὲ τούτων, αἴκα πρᾶτον μὲν σεμνὸς ᾖ καὶ ἐκ τῶ ἰδεῖν, καὶ ἐκ τῶ ἀκοῦσαι, καὶ ἐκ τῶ ἄξιος ἐπιφαίνεσθαι τᾶς ἀρχᾶς· δεύτερον δὲ χρηστὸς καὶ ἐκ τᾶς ἐντευξίος, καὶ ἐκ τᾶς ποτιβλέψιος καὶ ἐκ τᾶς εὐεργεσίας. τρίτον δὲ δεινὸς καὶ ἐκ τᾶς μισοπονηρίας καὶ ἐκ τᾶς κολάσιας, καὶ

mam infestat. Quocirca instar lyræ rempublicam bene gubernandam concinnare debet rex, ubi prius in seipso justissimum terminum, & legi ordinem constituerit: sciens quòd populi concinnitas, cujus imperium Deus ei commisit, ad ipsum accommodanda sit. Cæterum in concionibus oportet bonum regem dispositiones ac habitus decentes constituere, civiliter seipsum ac negotiosè gerendo: ita ut neque asper videatur plebi, neque contemptu dignus, sed suavis & facilis. Consequetur autem hæc, si primùm quidem fuerit verendus tum aspectu, tum auditu, & dignum se gesserit imperio: deinde benignus colloquio, vultu, & conferendis beneficiis. Tertiò, gravis & metuendus, dum odio prosequitur improbos, & in eo animadvertit, & omnia,

nia citò peragit: ac ut rem in pauca conferam omnino peritiam usúmque optimè perspectum habeat regnandi. Reverentia enim divinitatem præ se ferens potest ipsum in admirationem honorémque apud vulgus promovere: benignitas charum & amabilem reddit: gravitas autem terribilem ac invictum hostibus: magnanimum verò & fiduciâ plenum erga amicos efficiet. Oportet autem omnia circa ipsum veneranda maximè videri, nec ullum humile seu vulgare studium ejus, sed quod agit admirabile esse, ità ut regnum & sceptrum decet. Certet igitur non cum se minoribus, aut æqualibus, sed majoribus: & in ipsa magnitudine imperii, maximas voluptates existimet, quæ honesta & memorabilia facinora, non quæ delicias comitantur. Sejungat verò se

ἐκ τᾶς ἐπιταχύσιος, καὶ ὅλως ἐκ τᾶς ἐμπειρίας καὶ τριβᾶς τᾶς περὶ τὸ βασιλεύειν. ἁ μὲν γὰρ σεμνότας θεόμιμον ὑπάρχοισα πρᾶγμα, δύναται θαυμαζόμενον καὶ τιμώμενον αὐτὸν παρέχεσθαι τοῖς πλάθεσιν· ἁ δὲ χρηστότας φιλεύμενον καὶ ἀγαπαζόμενον· ἁ δὲ δεινότας, φοβερὸν μὲν καὶ ἀνίκατον ποτὶ πολεμίως, μεγαλόψυχον δὲ καὶ θαρσαλέον ποτὶ φίλως. δεῖ δὲ τὰ σεμνότατα καθεστᾶ τῶν περὶ αὐτὸν, μηδὲν ταπεινὸν ἐπιταδεύοντα. μηδὲ τῶν πολλῶν ἀντάξιον, ἀλλὰ τῶν θαυμαινομένων, καὶ τᾶς ἀγεμονίας, καὶ σκαπτουχίας ποτιφυᾶν ἁμιλλώμενον ἀεὶ μὴ τοῖς μείοσι, μηδὲ τοῖς ἴσοις, ἀλλὰ τοῖς μέζοσι. καὶ κατὰ μέγεθος τᾶς ἀγεμονίας, ἁδονὰς ὑπολαμβάνοντα μεγίστας ἦμεν, τὰς ἐπὶ τοῖς καλοῖς ἔργοις καὶ μεγάλοις, ἀλλὰ μὴ τὰς ἐπὶ τοῖς ἀπολαύσεσι χωρίζοντα μὲν ἑαυτὸν ἀπὸ τῶν

ἀνθρώ-

ἀνθρωπίνων παθέων, συνεγγίζοντα δὲ τοῖς θεοῖς, οὐ δι' ὑπερηφανίαν, ἀλλὰ διὰ μεγαλοφροσύναν, καὶ μέγεθος ἀρετᾶς ἀνυπέρβλατον. τοιαύταν αὐτῷ ἐπιτρέπειαν καὶ προστασίαν ἀμφιβαλλόμενον, καὶ κατὰ τὰν ὄψιν, καὶ κατὰ τὼς λογισμὼς, καὶ κατὰ τὰ ἐνθυμήματα, καὶ κατὰ τὸ ἆθος τᾶς ψυχᾶς, καὶ κατὰ τὰς πράξιας, καὶ κατὰ τὰν κίνασιν, καὶ κατὰ τὰν θέσιν τῶ σώματος· ὥστε τὼς * ποτ' αὐτὰς [*f. ποτὶ αὐτὸν τὼς πλατίον ut infr.] μὲν ὡς αὐτὸν κατακοσμηθῆμεν, καταπεπλαγμένως αἰδοῖ, καὶ σωφροσύνᾳ τε, καὶ διαθέσει τᾷ περὶ τὰν ἐπιτρέπειαν. οὐ γὰρ μεῖον αὐλῶ καὶ ἁρμονίας, τῶ ἀγαθῶ βασιλέως ποταύγασις ὀφείλει τρέπειν τὰς ψυχὰς τῶν *ποτ' αὐτὰς, [*f. ποτ' αὐτόν.] καὶ περὶ μὲν σεμνότατος ἅλις εἰρήσθω· περὶ δὲ χρηστότατος νῦν ὑποθέσθαι πειρασοῦμαι· χρηστὸς γὰρ ἐσεῖται πᾶς βασιλεύς, τὸ μὲν καθόλω, δίκαιός τε ὢν καὶ ἐπιεικὴς καὶ εὐσυγγνώμων. ἔντι γὰρ ἁ δικαιότας

ab humanis affectibus, & propius ad deos accedat, non ſuperbiâ, ſed animi virtutiſque invictâ magnitudine motus. Quamobrem talis procurationis ac imperii dignitatem conciliet ſibi intuitu, ratiocinando, cogitando, moribus ingenii, actionibus, denique motu geſtúque corporis: ità ut qui ejus virtutes reſpiciant, reverentiâ, & temperantiâ, habitúque decoro mirificè affecti, ipſum imitentur. Non minùs enim quàm tibiæ & concentus boni regis intuitus animos ſubditorum ad ſe convertere debet. Sed de reverentia ſatis: nunc admonendus eſt rex de benignitate. Benignus enim futurus eſt quivis rex; in univerſum quidem ſi juſtus, æquus, faciliſque ad ignoſcendum ſit. Eſt namque juſtitia, commu-

nio

nio continens & in unum colligens: & solus hic animi habitus proximis se accommodat. Eadem certè ratio est rhythmi ad motum, & harmoniæ ad vocem, quæ justitiæ ad communionem. Nam commune bonum est tum imperantium, tum subditorum: siquidem conciliat civilem communionem. Cæterùm æquitas, & promptitudo ad ignoscendum, comites quædam sunt justitiæ. Illa * præscriptā pœnæ duritatem emollit: hæc delinquentibus aliquatenus veniam indulget. Ad hæc oportet bonū regē in necessitate libenter succurrere, gratúmque esse. Succurrendum quidem non uno modo, sed quomodocunque fieri poterit. Gratia verò referenda, non habito respectu ad pretii magnitudinem, sed ad ingeniū

* *Inclusa parenthesi nihil ad sensum conferunt*

κοινωνίᾳ συνεκτικὰ καὶ συναπτικὰ, καὶ μόνα γε ὧν πρὸς τὼς πλατίον ἁ τοιαύτα διάθεσις ἁρμόσαι τᾶς ψυχᾶς· ὃν λόγον παρέχει ῥυθμὸς ποτὶ κίνασιν, καὶ ἁρμονία ποτὶ φωνὰν, τοῦτον ἔχει τὸν λόγον δικαιότας ποτὶ κοινωνίαν· κοινὸν γὰρ ἀγαθὸν ἐστὶ καὶ ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων, εἴγε δὴ συναρμοστικά ἐντι κοινωνίας πολιτικᾶς. ἁ δὲ ἐπιείκεια, καὶ εὐγνωμοσύνα, πάρεδροί τινες ἐντὶ τᾶς δικαιοσύνας. ἁ μὲν (τὸ ἐπικοινὲς α' ἐστί) τὸ ἀπότομον τᾶς βλάβας μελθαίνοισα· ἁ δὲ τοῖς ἐπιπόσον ἀμπλακίσκοντι, συγγνώμας ἀπομερίζοισα· δεῖ δὲ τὸν ἀγαθὸν βασιλέα *μαθηματικὸν [* *malim* βοηθατικὸν] τε ἦμεν τῶν δεομένων, καὶ εὐχάριστον δεῖ. βοηθῆναι δὲ μὴ καθ' ἕνα ποιήσαντα τρόπον, ἀλλ' ὅπως ἂν δυνατὸν ᾖ· εὐχάριστον δ' ἦμεν δεῖ, μὴ ποτὶ τὸ μέγεθος ἀποβλέποντα τᾶς τιμᾶς, ἀλλὰ

ποτὶ τὰν

πολὺν τρόπον, καὶ τὰν προαίρεσιν τῶ τιμῶντος. ἀβαρέα δὲ δεῖ ἦμεν ποτὶ πάντας ἀνθρώπως, μάλιστα δὲ ποτὶ τὼς μήονας καὶ καταδεεστέρω ταῖς τύχαις. οὗτοι γὰρ, ὥσπερ τοὶ νοσέοντες τοῖς σώμασιν, οὐδὲν ὑπομένεν δύνανται τῶν βαρέων. ἔχοντι γὰρ τὰς διαθέσιας τοιαύτας καὶ οἱ θεοὶ, καὶ μάλιστα ὁ κρατέων πάντων Ζεύς. καὶ γὰρ οὗτος, σεμνὸς μὲν ἐντι καὶ τίμιος, διά τε τὰν ὑπεροχὰν καὶ τὸ μέγεθος τᾶς ἀρετᾶς· χρηστὸς δὲ, διὰ τὸ εὐεργετικός τε ἦμεν καὶ ἀγαθοδότας, ὅκως δὴ καὶ λέγεται ὑπὸ τῶ Ἰωνικῶ ποιητᾶς, ὡσκ' ἦν πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε· δεινὸς δὲ διὰ τὸ κολάζεν τὼς ἀδικέοντας, καὶ κρατὲν καὶ κυριεύεν πάντων. ἔχει δὲ καὶ τὸν κεραυνὸν μετὰ χεῖρα, σύμβολον τᾶς δεινότατος. ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις, μναμονεύεν δεῖ, ὅτι θεόμιμόν ἐντι πρᾶγμα βασιλεία.

ac voluntatem conferentis. Ad hæc ut nemini molestum esse convenit, ità minimè inferioribus, & vilioris fortunæ hominibus. Tales enim, quemadmodum ægri corporibus, nihil grave possunt tolerare. Habent verò etiam dii affectiones hujusmodi, & maximè supremus omnium Jupiter. Nam & ille augustus ac reverendus est propter excellentiam & magnitudinem virtutis. Benignus est, ut qui beneficia conferat, & bona distribuat, unde ab Ionico illo poeta rectè pater appellatur hominum deumque: Gravis ac metuendus, quoniam punit injustos, & regnat imperátque omnibus: fulmen etiam manu gestat terroris symbolum : propter hæc omnia meminisse oportet, quòd regnum divina quædam res sit.

ὙΠΟΘΗ͂ΚΑΙ περὶ ΒΑΣΙΛΕΙ'ΑΣ ἐκ τῶ Ἐκφάντω.

ADMONITIONES de REGNO, ex Ecphante.

REx uni cum & excellens quoddam opus est, imago superni illius regis, creatori suo semper familiaris, à *subditis verò in regno tanquam lumine conspicua. Examinatur enim & probatur dignitas regis non secus quàm avium princeps aquila obversis soli oculis. Eadem est ratio de regno, ut quod divinum sit, & propter nimiam claritatem oculos obtundat omnibus præterquam legitimis. Etenim multi splendores oculis obversantes atq; vertigines, arguunt spurios, qui ascenderunt tanquam in altitudinem insolitam. Illis verò, qui ut par est propter naturæ similitudinem

Ὁ Βασιλεὺς ἓν καὶ μόνον τῶ ἀνωτέρω βασιλέως. τῷ μὲν πεποιηκότι γνώριμον ἀεί, τοῖς δ' ἀρχομένοις ὡς ἐν φωτὶ τᾷ βασιλείᾳ βλεπόμενον. τάδε γὰρ κρίνεταί τε καὶ δοκιμάζεται, ὡς τὸ κράτιστον ἐν πτανοῖς ζῷον αἰετὸς, ἀντωπὸν ἁλίῳ γινόμενον. χ' ὥσπερ τᾶς βασιλείας ὁ λόγος αὐτᾶς, θείας τε ἐούσας καὶ δι' ὑπερβολὰν λαμπρότατος δυσορατῶ, ἀμὲν τοῖς γυμνασίοις * [* αἰ μὲν τοῖς γνησίοις] μαρμαρυγαί τε γὰρ πολλαὶ καὶ σκοτοδινιάσεις, ὡς ἐφ' ὕψος ὀθνεῖον ἐπιβάντας, τὼς νόθως ἀπήλεγξαν· τοῖς δὲ προσήκοντας κατ' οἰκειότατα πρὸς αὐτὰν

ἐπὶ

ἐπὶ τούτῳ ἀφιδρυμένοις, οἰκήσιμος κἠχρηστὸς δυναμέναν. αὐτὰ μὲν οὖν βασιλεία, χρῆμα εἰλικρινές τε καὶ ἀδιάφθορόν ἐντι, καὶ δι᾽ ὑπερβολὰν θειότατον, δυσέφικτον ἀνθρώπῳ. δεῖ δὲ καὶ τὸν ἐς αὐτὰν καταστάντα, καθαρώτατόν τε ἦμεν καὶ διαυγέστατον τὰν φύσιν, ὡς μὴ τὸ λαμπρότατον ἀφανίζῃ ἐν σπίλοις τοῖς ὑφ᾽ αὑτῶ. καθὼς καὶ τὰς ἁγιωτάτως τόπως ἐκαλίνδουσάν τινες, καὶ τῶν ἀντιασάντων ἔνιοι μιαροὶ τὼς ἀντιάσαντας αὐτοῖς. βασιλῆα δὲ τῶ ὁμιλήσαντα φύσιός τε ἀκηράτω δεῖ μετέχειν, ἐπιστάμενόν τε αὐτὸν ὅσῳ τῶν ἄλλων ἐντὶ θειότερος, ὅσα τε ἄπερ αὐτῷ, οἷς δὴ κατὰ λόγον ἀπεικάζων ἑαυτόν, ἄριστ᾽ ἂν ἑαυτῷ τε χρῷτο, καὶ τοῖς ὑποτεταγμένοις καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις ἀνθρώποις, αἴκα ἁμαρτάνοντι, ὁσιωτάτα κάθαρσις, ἐξομοιωθῆμεν τοῖς ἄρχοντισιν,

regni cacumen adivecunt, habitari poteſt, & uſum ſui commodum præbere. Eſt igitur regnum res ſincera, incorrupta, & propter excellentiam diviniſſima, ac homini difficilis acceſſu. Oportet autem & illum qui ſuſcepit regnum, puriſſimum & lucidiſſimum naturâ eſſe, nè quod clariſſimum ejus eſt, obſcuret ſuis maculis: quemadmodum nonnulli ſanctiſſima loca inquinaverunt, & execrabiles quidam, eos quibus obviam facti ſunt. Rex igitur naturam habeat minimè pollutam, & quantò reliquis divinior ſit, agnoſcat, ac cætera, quibus decenter inſtructus, tum ſeipſo, tum ſubditis optimè uti poterit. Cæteri quidem homines à vitiis ſuis ſanctiſſimè purgantur, ſi principibus ſuis ſimiles evadant, ſive legem

legem principem, sive regem habuerint. Principes verò, qui non habent quod naturâ suâ præstantius imitentur, illi non longiùs abire debent, sed statim à Deo utilitatem petere. Nam neque mundum aliquis quæsiverit, in ipso agens & pars ejus existens: neque is qui aliis, imperat, illum ignorare debet à quo ipse regitur. Maximum autem hoc ornamentum est, quòd nihil non gubernatum inveniatur. Oportet principem etiam moribus imperium docere. Sic enim statim imperii pulchritudo elucescit. Qui Dei virtutem imitatur, & ei charus est quem æmulatus fuerit, & ampliùs subditis. Nullum enim Deo charum homines odio prosequuntur. Nam neque sidera, nec universus mundus Deum odit: nam si ducem suum odissent, non

αἴτε νόμος, αἴτε βασιλεὺς διέποι τὰ κατ' αὐτώς. οὐδ' * ἔτι [* ὡς] τῶ κρέσσονος δέοντος, διὰ τὰν φύσιν ἀμπλακόντες, οὐ μακρὰν οὐδ' ἀπῳκισμένως οἱ, χρὴ θεῷ μὲν εὐθὺ τὰς ὠφελείας τυγχάνειν. οὔτε γὰρ τὸν κόσμον διζοιτο ἄν τις ἐν αὐτῷ τε ὢν καὶ μέρος ἐκείνω, οὔτ' ἂν ἀνόητος εἴη τῶ διέποντος αὐτὸν, ὁ ἑτέρων αὐτὸς ἄρχων. αἱ δ' εὐκοσμίαι πολλαὶ, καὶ τὸ μηδὲν ἄναρχον εὑρεῖν δύνασθαι· καὶ τῷ τρόπῳ τὰς ἀρχὰς διδάσκαλον. ἐκλάμποι γὰρ αὐταῖς εὐθὺ τὸ καλὸν, ἂν ὁ μαμασάμενος δι' ἀρετὰν αὐτῷ τε φίλος, ὃν μεμίμαται, καὶ πολὺ πλέον τοῖς ὑπ' αὐτὸν τεταγμένοις. οὐ γὰρ ἄν τις θεοφιλὴς ὢν μισοῖτο ὑπ' ἀνθρώπων. ἐπεὶ οὐδὲ τὰ ἄστρα, οὐδ' ὁ σύμπας κόσμος ἐχθαίρει τὸν θεόν. αἱ δὲ καὶ ἐμίσει τὸν ἁγεμονεύοντα,

οὐκ * ἀεί ποτε [* οὐκ ἂν] πειθόμενος αὐτῷ. τὸ δ' ἐκεῖνον ἄρχειν εὖ, αἴτιον τοῦ καὶ τὼς δεῖ ἄρχεσθαι καλῶς. ἐγὼ μὲν οὖν ὑπολαμβάνω καὶ τὸν ἐπὶ τᾶς γᾶς βασιλέα, δύνασθαι μηδεμιᾶς τᾶν ἀρετᾶν ἐλαττοῦσθαι τῶ κατ' οὐρανὸν βασιλέως. ἀλλ' ὥσπερ αὐτὸς ἀπόδαμόν τι ἐντὶ χρῆμα καὶ ξένον, ἐκεῖθεν ἀφιγμένον πρὸς ἀνθρώπως, καὶ τὰς ἀρετὰς ἄν τις αὐτῷ ἔργα ὑπολάβοι τῶ θεῶ, καὶ δι' ἐκεῖνον αὐτῷ. σκοπέοντι δ' ἀρχῆθεν ἀλάθεια λόγος. κοινωνία τε γὰρ πράτα τε πάντων καὶ ἀναγκαιοτάτα, τὰς τῶν ἀνθρώπων γενεὰς μετέχει μὲν ὁ παρ' ἁμῖν βασιλεύς· μετέχει δὲ καὶ ὁ ἐν τῷ παντὶ πάντα διέπων. συνεστάναι γὰρ χωρὶς φιλίας καὶ κοινωνίας ἀμάχανον, σκοποίη δ' ἄν τις ταῦτα καὶ ἐπὶ τῶν συμπολιτευομένων, ἐξελαὶν τῷ λόγῳ τὰν κατὰ συνάθραν κοινωνί-

utique ei parērent. Sed quòd bene imperat, id in causa est ut subjecta bene regantur & pareant. Equidem existimo terrenum regem nullius virtutis expertem esse debere, quâ cælestis ille præditus est. Sed ut ipse res est peregrina, & admiratione digna, utpote cælitus ad homines profecta: ita nimirum & virtutes ipsius Dei opera existimandæ sunt, & divino beneficio ei accessisse. Quòd si rem à principio consideres, verum esse quod dico intelliges. Per communionem enim omnium primam & maximè necessariam, hominum genera terrestris rex conciliat: similiter facit ille qui cuncta in universo gubernat. Nihil etenim, si tollas amicitiam & communionem consistere potest: quod etiam in civitatibus ita se habet, si familiarem societatem,

societatem abstuleris, etsi multo inferior sit quàm divina natura & regia: quæ nihil hujusmodi sibi desiderant, utpote præfectæ virtute: sed aliis indigentibus suppeditant, & communi utilitati consulunt: Amicitia autem civitatis communem mutuò finem spectans, ipsius universi concordiam imitatur. Porrò citra constitutionem magistratuum nulla civitas habitari posset: requiruntur autem ad illam constitutionem leges, civilis gubernatio, subditíque & præfecti, si per se conservanda sit. Hæc sequitur commune bonum, concinnus quidam status, & multitudinis consensus cum persuasione concordi. Ille qui imperat juxta virtutem nominatur rex, atque est, eâdem amicitiâ consensûq; subditis conjunctus, quâ Deus mun-

αν, ἐλάττων γὰρ αὕτα τᾶς τε θείας φύσιος καὶ τᾶς βασιλικᾶς. οὐ γὰρ δέονται τὰν τοιαύταν δέησιν ἀλλ' ἄλλων* καθαυτὸν ['νῦν] ἐκπορεῦντες τῶ *ὑστέρων | *ὑστερῶντων ἀναπληροῦντ[ι] κοινὰν τὰν βοήθειαν, τέλειοι γὰρ κατ' ἀρετάν. ἁ δ' ἐν πόλει φιλία κοινῶ τινος τέλεος ἐχομένα, τὰν τῶ παντὸς ὁμόνοιαν μιμᾶται. ἄνευ δὲ τᾶς περὶ τὰς ἀρχὰς διατάξιος, οὐδεμία ἂν πόλις οἰκοῖτο, εἰς δὲ ταύταν νόμων τε δεῖ καὶ τινος πολιτικᾶς σωτηρίας τό, τε ἄρχον καὶ τὸ ἀρχόμενον, *εἴπερ σῴζοιτο [*ἀποσῴζοιτο] δι' αὐτό. ἐκ τούτων κοινὸν ἀγαθὸν εὐαρμοστία τις, καὶ τῶν πολλῶν ὁμοφωνία μετὰ πειθοῦς συνῳδούσας. ὁ κατ' ἀρετὰν ἐξάρχων καλεῖται βασιλεύς, καὶ ἐστὶ, ταύταν ἔχων φιλίαν τε καὶ κοινωνίαν ποτὶ τὼς ὑπὸ αὐτὸν, ἅνπερ ὁ θεὸς ἔχει ποτὶ

τε τὸν κόσμον καὶ τὰ ἐν αὐτῷ, ὅλαν δὲ τὰν εὔνοιαν χρὴ παρασκευάζεσθαι, πρᾶτα μὲν παρὰ τῶ βασιλέως ἐς τὼς βασιλευομένως, δεύτερον δὲ παρὰ τῶν δὲ ἐς τὸν βασιλέα, ὁποία γενέτορος ποτὶ υἱέα, καὶ ποτὶ ποίμναν νομέως, καὶ νόμω ποτὶ χρεώμενον αὐτῷ.

do & in ipso contentis jungitur. Cæterùm oportet omnem benevolentiam institui, primùm à rege in subditos, deinde vicissim à subditis erga regem: qualis nimirum patris exiſtit erga filium, pastoris erga gregem, & legis adversus utentes ipsâ.

ΞΝΩ.

ὙΠΟΘΗ͂ΚΑΙ περὶ ΒΑΣΙΛΕΙ'ΑΣ ἐκ τοῦ Ἐκφάντου.

ADMONITIONES de REGNO, ex Ecphante.

REx uni cum & excellens quoddam opus est, imago superni illius regis, creatori suo semper familiaris, à *subditis verò in regno tanquam lumine conspicua. Examinatur enim & probatur dignitas regis non secius quàm avium princeps aquila obversis soli oculis. Eadem est ratio de regno, ut quod divinum sit, & propter nimiam claritatem oculos obtundat omnibus præterquam legitimis. Etenim multi splendores oculis obversantes atq; vertigines, arguunt spurios, qui ascenderunt tanquam in altitudinem insolitam. Illis verò, qui ut par est propter naturæ similitudinem

Ὁ Βασιλεὺς ἓν καὶ μόνον τοῦ ἀνωτέρω βασιλέως. τῷ μὲν πεποιηκότι γνώριμον ἀεὶ, τοῖς δ' ἀρχομένοις ὡς ἐν φωτὶ τᾷ βασιλείᾳ βλεπόμενον. τάδε γὰρ κρίνεταί τε καὶ δοκιμάζεται, ὡς τὸ κράτιστον ἐν πετανοῖς ζῷον αἰετὸς ἀντωπὸν ἁλίῳ γενόμενον. χ' ἀπὶ τᾶς βασιλείας ὁ λόγος αὐτὸς, θείας τε ἐούσας καὶ δι' ὑπερβολὰν λαμπρότατος δυσορατοῦ, ἀμὲν τοῖς γυμνασίοις * [* αἰ μὲν τοῖς γνησίοις] μαρμαρυγαί τε γὰρ πολλαὶ καὶ σκοτοδινιάσεις, ὡς ἐφ' ὕψος ὀθνεῖον ἐπιβάντας, τὼς νόθως ἀπήλεγξαν· τοῖς δὲ προσηκόντως κατ' οἰκειότατα πρὸς αὐτὰν

ἐπὶ

ἐπὶ τούτῳ ἀφιδρυμένοις, οἰκήσιμος καὶ χρῆσθαι δυναμέναν. αὐτὰ μὲν ὦν βασιλεία, χρῆμα εἰλικρινές τε καὶ ἀδιάφθορόν ἐντι, καὶ δι' ὑπερβολὰν θειότατον, δυσέφικτον ἀνθρώπῳ. δεῖ δὲ καὶ τὸν ἐς αὐτὰν καταστάντα, καθαρώτατόν τε ἦμεν καὶ διαυγέστατον τὰν φύσιν, ὡς μὴ τὸ λαμπρότατον ἀφανίζῃ ἐν σπίλοις τοῖς ὑφ' αὑτῷ. καθὼς καὶ τὰς ἁγιωτάτως τόπως ἐκηλίδωσάν τινες, καὶ τῶν ἀντιπαιόντων ἔνιοι μιαροὶ τὼς ἀντιάσαντας αὐτοῖς, βασιλῆα δὲ τὸν ὁμιλήσαντα φύσιός τε ἀκράντω δεῖ μετέχειν, ἐπιστάμενόν τε αὐτὸν ὅσῳ τῶν ἄλλων ἐντὶ θειότερος, ὅσα τε ἄπειρα αὐτῷ, οἷς δὴ κατὰ λόγον ἀπεικάζων ἑαυτὸν, ἄριστ' ἂν ἑαυτῷ τε χρῷτο, καὶ τοῖς ὑποτεταγμένοις καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις ἀνθρώποις, αἴκα ἁμαρτάνοντι, ὁσιωτάτα κάθαρσις, ἐξομοιωθῆμεν τοῖς ἀρχόντεσσιν,

regni cacumen advenerunt, habitari potest, & usum sui commodum præbere. Est igitur regnum res sincera, incorrupta, & propter excellentiam divinissima, ac homini difficilis accessu. Oportet autem & illum qui suscepit regnum, purissimum & lucidissimum naturâ esse, nè quod clarissimum ejus est, obscuret suis maculis: quemadmodum nonnulli sanctissima loca inquinaverunt, & execrabiles quidam, eos quibus obviam facti sunt. Rex igitur naturam habeat minimè pollutam, & quantò reliquis divinior sit, agnoscat, ac cætera, quibus decenter instructus, tum seipso, tum subditis optimè uti poterit. Cæteri quidem homines à vitiis suis sanctissimè purgantur, si principibus suis similes evadant, sive legem

legem principem, sive regem habuerint. Principes verò, qui non habent quod naturâ suâ præstantius imitentur, illi non longiùs abire debent, sed statim à Deo utilitatem petere. Nam neque mundum aliquis quæsiverit, in ipso agens & pars ejus existens: neque is qui aliis, imperat, illum ignorare debet à quo ipse regitur. Maximum autem hoc ornamentum est, quòd nihil non gubernatum inveniatur. Oportet principem etiam moribus imperium docere. Sic enim statim imperii pulchritudo elucescit. Qui Dei virtutem imitatur, & ei charus est quem æmulatus fuerit, & ampliùs subditis. Nullum enim Deo charum homines odio prosequuntur. Nam neque sidera, nec universus mundus Deum odit: nam si ducem suum odissent, non

αὔτε νόμος, αὔτε βασιλεὺς διέποι τὰ κατ' αὐτώς. οἱ δ' * ἔτι [* ὡς] τῶ κρέσσονος δέοντος, διὰ τὰν φύσιν ἀμπλακόντες, οὐ μακρὰν οὐδ' ἀπῳκισμένως οἱ, χρὴ θεῷ μὲν εὐθὺ τὰς ὠφελείας τυγχάνειν. οὔτε γὰρ τὸν κόσμον δίζοιτο ἄν τις ἐν αὐτῷ τε ὢν καὶ μέρος ἐκείνω, οὔτ' ἂν ἀνόητος εἴη τῶ διέποντος αὐτὸν, ὁ ἑτέρων αὐτὸς ἄρχων. ἁ δ' εὐκοσμία πολλὰ, καὶ τὸ μηδὲν ἄναρχον εὑρεῖν δύνασθαι· καὶ τῷ τρόπῳ τὰς ἀρχὰς διδάσκαλον. ἐκλάμποι γὰρ αὐταῖς εὐθὺ τὸ καλὸν, ἂν ὁ μιμασάμενος δι' ἀρετὰν αὐτῷ τε φίλος, ὃν μεμίμαται, καὶ πολὺ πλέον τοῖς ὑπ' αὐτὸν τεταγμένοις. οὐ γὰρ ἄν τις θεοφιλὴς ὢν μισοῖτο ὑπ' ἀνθρώπων. ἐπεὶ οὐδὲ τὰ ἄστρα, οὐδ' ὁ σύμπας κόσμος ἐχθαίρει τὸν θεόν. αἱ δὲ καὶ ἐμίσει τὸν ἁγεμονεύοντα,

οὐκ.

οὐκ * ἀεί ποτε [* εἶεν] ἂν πειθόμενος αὐτῷ. τὸ δ' ἐκεῖνον ἄρχειν εὖ, αἴτιον τοῦ καὶ τὼς δὲ ἄρχεσθαι καλῶς. ἐγὼ μὲν οὖν ὑπολαμβάνω καὶ τὸν ἐπὶ τᾶς γᾶς βασιλέα, δύνασθαι μηδεμιᾶς τῶν ἀρετῶν ἐλαττοῦσθαι τῶ κατ' οὐρανὸν βασιλέως. ἀλλ' ὥσπερ αὐτὸς ἀπόδαμόν τι ἐντὶ χρῆμα καὶ ξένον, ἐκεῖθεν ἀφιγμένον πρὸς ἀνθρώπως, καὶ τὰς ἀρετὰς ἄν τις αὐτῶ ἔργα ὑπολάβοι τῶ θεῶ, καὶ δι' ἐκεῖνον αὐτῷ. σκοπέοντι δ' ἀρχῆθεν ἀλάθεια λόγος. κοινωνία τε γὰρ πράτα τε πάντων καὶ ἀναγκαιοτάτα, ταῖς τῶν ἀνθρώπων γενεαῖς μετέχει μὲν ὁ παρ' ἁμῖν βασιλεύς· μετέχει δὲ καὶ ὁ ἐν τῷ παντὶ πάντα διέπων. συνεστάναι γὰρ χωρὶς φιλίας καὶ κοινωνίας ἀμάχανον, σκοποίη δ' ἄν τις ταῦτα καὶ ἐπὶ τῶν συμπολιτευομένων, ἐξελὼν τῷ λόγῳ τὰν κατὰ συνάθραν κοινωνί-

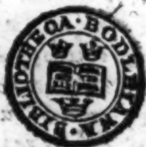
utique ei parêrent. Sed quòd bene imperat, id in causa est ut subjecta bene regantur & pareant. Equidem existimo terrenum regem nullius virtutis expertem esse debere, quâ cælestis ille præditus est. Sed ut ipse res est peregrina, & admiratione digna, utpote cælitus ad homines profecta: ita nimirum & virtutes ipsius Dei opera existimandæ sunt, & divino beneficio ei accessisse. Quòd si rem à principio consideres, verum esse quod dico intelliges. Per communionem enim omnium primam & maximè necessariam, hominum genera terrestris rex conciliat: similiter facit ille qui cuncta in universo gubernat. Nihil etenim, si tollas amicitiam & communionem consistere potest: quod etiam in civitatibus ita se habet, si familiarem societatem,

societatem abstuleris, etsi multo inferior sit quàm divina natura & regia: quæ nihil hujusmodi sibi desiderant, utpote præfectæ virtute: sed aliis indigentibus suppeditant, & communi utilitati consulunt. Amicitia autem civitatis communem mutuò finem spectans, ipsius universi concordiam imitatur. Porrò citra constitutionem magistratuum nulla civitas habitari posset: requiruntur autem ad illam constitutionem leges, civilis gubernatio, subditíque & præfecti, si per se conservanda sit. Hæc sequitur commune bonum, concinnus quidam status, & multitudinis consensus cum persuasione concordi. Ille qui imperat juxta virtutem nominatur rex, atque est, eâdem amicitiâ consensûq; subditis conjunctus, quâ Deus mun-

αν, ἐλάττων γὰρ αὕτα τᾶς τε θείας φύσιος καὶ τᾶς βασιλικᾶς. οὐ γὰρ δέονται τὰν τοιαύταν δέηπιν ἀλλ' ἄλλων *καθαυτὸν [*αὐτῶν] ἐκπορεῦντες τῶν *ὑστέρων [*ὑστερεῦντων ἀναπλαροῦντι] κοινὰν τὰν βοήθειαν, τέλειοι γὰρ κατ' ἀρετάν. ἁ δ' ἐν πόλει φιλία κοινῶ τινος τέλεος ἐχομένα, τὰν τῶ παντὸς ὁμόνοιαν μιμᾶται. ἄνευ δὲ τᾶς περὶ τὰς ἀρχὰς διατάξιος, οὐδεμία ἂν πόλις οἰκοῖτο, εἰς δὲ ταύταν νόμων τε δεῖν καὶ τίνος προστασίας πολιτικᾶς τό, τε ἄρχον καὶ τὸ ἀρχόμενον, *εἴπερ σώζοιτο [*ἀποσώζοιτο] δι' αὐτό. ἐκ τούτων κοινὸν ἀγαθὸν εὐαρμοστία τις, καὶ τῶν πολλῶν ὁμοφωνία μετὰ πειθοῦς συνῳδεούσας. ὁ κατ' ἀρετὰν ἐξάρχων καλέεται βασιλεὺς, καὶ ἐντὶ, ταύταν ἔχων φιλίαν τε καὶ κοινωνίαν ποτὶ τὼς ὑπ' αὐτὸν, ἅνπερ ὁ θεὸς ἔχει ποτὶ

τε τὸν κόσμον καὶ τὰ ἐν αὐτῷ, ὅλαν δὲ τὰν εὔνοιαν χρὴ παρασκευάζεσθαι, πρᾶτα μὲν παρὰ τῶ βασιλέως ἐς τὼς βασιλευομένως, δεύτερον δὲ παρὰ τῶνδε ἐς τὸν βασιλέα ἁ ποῖα γενέτορος ποτὶ υἱέα, καὶ ποτὶ ποίμναν νομέως, καὶ νόμω ποτὶ χρώμενον αὐτῷ.

do & in ipso contentio jungitur. Cæterùm oportet omnem benevolentiam institui, primùm à rege in subditos, deinde vicissim à subditis erga regem: qualis nimirum patris existit erga filium, pastoris erga gregem, & legis adversus utentes ipsâ.

ΕΝΩ-

ΓΝΩ͂ΜΑΙ ΘΕΟΚΤΙ´ΣΤΟΥ,

πρὸς τοὺς μαλακῶς καὶ ὑπτιωτέρως διακειμένους, μάλιστα τὴν ὠφέλειαν παρέχουσαι, κατὰ στοιχεῖον.

Sententiæ quædam THEOCTISTI perquam utiles, ad eos qui molli & ſupino ſunt animo, juxta litterarum Græcarum ſeriem.

MOleſta res eſt, infortunia, quæ propter miſeriam & calamitatem humanæ naturæ inopinatò ingruunt, non levare ſed exprobrare, & doloris acrimoniam augere, veluti fomentum perturbationis & pœnæ erga congenerem naturam exiſtentes.

Præſtat ſuper novacula ingredi, quàm uti faſtu cum proeſumptione. Inconſtans enim & inſtabilis vita eſt.

Homines improbitate magis magíſque la-

Ἀνιαρὸν μὲν, (πῶς γὰρ οὔ;) τὸ μὴ ἐπικουφίζειν ἀτυχίας ἐλέῳ καὶ συμφορῶν διὰ τὸ ἀνθρώπινον ἀδοκήτως παρεμπεσούσας, ἀλλ᾽ ὀνειδίζειν καὶ δριμυτέραν τὴν ὀδύνην ἐργάζεσθαι, ὑπέκκαυμα τοῦ πάθους καὶ τῆς δίκης * διὰ [* malim εἰς] τὸ ὁμογενὲς καθεστῶτας.

Βέλτιον ἐπὶ ξυροῦ, ἢ ὄγκου βαίνειν μετὰ προλήψεως, διὰ τὸ ἀβέβαιον καὶ ἀστάθμητον τοῦ βίου.

Τὴν ὥσπερ ἐπαμυσάμενοι ἄνθρωποι, ὅτι

τὰ

τὸ ἀσελγέστερον περιϊούσης τῆς μοχθηρίας, κατέχεαν ἑαυτοῖς, καὶ τοῖς ἐχθροῖς γέλωτα ὤφλησαν· ὡς καὶ οἱ ἐπιγινόμενοι ὀφλισκάνουσι.

lasciviente, veluti terrã congestâ sese obruunt, & inimicis ridiculi fiunt: itémque ipsorum posteri.

Δεινὴ πέφυκεν ἡ συνήθεια κόρον ἀπογλυνῆσαι, καὶ φύσιν ἐκ παραλλήλου μεταποιῆσαι.

Magna vis consuetudinis est ad amoliendum satietatem, & naturam vicissim immutandum.

Εὖ πάθουσι τοῖς φίλοις οἱ πολλοὶ ἥδονται· δυσπαθοῦσι δὲ εὐαρίθμητοι συμπάσχουσι, κακῷ τὸ κακὸν παρηγοροῦντες.

Amicis feliciter agentibus plurimi congratulantur: infortunatis autem pauci condolent, malo malum solantes.

Ζωὴν ἀμείψασθαι χειρίστης τὴν χρηστὴν, ἐπιπονώτερον.

Vitam optimam pro pessima acquirere, laboriosum est.

Ἠλιθιότητος οὐχ ἧττον ἢ κενοσπουδίας, τὸ ὑπεκλύειν τὸ ἀνακεχωρηκὸς τοῦ θυμοειδοῦς ἐν τοῖς περιπάτοις [* al. περιπέζοις nullo sensu.]

Stultitiæ non minùs est, quàm inanis studii, internam animorum, & strenuam alacritatem dissolvere otiosis deambulationibus.

Θράσει μὲν οὐδεὶς οὐδέπω, πόνῳ δὲ καὶ γενναιότητι καὶ ἐπιεικείᾳ ἀρετὴν ἐπεκτήσατο.

Nullus adhuc unquã audaciâ, sed labore, generositate, & modestiâ virtutem acquisivit.

Ἰατρεύειν δεῖ τοὺς ἀναφέροντας, καὶ μὴ μήπως οἱ μὲν πρὸς τὴν αὐτὴν νόσον· οἱ δὲ τὴν

Mederi oportet tum recipientibus se à morbo, tum non recipientibus: his, nè moriantur; illis,

illis, ne in eundem morbum recidant.

Non tam ingenii solertiâ, quàm virtute gloriari decet.

Virorum constantium est, animi statum in periculis rectum & immobilem conservare.

Præstantissimū quidem est, & Dei proprium, omnino non delinquere: generosorum verò hominum, statim ut quis peccato succubuit, resipiscere.

Ut navis unâ anchorâ non stabilitur, sic unica spe ad portum tranquilitatis non appellimus.

Ab instructis ornatu nimio spectaculis omnimodo abesse oportet, ad educationem umbratilem evitare, nè voluptate elato improbitatis nota tibi inuratur.

Non tam ægrè ferendum est, navim cum omnibus quæ vehit, submergi, quàm se-

ἐπὶ θανάτῳ βαδίσωσι.

Κράτιστον μὴ μᾶλλον ὑπὸ ἀγχινοίας, ἢ ἀρετῆς ἐγκαλλωπίζεσθαι.

Λίαν εὖ βεβηκότων ἀνδρῶν, τὴν ἀκλινὲς τὸ τῆς ψυχῆς ὄρθιον ἐν τοῖς δεινοῖς διαφυλαττόντων.

Μέγιστον μὲν καὶ θεοῦ μόνον τὸ ἀνάλιτον γενναίων δὲ τὸ καὶ μετὰ τὶ ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας ἀρχθῆναι* [ἀχθῆν.] ἐν τῷ παραχρῆμα ἀνενεγκεῖν.

Ναῦν ἐξ ἑνὸς ἀγκυρίου, καὶ ἐκ μιᾶς ἐλπίδος πρὸς τὸν λιμένα τῆς ἀπαθείας, οὐ καθορμίζομεθα.

Ξένον χρὴ πάντα τρόπον τῶν γλαφυρῶν δραμάτων τυγχάνειν, καὶ μετέωρον σκιατροφίας, μὴ πως ὑφ' ἡδονῆς ἀρθέντα, ἐπίσημον ἔχειν τῆς πονηρίας.

Οὐ χαλεπὸν τοσοῦτον αὐτοῖς πληρώμασι καταδῦναι ναῦν, ὅσον ὑπέραντλον αὐ-

τὸν

τὸν τοῖς πάθεσιν ἀπειρηκότα, τῷ βυθῷ τῆς ἀπωλείας καταβαπτίσαι.

ipsum perturbationibus obrutum, & jam desperatum, in altum perniciei gurgitem demergere.

Πᾶν ὃ τιμῆς τε καὶ τιμωρίας κατὰ τὸ ἴσον ἀφέστηκεν, οὔπω ἀρετή.

Quicquid æquo intervallo ab honore & pœna distat, nondum virtus est.

Ῥᾳστώνης τὴν ἀκμὴν παραιρεῖσθαι, κακίας ὑποπιμπλώσης, καὶ δωλύγιον τὸν ὄλισθον παρασκευαζούσης.

Otii malitiâ replentis, & lapsum ingentem afferentis, infringendæ sunt vires.

Σαινόντων παρασίτων ἐπ' ἀρρήτοις καὶ ἀνωνύμοις αἰσχρουργίαις, καὶ ὡς τὸ πολὺ καταγοητευόντων, μὴ ἐπιστρέφεσθαι.

Parasitos nefandis & indignis dictu vitiis adblandientes, & ut plurimum fascinantes, nihil moraberis, neque commoveberis.

[* *Locus non est integer*] * Τὸ μὲν δυσωπεῖσθαι τὰς τῶν φίλων συνουσίας εἰς δυσμένειαν ἀποτελευτώσας φυλάξασθαι οὐ ῥᾴδιον προσπολλοῦσαν ἰδεῖν*, ἐπηλυγαζόντων τὸ ἀμύνασθαι. τὸ δὲ τὰς τῶν διαφόρων.

Difficile est cavere & antevertere amicorum conversationes, qui clanculum nobis malè volunt, cùm omnis suspicio familiaritatis nomine occultetur. Ab externis verò & inimicis nobis cavere facilius est.

* *Al.* πρὸ πολλοῦ συνιδεῖν *& post* φυλάξασθαι *punctum notatur.*

Ὑψιτενεῖν, μὴ ὑπερφρονεῖν τῶν σωτηρίων ὁδῶν ἐπιλαμβανόμενον.

In altum tendere oportet, non autem superbire, salubres vias occupantem.

Ob-

Obliquæ & declives viæ modis omnibus fugiendæ sunt: abruptæ autem, & rectà sursum ferentes complectendæ.

Φεύγειν δεῖ πάντα τρόπον τὰς σκολιὰς, καὶ περιφερεῖς· τὰς δὲ ἀποτόμους καὶ ὀρθίους τείνους ἀσπάζεσθαι.

Difficilia, quæ pulchra sunt: mala verò non difficilia.

Χαλεπὰ τὰ καλὰ, τὰ δὲ κακὰ οὐ χαλεπά.

Anima à corporis inquinatione summo studio separanda est. Nam valde necessarium est, ut à contagio ejus remoti liberíque simus.

Ψυχὴν ὅτι μάλιστα τῆς τοῦ σώματος βδελυρείας χωρίζειν· ὅτι πᾶσα ἀνάγκη τὴν * τούτων [al. τούτου] συμπάθειαν ἀποικονομεῖσθαι. *[f. ἀποικοδομεῖσθαι.]

Occasiones cautè deligendæ sunt. Nam si transgrediaris ipsas, extremè aliquando periclitaberis, nec non si citra nimium constiteris.

Ὥρας χρὴ ἀπεριμαχήτους ᾑρηκέναι. τὸ γὰρ παριέναι αὐτὰς, κινδυνεύειν, μὴ οὐχὶ ἐπ' ἔσχατον κακὸν, ὥσπερ αὖ καὶ τὸ ἐναντίον χωρῆσαι.

Sententiæ juxta literarum ordinem.

AD LECTOREM.

STudiosus aliquis cœperat, ex Publii Laberiiq; Mimis insignes aliquot colligere sententias: nam hi duo mimographi magnam in hoc genere laudem olim tulerant: præcellebat tamen Publius; sed incertum, an hic collector destiterit in litera N. an aliquis opus contaminârit. Nam ab hac nullum fere carmen est. Etiam in cæteris admixtæ sunt sententiæ oratione solutâ, ex Senecæ libris pleraq; decerptæ. Versus aut senarii sunt iambici, aut trochaici tetrametri catalectici, paucissimi iambici tetrametri, quorum aliquot, nomine Publii & Laberii, referuntur ab Aulo Gellio & Macrobio, nonnulli reperiuntur & apud Senecam, omnes prodigiosè depravati, quos maxima ex parte restituimus. Opusculum hoc Cantabrigiæ reperimus in membranis accuratè descriptum; literis initial. colore & auro pictis, sed depravatissimé. Adjecti erant commentarii Deum immortalem quam absurdi! Neque cœlum, quod aiunt, neque terram attingebant. Singulis commentariolis subjectum erat distichon hexametrum, eandem sententiam aliis scilicet verbis explicans, ad ostentationem opinor copiæ. Tales næniæ tum viris etiam prælegebantur, talibus ineptiis discruciabantur ingenia puerorum. Et sunt hodiéq; qui indignantur linguarum peritiam & bonas literas, revocatas in ludos literarios.

ALienum est omne quicquid optando evenit.
Ab alio expectes, alteri quod feceris.
Animus vereri qui scit, scit tutò ingredi.
Auxilia humilia firma consensus facit.
Amor animi arbitrio sumitur, non ponitur.
Aut amat, aut odit mulier, nihil est tertium.
Ad tristem partem strenua est suspicio.
Ames parentem, si æquus est: si aliter, feras.
Aspicere oportet quod possis deperdere.
Amici vitia si feras, facis tua.
Aliena homini ingenuo acerba est servitus.
Absentem lædit, cùm ebrio qui litigat.
Amans iratus multa mentitur sibi.
Avarus ipse miseriæ est causa suæ.
Amans quid cupiat scit, quid sapiat non videt.
Amans quod suspicatur, vigilans somniat.
Ad calamitatem quilibet rumor valet.
Amor extorqueri non potest, elabi potest.
Ab amante lacrymis redimas iracundiam.
Apertè cùm est mala mulier, tum demum est bona.
Avarum facilè capias, ubi non sis idem.
Amare & sapere vix Deo conceditur.
Avarus nisi cùm moritur nil rectè facit.
Astutè crines dum celantur, ætas indicatur.

Fortè sic,

Astutè dum celatur, se ætas indicat.
Avarus damno potiùs quàm sapiens dolet.
Avaro quid mali optes, nisi ut vivat diu?
Animo dolenti nihil oportet credere.
Alienum nobis, nostrum plus aliis placet.
Amare juveni fructus est, crimen seni.
Anus cùm ludit, morti delicias facit.
Amoris vulnus idem qui sanat, facit.

Ad pœnitendum properat, citò qui judicat.
Amicos res opimæ parant, adversa probant.

Fortè sic legendum, ut constet senarius.

Amicum opima res parant, tristes probant.

troch. est.

Alcator quantò in arte est melior, tantò est nequior,
Amor otiosæ cura est solitudinis.
Arcum intentio frangit, animum remissio.

Videtur inversus senarius. Constabit si legas

Remissio animum frangit, arcum intentio.

Reliqua non sunt versus in hac litera.

Aberrare à fortuna tua non potes, obsidet te.

A superest.

A quocunq; descenderis, magno apparatu sequitur.
Acerrima vita est, quam ultima necessitas excutit.
Agat princeps curam, non tantùm salutis, sed honestæ cicatricis.

A superest.

A duabus causis præstare princeps solet, si aut se vendicat, aut alium.

B*Is est gratum, quod opus est, ultro si offeras.*
Bonarum rerum consuetudo præstantissima est.
Beneficia dare qui nescit injustè petit.
Bonum est fugienda aspicere in alieno malo.
Beneficium accipere, libertatem vendere est.
Bona nemini hora est, ut non alicui sit mala.
Bis enim mori est, alterius arbitrio mori.
Beneficia pluris recipit, qui scit reddere.

Bis peccas, cùm peccanti obsequium accommodas.
Bonus animus læsus graviùs multo irascitur.
Bona mors est homini, vita quæ extinguit mala.
Beneficium dando accepit, qui digno dedit.
Blanditiâ, non imperio fit dulcis Venus.
Bonus animus nunquam erranti obsequium accommodat.
Beneficia se dedisse qui dicit, petit.
Benevolus animus maxima est cognatio.
Beneficia sæpe dare, docere est reddere.
Bonitatis verba imitari major malitia est.
Bona opinio homini tutior pecuniâ est.
Bonum tametsi supprimitur, non extinguitur.
Bis vincit qui se vincit in victoria.
Benignus etiam dandi causam excogitat.
Bis interimitur, qui suis armis perit.
Bene dormit, qui non sentit quàm malè dormiat.
Bonorum crimen officiosus est miser.
Bona fama in tenebris proprium splendorem obtinet.
Bene cogitata si excedunt non occidunt.
Bene perdit nummos, judici cum dat nocens.
Bonis nocet, quisquis pepercerit malis.

Reliqui sex non sunt versus, excepto proximo.

Bonus judex est, qui novit dispensare quod dandum est, & quatenus.
Bono justitiæ proxima est severitas.
Beneficium est eo carere, quod invitus possideas.
Beneficium est semper reddere, bonitatis.
Bonum est reddere bona verba, etiam inimicis.
Bona quæ veneunt, nisi sustineantur, cadunt ut opprimant.
Bona imperante animo fiet pecunia : Versus est.
Bonum apud virum citò moritur iracundia :
Brevis mens ipsa est memoria iracundia.

Bona turpitudo est, quæ periculum vindicat.
Bona comparat præsidia misericordia.
Beneficia dignis ubi das, omnes obligas.

Consueta vitia ferimus, nisi reprehendimus.
Crudelis in re adversa est objurgatio.
Cavendi nulla est dimittenda occasio.
Cui semper dederis, ubi neges, rapere imperas.
Crudelem medicum intemperans æger facit.
Cujus mortem expectant cives, vitam oderant.
Cum inimico nemo in gratiam citò redit.
Citiùs venit periculum cùm contemnitur.
Casta ad virum matrona parendo imperat.
Citò ignominia fit superbi gloria.
Consilio meliùs vincas quàm iracundia.
Cuivis dolori remedium est patientia.
Cotidie damnatur qui semper timet.
Cum vitia prosunt, peccat qui rectè facit.
Contumeliam nec facere fortis potest nec ingenuus pati. Non est carmen.
Conscientia amici nullius invenit linguæ prætes.
Contemni est levius quàm stultitiâ percuti.
Cotidie est deterior posterior dies.
Comes facundus in via pro vehiculo est.
Citò improborum læta ad perniciem cadunt.
Crimen relinquit vitæ, qui mortem appetit.

Non sunt versus excepto ultimo.

Clementia in quamcunque domum venerit, fœlicem eam tranquillamque præstabit.
Clementia est temperantia animi in potestate ulciscendi.
Clementia est lenitas superioris adversus inferiorem.

Consuetudo peccandi, multitudinem facit peccantium.
Conjunctio animi maxima est cognatio.

D*Iscipulus est prioris posterior dies.*
Damnare est objurgare cùm auxilio est opus.
Diu apparandum est bellum, ut vincas celerius.
Dixeris maledicta cuncta, cum ingratum hominem dixeris.

Trochaicus. *De* superest.
De inimico non loquaris malum, si cogites.
Deliberare utilia, mora est tutissima.
Dolor decrescit, ubi quo crescat non habet.
Dediscere flere fœminam, est mendacium.
Discordiâ fit charior concordia.
Deliberandum est diu, quòd statuendum est semel,
Difficilem habere oportet aurem ad crimina.
Dum est vita grata mortis conditio optima est.
Dari bonum quod potuit auferri potest.
Damnum appellandum est cum mala fama lucrum.
Ducis in consilio posita est virtus militum.
Dives quod donat timeas, citò raptum venit.
Dimissum quod nescitur, non amittitur.
Difficilius est moderari ubi dolori debetur ultio, quàm ubi exemplo. Non est carmen.
Desunt luxuriæ multa, avaritiæ omnia.

E*Tiam innocentes cogit mentiri dolor.*
Etiam peccato rectè præstatur fides.
Etiam celeritas in desiderio mora est.
Ex vitio alterius sapiens emendat suum.
Et deest & superat miseris cogitatio.
Etiam oblivisci quod sis, interdum expedit.

Ex

Ex hominum quæstu facta fortuna est dea.
Effugere cupiditatem, regnum est vincere.
Exuli ubi nusquam domus est, sine sepulchro est tamquam mortuus.

Trochaicus constabit, si legas,

Exuli cui nusquam domus est, sine sepulchro est mortuus.

Senarius, si sic,

Cui nusquam domus est, sine sepulchro est mortuus.
Etiam qui faciunt, odio habent injuriam.
Eripere telum, non dare, irato decet.
Exilium patitur, qui se patriæ denegat.

Versus ità videtur inversus;

Se denegare patriæ, exilium est pati.
Etiam capillus unus habet umbram suam.
Eheu quàm miserum est fieri metuendo senem?
Etiam hosti est æquus, qui habet in consilio fidem.
Excelsis multo facilius casus nocet.
Errat si quis existimat omnium diu esse regem.

Non est versus.

Ex sæva animadversione nulla regi gloria est.

Non sunt versus.

Evadere possunt pusilla mala, & verba dare, ingentibus obviam itur.
Excusationem quærere vitium est, omnia ad Deum relinque.
Eleemosyna non tam accipientibus, quàm dantibus prodest.
Ex spe præmii solatium fit laboris.

F*idem qui perdit, quo se servat in reliquum?*
Fortuna quum blanditur, captatum venit.

Fortunam citiùs reperies quàm retineas.
Formosa facies, mutua commendatio est.
Frustra rogatur, qui misereri non potest.
Fortuna unde aliquid fregit, casus est.
Fraus est accipere quod non possis reddere.
Fortuna nimium quem fovet, stultum facit.
Fatetur facinus is, qui judicium fugit.
Felix improbitas, optimorum est calamitas.
Feras, non culpes, quod mutari non potest.
Futura pugnant ut se superari sinant.
Furor fit læsa sæpiùs patientia.
Ficta citò ad naturam reciderint suam.

Ordo inversus est,

Citò ad naturam ficta reciderint suam.
Fidem qui perdit, perdere ultra nihil potest.
Facilitas animi ad partem stultitiæ rapit.
Fides, ut anima, unde abiit eò nunquam redit.
Fidem nemo nunquam perdit, nisi qui non habet.
Fortuna obesse nulli contenta est semel.
Fulmen est, ubi cum potestate habitat iracundia.

Trochaicus.

Frustra, cùm ad senectutem ventum est, repetes adolescentiam. Trochaicus.
Falsum maledictum, malevolum mendacium est.
Fœmina naturam regere, desperare est omnium.
Fer difficilia, facilia ut lævius feras.
Fortuna nulli plus, quàm consilium valet.
Fortuna vitrea est, cùm splendet frangitur.
Feras quod lædit, ut quod prodest perferas.
Fortuna quam nemo invidet, gratum facit.
Facilius privatis ignoscitur, pertinaciter se judicantibus. Non est versus.

Fre-

Frequens vindicta paucorum odium reprimit, omnium irritat. Non est carmen.

Nisi velis esse Trochaicum.

Vindicta frequens paucorum odium reprimit, omnium excitat.

G*Rave præjudicium est, quod judicium non habet.*
Gravissima est probi hominis iracundia.
Gravis animi pœna est quem post factum pœnitet.
Gravis animus dubiam non habet sententiam.
Grave est malum omne, quod sub aspectu latet.
Gravius nocet quodcunque inexpertum accidit.
Gravior inimicus, qui latet sub pectore.
Gravissimum est imperium consuetudinis.
Grave crimen, etiam cùm dictum est, leniter nocet. Non est versus.
Gradus à magnis ad majora fit.

H*Eu quàm difficile est gloriæ custodia!*
Homo extra corpus est suum cùm irascitur.
Heu quàm est timendus, qui mori tutum putat!
Homo qui in homine calamitoso est misericors, meminit sui. Trochaicus est.
Honesta turpitudo est pro bona causa mori.
Habet in adversis auxilia, qui in secundis commodat. Trochaicus est.
Heu quàm miserum est discere servire, ubi sis doctus dominari! Non est versus.
Heu quàm miserum est lædi ab illo, de quo non possis queri!
Hominem experiri multa paupertas jubet.

Heu dolor quàm miser est, qui in tormento vocem non habet! Trochaicus,

Heu quàm multa pœnitenda incurrunt, vivendo diu!

Habet suum venenum blanda oratio.

Homo toties moritur, quoties amittit suos.

Homo semper in sese aliud fert, in alterum aliud cogitat. Iambicus tetrameter.

Honestus rumor alterum patrimonium est.

Homo nescit, si dolore fortunam invenit.

Honestè servit, qui succumbit tempori.

Homo vitæ commodatus, non donatus est.

Hæredis fletus, sub persona risus est.

Hæredem ferre utilius est quàm quærere.

Habent locum maledicti crebræ nuptiæ.

Non est versus, nec quæ sequuntur.

Hæc clementia principem decet, ut quocunque venerit mansuetiora omnia faciat.

Haud minus turpia sunt principi multa supplicia, quàm medico multa funera.

Honestius est, cum judicaveris amare, quàm cum amaveris judicare.

Inferior horret, quicquid peccat superior.

Inimicum ulcisci vitam accipere est alteram.

Id agas, tuo te merito nè quis oderit.

Invitum cùm retineas, exire incitas.

Ingenuitatem lædis, cum indignum rogas.

In nullum avarus bonus est, in se pessimus.

Inopi beneficium bis dat, qui dat celeriter.

Inopiæ parva desunt, avaritiæ omnia.

Carmen inversum, arbitror ità legendum,

Desunt inopiæ multa, avaritiæ omnia.

Instructa inopia est, in divitiis cupiditas.
Invitat culpam, qui peccatum præterit.
Jucundum est nihil, nisi quod reficit varietas.
Ingenuitas non recipit contumeliam.
Impunè in eum peccet, qui peccat narior.
Ingratus unus miseris omnibus nocet.
In miseri vitia nulla contumelia est.
Ità amicum habeas, posse ut fieri inimicum putes.
Invidiam ferre, aut fortis aut felix potest.
In amore semper mendax iracundia est.
Invidia tacitè, sed minutè irascitur.
Iratum breviter vites, inimicum diu.
Injuriarum remedium est oblivio.
Iracundiam qui vincit, hostem superat maximum.

Trochaicus.

Jocum tacentem crimen faciat acrius.
In malis sperare bonum, nisi innocens, nemo solet.

Trochaicus.

In vindicando criminosa est celeritas.

Hi quatuor non sunt versus.

Inhonesta res est suas vincere, satis est potuisse punire.
Imago animi sermo est: qualis est vir, talis oratio.
In felicitate se erigere, est felicitatem submittere.
In felices felicitas est innocentia, nequitia ipsa pœna sui est.
Inimicum quamvis humilem, docti est metuere.
In calamitoso, risus etiam injuria est.
Judex damnatur, cùm nocens absolvitur.
Ignoscere humanum, ubi pudet cui ignoscitur.

In rebus dubiis plurima est audacia.
Ille nocens se damnat, quo peccat die.
Ità crede amico, nè sit inimico locus.
Iratus etiam facinus consilium putat.
Invidia loquitur, non quod est, sed quod subest.
Irritare est calamitatem, cum te felicem vocas.
Jus omnem supra injuriam positum scias.

Trochaici duo sunt.

Imbecillos oculos esse, qui ad alienam lippitudinem suffunduntur.

L*Oco ignominiæ est, apud indignum dignitas.*
Locus novam si oritur, etiam vetus amittitur.
Læso doloris remedium, inimici dolor.
Levis est fortuna, citò reposcit quod dedit.
Lex universi est, quæ jubet nasci & mori.
Lucrum sine damno alterius fieri non potest.
Lascivia & laus nunquam habent concordiam.
Legem nocens veretur, fortunam innocens.
Libido indicium est, quo levitas sapit.
Libido etiam cunctos sub vultu domat.
Lessa crudelitas, non est vocanda clementia.

Non est versus.

M*Alignum fieri maximè ingrati docent.*
Multis minatur, qui uni facit injuriam.
Mora omnis odio est, sed facit sapientiam.
Mala causa est, quæ requirit misericordiam.
Mori est felicis antequam mortem invocet.
Miserum est tacere cogi, quod cupias loqui.
Miserrima est fortuna, quæ inimico caret.
Malus est vocandus qui suâ est causâ bonus.
Monstro similis est avaritia unica.

Non

Non sunt versus.

Malis displicere laudari est.
Malus ubi bonum se simulat, tunc est pessimus.
Metus dum venit, rarum habet somnus locum.
Mori necesse est, sed non quoties volueris.
Malè geritur, quicquid geritur fortunæ fide.
Mortuo qui mittit munus nihil dat illi, sibi adimit.

Non est carmen.

Minùs est quàm servus, dominus qui servos timet.
Magis hæres fidus nascitur quàm scribitur.
Malo in consilio fœmina vincunt viros.
Mala est voluptas alienis assuescere. Trochaicus.
Magno cum periculo custoditur, quod multis placet.
Mala est medicina, ubi aliquid naturæ perit.
Malæ naturæ nunquam doctore indigent.

Trochaicus.

Miseriam nescire propriam, sine periculo est vivere.
Malè vivunt qui se semper victuros putant.
Maledictum interpretando facies acrius.
Malè secum agit æger, medicum qui hæredem facit.
Minùs decipitur, cui negatur celeriter.
Mutat se bonitas cùm irritas injuriâ.
Mulier cùm sola cogitat, malè cogitat.
Malè facere qui vult, nusquam non causam invenit.
Malevolus semper suâ naturâ vescitur.
Multos timere debet, quem multi timent.
Malè imperando summum imperium amittitur.
Mulier quæ nubit multis, multis non placet.

Reliqua non sunt carmina.

Misera est ægritudo animi, ob alienarum specium miseriarum.

Misericordia non causam sed fortunam spectat.

Magnam fortunam magnus animus decet.

Magni animi est proprium, esse tranquillum, injurias atque offensiones semper despicere.

Muliebre est, furere in ira.

Misericordiæ est vicina miseria, habet enim aliquid, trahitq; ex ea.

Malo veris offendere, quàm placere adulando.

Morbum esse scias, non hilaritatem, semper arridere ridentibus, & ad omnium æstimationem ipsum quoq; os deducere.

N*Ihil agere, semper infelici est optimum.*

Nihil peccent oculi, si oculis animus imperet.

Nihil proprium ducas, quod mutari possit.

Non citò perit ruinâ, qui ruinam timet.

Non est carmen.

Nullus est tantus quæstus, quàm eo quod habes parere.

Trochaicus.

Nescias quid optes, aut quid fugias, ità ludit dies.

Nunquam periclum sine periclo vincitur.

Non est tuum, fortuna quod fecit tuum.

Nihil prodest didicisse, si cesses bene facere.

Non est versus.

Non est tam bona fortuna, de qua nihil queri possis.

Trochaicus.

Nusquam meliùs morimur homines, quàm ubi libenter viximus.

Negandi

Negandi causa nunquam avaro deficit.
Nondum felix es si nondum te turba deridet.

Non est versus, sicut nec sequentes.

Nam si nullos inimicos tibi parit injuria, multos tamen invidia.
Non aspicias quàm plenas quisq; manus Deo, sed quam puras admoveat ::
Non enim aliter nisi optimus animus pulcherrimus Dei cultus est.
Non aliter vivas in solitudine, aliter in foro.
Nihil petas, quod negaturus es.
Nihil negabis, quod petiturus es.
Nihil magnum est in rebus humanis, nisi animus magna despiciens.
Nihil interest quo animo facias, quod fecisse vitiosum est:
Nam facta cernuntur, animus non videtur.
Non quàm multis placeat, sed quibus stude.
Nequitia ipsa pœna sui est:
Nam mala conscientia sæpe tuta est, secura nunquam.
Neminem citò accusaveris.
Neminem citò laudaveris.
Nullum putaveris esse locum sine teste.
Nulla pusilla domus, quæ multos recipit amicos.
Nunquam scelus scelere vindicandum est.

Versus est, cæteri nequaquam,

Nimium altercando veritas amittitur.
Non multùm supra eum eminet quis, cui se irascendo exæquat.
Nobilis professio sapientia est quæ distributa, suscipit,

suscipit incrementum, avarum dedignata possessorem, citò nisi publicetur, elabitur.

Non alia facies est quieti moderatique imperii, quàm sereni cœli & nitentis.

Nullum ex omnibus clementia magis, quàm regem aut prælatum decet.

Nemo potest personam diu ferre fictam, ficta citò in naturam suam recidunt.

Nunquam liquidum sincerúmque ex turbido venit.

Nullum morosius est animal, majorique arte tractandum, quàm homo, & nulli magis parcendum quàm homini.

Omne peccatum est actio.

Omnis actio est voluntaria, tam honesta quàm turpis.

Omne ergò peccatum voluntarium est.

Omitte excusationem, nemo peccat invitus.

Omne vitium habet patrocinium suum.

Odia multorum sub vultu, multorum sub osculo latent.

Omnia tum panduntur, cum non dico si cecideris. sed si turbaveris.

Omnis affectus habet, ut in eo, in quo ipse insanit, in idem putet cæteros furere.

Omnes vitam differentes, mors incerta prævenit.

Trochaicus senarius, reliqui non sunt versus,

Omnis dies velut ultimus ordinandus est.

Opinentur de te homines malè sed mali; displicere enim malis laudabile est.

Oratorem te puta si tibi ipsi quod oportet persuaseris.

Odium oportet peccandi non metum facias.

Objur-

Objurgationi semper aliquid blandi admiste.

Optimum est semper ignoscere, tanquam si ipse peccet quotidie.

Optimum est majorum vestigia sequi, si rectè præcesserint.

Omnis doctor in vitæ ratione peccans, turpior est ob hoc, quòd in officio cujus magister esse vult, labitur.

Omni rei moderatio est adhibenda, quæ sanabilia ingenia distinguere à deploratis sciat.

O vita misero longa, felici brevis.

Hîc nulli sunt versus.

PEccandi duo sunt genera, aliud ex proposito, aliud ex negligentia.

Plerique metu cessant peccare, non innocentiâ: profectò tales timidi, non innocentes sunt dicendi.

Priusquam promittas, deliberes, & cum promiseris, facias.

Prius si negaveris, fecisse postea fallere est.

Propter causam multa amico dabis, multa etiam causæ contra amicum.

Pro eo religiosior eris, quò melior.

Præstabis parentibus pietatem, cognatis dilectionem.

Præstabis amicis fidem, omnibus æquitatem.

Pacem cum hominibus habebis, bellum cum vitiis.

Pecunia imperare oportet, non servire.

Pecunia si uti scias, ancilla est: si nescias, domina est.

Pecunia non satiat avarum, sed irritat.

Putandus est rectè fortior qui cupiditates, quàm qui hostes subjicit.

Patria est ubicunque bene vixeris.
Pejora sunt tecta odia, quàm aperta.
Propterea loquax inimicus minus quam taciturnus offendit.
Proximum ad innocentiam tenet locum verecunda peccati confessio.
Plerique cùm stultis malè dicunt, ipsi sibi convitium faciunt.
Perturpe est enim, quod objicitur, in objiciente cognosci.
Pulcherrimum est omnia præstare nihil exigenti.
Principium discordiæ est, aliquid ex communi proprium facere.
Plerique famam pauci conscientiam verentur.
Potest non esse honestum quod non est liberum.
Parcendum est improbandis civibus, non aliter quàm membris languentibus.
Principum sævitia bellum est.
Pestifera vis, valere ad nocendum.
Propè est ut libenter damnet qui citò.
Propè est ut non æquè damnet qui nimis.
Peccandi verecundiam facit ipsa clementia regentis.

Hic nulli versus.

QUidam quosdam occidunt inimicos, non quia habeant, sed quia meruerunt.
Quàm inimicum est nocuisse, vel quia volueris lædere.
Quanto iniquius est odisse quia læseris!
Quàm magnarum virium est negligere lædentem.
Qui enim vindicat, sentit.
Quis sis interest, non quis habearis.

Quam.

Quam magnum est non laudari, & esse laudabilem?

Qui succurrere perituro potest, cùm non succurrit, occidit.

Quid est homini inimicissimum? alter homo.

Qui propter pecuniæ vel libidinis amorem moritur, ostendit se nunquam sui causâ vixisse.

Quæ sunt maxima divitiæ? non desiderare divitias.

Qui plurimum habet? is qui minimum cupit.

Quid est dare beneficium? imitari Deum.

Quis est pauper? qui sibi videtur dives.

Quidam inimici graves sunt, amici leves.

Quietissimè viverent homines in terris, si duo verba tollerentur, scilicet meum & tuum.

Qui paupertatem timet timendus est.

Quod tacitum esse vis, nemini dixeris:

Quia non poteris ab alio silentium exigere, si tibi ipsi non præstas.

Qui æquo animo malis miscetur, malus est.

Qui servis crudelis est, ostendit in alias voluntatem non deesse sed potestatem.

Qui ob hoc injuriam facit, quia potest, citò desinet quia fecit.

Quid dulcius quàm habere amicum cum quo omnia audeas: cui sic credas ut tibi, cui sic loquaris quasi tecum?

Quàm multi tales amicos habere voluerunt, & ipsi tales esse non possunt?

Quomodo fortuna & favor inducit hominem?

Quicquid æquo plus futurum est, in partem humanis rem inclina vel præpondera.

Quod eo infelicius, cui jam malum esse necesse est?

Quid potest ab eo quispiam sperare, quem malum esse decuit?

Quotidie damnatur qui semper timet.

Quotidie est deterior posterior dies.

Quàm miserum est ab illo lædi de quo non possis queri!

Quod tibi fieri non vis, alteri nè feceris.

Quid refert quantum habeas? multò illud plus est quod non habes.

Hunc trochaicum citat Gellius.

Nec hic versus est neque sequentes.

R*Epelli se homines facilius quam decipi ferunt.*

Respue crudelitatem & matrem crudelitatis iram.

Reverà memoria beneficiorum fragilis est, injuriarum tenax.

Trochaicus.

Ridiculum est odia nocentis perdere innocentiam.

Res vera est, qui à multis timetur, multos timet.

Regibus est pejus multò quàm servientibus, reverà, quia isti singulos, illi universos timent.

Res ipsa ut ipsa re possimus efficiet, si polliceri properamus honesta.

Rem maximam promittit sapientia, ut te reducat tibi.

Recta ingenia debilitat verecundia, prava confirmat audacia.

Res optima est non sceleratos extirpare, sed scelera.

Rectè parentem & inferiorem laudas, quia pertinet ad gloriam tuam.

Res magna clementia est, indulgendo corrigere peccata, magis quàm vendicando.

Pro-

Proverbium sequens constat ex duobus hemistichiis *Maronis* 4. Georg.

Rege incolumi mens omnibus una est: amisso rupere fidem.

Regibus certior est ex mansuetudine securitas.

Non sunt versus.

SUnt quorum corpus innoxium est, & in mille facinorum furias mens otiosa discurrit.

Si in clientelam felicis hominis potentisque perveneris, aut veritas aut amicitia perdenda est.

Si vis beatus esse cogita hoc primum, contemnere & contemni.

Si multis placuerit vita tua, tibi placere non poterit.

Solitudinem quærit, qui vult cum innocentibus vivere.

Stultum est timere quod vitari non potest.

Semper dissensio ab alio incipiat, à te reconciliatio.

Succurre paupertati amicorum, imò potiùs occurre.

Secretè amicos admone, lauda palàm.

Si bene te institueris, pudeat te fieri deteriorem.

Si quis irascitur pœnas ab alio expetit, à se exigit.

Severissimè enim nos adversum peccantes gerimus, & ipsi eadem committimus.

Severitas assidua amittit auctoritatem.

Sicut formosa pictura est cujus nulla pars errat: sic formosus homo in quo nulla peccati macula est: proinde hoc domi, hoc foris, hoc omni genere vitæ teneamus, ut nobis inexorabiles simus, exorabiles illis qui non nisi sibi dare veniam nesciunt.

Si invitus pares, servus es: si volens, minister.

Scias eum multis virtutibus abundare, qui alienas amat.

Si non invideas, major eris: nam qui invidet, minor est.

Scis quid invidia est? dolor animi est ex alienis commodis.

Scito etinim illud quia nulli invidatur, nisi prædito bonitate.

Sunt multi qui plurimum verbis, non re contemnunt, sed ipsa quæ sperunt clàm suffurantur.

Severitatem abditam clementia in procinctu habet.

Sapiens nihil facit quod non debet, & nihil prætermittit quod debet.

Servis imperare moderatè laus est.

Si vis amari ama.

Sapiens & si contentus est se, tamen amicum vult habere: sed hoc ob nihil aliud, nisi ut exerceat amicitiam, nè tam magna virtus jaceat: non ad hoc, ut dicit Epicurus, ut habeat qui sibi assideat, succurrat: sed ut habeat cui assideat quando libet.

Non sunt versus.

Timidus cautum se vocat, sordidus parcum.

Tutissima res est nihil timere, præter Deum.

Tene semper vocis & silentii temperamentum.

Tamen & in hoc incumbe, ut libentius audias quàm loquaris.

Tacere qui nescit, nescit loqui.

Tristitiam si potes, ne admiseris.

Turpe præbet spectaculum animus æger.

Turpia nè dixeris: paulatim enim pudor rerum per verba discutitur.

Transi-

Transibit sermo in affectum, si honesta loquamur.
Tolerabilior est qui mori jubet, quàm qui malè vivere.
Tolerabilior pœna non posse vivere quàm nescire.
Talem diligentiam exhibe in amicitiis comparandis, ne incipias amare quem deinceps possis odisse.
Tu primum exhibe te bonum, & sic quæras alterum tui similem.
Turpius nihil est quàm cum eo bellum gerere, cum quo familiariter vixeris.
Tam omnibus ignoscere quàm nulli crudelitas est.
Tam diu à periculo aberit populus, quàm diu sciet ferre frenos.
Tyrannus à rege distat factis, non nomine.
Tam deest amare, quod habet, quam quod non habet.

VIX quisquam in bonum nisi ex malo transit.

Nullum est carmen.

Vis omnibus esse notus? priùs effice ut neminem noveris.
Vis habere magnum honorem? dabo tibi magnum imperium, impera tibi.
Vide, si adhuc malus es, similibus parce:
Verùm si esse desiisti, quare aliis locum emendationis abscindas?
Vitium prius fuit observatio, nunc mos est.
Verum nos dicimus, nec audimus.
Utilis educatio & disciplina, mores facit.
Unde & bona consuetudo excutere debet quæ mala incussit.
Viriliter feras quod necesse est, dolor enim patientiâ vincitur.

Verba

Verba à rebus, non personis, accipienda sunt.

Vires tuas amici beneficiis, inimici injuriis, sentiant.

Vita omnis brevis est, ideo immortalitas est non honesta.

Vir est bonus qui in tantum perduxit animum suum, ut non modò nolit peccare, sed etiam non possit.

Ut aliquid auri extrahamus, terram pervertimus, ut summum bonum occupemus scrutari pectoribus piget?

Virtutem cujus progressum videris, non exitum ejus finémque desperes.

Ulcera animi magis quàm corporis sananda sunt.

Volunt homines ità præceptum esse ut vivunt, non ità vivere ut præceptum est.

Utendum est divitiis & non abutendum, ut nec à superioribus contemnaris, nec ab inferioribus timearis.

Ubi usitata remedia non procedunt, tenta contraria.

Ubi discrimen inter bonos & malos sublatum est, confusio sequitur & vitiorum eruptio.

Venia est pœnæ debitæ remissio.

Ut fulmina paucorum periculo cadunt, omnium metu: sic animadversiones magnarum potestatum terrent latiùs quàm nocent.

Utinam ea lex homini esset, ut cum telo suo frangeretur, nec sæpiùs liceret nocere quàm semel.

ZElum de Deo tantùm habeas, non contra homines.

Zelari autem hominibus vitiosum est

Christianæ sententiæ, ne Z non haberet locum.

Proverbiorum Senecæ FINIS.

LUCII ANNÆI SENECÆ De Moribus,

AD LECTOREM,

Gnomologia, & hæc est, non ex Seneca tantùm. Insunt Mimi, & Pythagoræ quædam, postremò fit mentio diaboli. Videntur quædam decerpta ex proverbiis Salomonis.

OMne peccatum actio est. Actio autem omnis voluntaria est, tam honesta quàm turpis, ergò voluntarium est omne peccatum. Tolle excusationem, nemo peccat invitus. Educatio & disciplina mores faciunt, & id unusquisque sapit, quod didicit. Itaque bona consuetudo excutere debet, quod mala instruxit. Nihil interest quo animo facias, quod fecisse vitiosum est, quia facta cernuntur, animus verò non videtur. Nulla autem laus est non facere, quod facere non possis. Quid homini est inimicissimum? homo. Libenter feras, quod necesse est, dolor patientiâ vincitur. Expecta, quò nunquam pœniteas. Non quàm multis placeas, sed qualibus stude. In hoc tantum incumbe, ut libentiùs audias, quàm loquaris. Multos vitam differentes, mors juncta prævenit. Itaque omnis dies velut ultimus judicetur. Tristitiam si potes, nè admiseris: sin minùs, nè ostenderis. Amicos secretò admone, palàm autem lauda. Verba rebus non personis æstimanda sunt. Oratorem te puta si tibi ante

 omnes,

omnes, quod oportet, persuaseris. Ut licentiosa mancipia animi imperio coerce linguam, ventrem, & libidinem.

Quod tacitum esse velis, nemini dixeris: Si tibi non imperâsti, quomodo ab alio silentium speras? Ridiculum est aliquem odio nocentis innocentiam perdere. Monstro similis est avaritia senilis. Quid enim stultius est, quod dici solet, quàm via deficiente viaticum augere? Omnes infantes terra nudos excipit. Non pudet te fortiùs nasci quàm vivere? Quid dulcius quàm habere amicum cum quo audeas ut tecum omnia loqui: Magnarum virium est negligere lædentem. Quid sis interest non quid habeas. Nondum es felix, si te turba non deriserit. Si vis beatus esse, cogita hoc primum, contemnere, & contemni. Priusquam promittas, deliberes, & cùm promiseris, facias. Id agas, nè quis meritò te oderit, & si nullos inimicos tibi facis injuriâ multos facit invidia. Solitudinem quærat, qui vult cum innocentibus vivere. Optimus ergo animus & pulcherrimus cultor Dei est. Abstinebis ab alieno matrimonio. Præstabis parentibus pietatem, cognatis indulgentiam, omnibus æquitatem. Devitabis crudelitatem & ministram crudelitatis iram. Non aliter vivas in solitudine, aliter in foro. Nihil petas, quod negaturus fuisti: nihil negabis, quod petiturus fuisti. Pacem cum hominibus habebis, cum vitiis bellum. Hoc habet omnis affectus, ut in quod ipse insanit, in id putet etiam cæteros furere. Maximum in eo vitium est, qui non melioribus vult placere, sed pluribus. Vis omnibus esse notus

pri

priùs effice ut neminem noveris. Bonum est non laudari, & esse laudabilem. Stultum est timere quod vitare non potes. Malè opinentur de te homines, sed mali. Malis displicere est laudari. Malè de te loquuntur homines: bene autem loqui nesciunt, non quòd merearis, sed quòd solent ipsi. Homines de me mala loquuntur: Si meritò, non quòd loquuntur molestum est, sed quòd non mentiuntur: Si immeritò, innocentiâ meâ nunc maximè gaudeo. Apparet enim illos vera objecturos, si possent. Non es in patria tua: Patria tua est, ubicunque bene es: illud enim per quod bene est, non est in loco, sed in homine. Nihil magnum, nisi magno animo despicias. Quæ sunt maximæ divitiæ? non desiderare divitias. Quis plurimum habet? is qui minimum cupit. Quid est dare beneficium? Deum imitari. Honestius est cùm judicaveris amare; quàm, cùm amaveris, judicare. Dissensio ab alio incipiat, à te autem reconciliatio. Succurre paupertati amicorum, imò occurre. Amicos secundæ res parant, adversæ certissimè probant. Pejora sunt tecta odia quàm aperta. Itaque te minus, loquax inimicus offendit, quàm tacitus. Mira ratio est quæ non vult prædicari, quod gaudet intelligi. Ignosci amat qui quod odit ostendit. Eleemosyna non tam accipientibus, quàm dantibus prodest. Et spes præmii solatium fit laboris. Quæ est maxima egestas! avaritia. Pecuniæ imperare oportet, non servire. Nullum conscium peccatorum tuorum magis timueris, quàm temetipsum. Alium potes effugere, te autem, nunquam. Quis est pauper?

qui sibi videtur. Qui à multis timetur, multos timet. Infelicem erige, submitte felicitatem. Vera felicitas innocentia est. Nequitia ipsa sui pœna est. Mala conscientia sæpe tuta est, secura nunquam. Libidinis initia continebit, qui exitum cogitabit. Beneficii accepti nunquam oportet oblivisci, dati protinus. Inhonesta victoria est, suos vincere. Satis est pœnarum, potuisse puniri. Inimicitias tardè suscipe, amicitias exerce moderatè. Simultates depone. Imago animi sermo est. Qualis vir, talis oratio. Magna res est vocis & silentii temperamentum. Qui æquo animo malis immiscetur, malus est. Neminem laudaveris, neminem citò accusâris, semper puta te cum diis testimonium dicere. Vitium est omnia credere: vitium nihil credere. Utendum est divitiis, non abutendum. Nullum putaveris locum sine teste. Excusationem quærere, vitium. Fortior est qui cupiditatem vincit, quàm qui hostem subjicit. Est difficillimum seipsum vincere. Iniquè irascitur, qui suis irascitur. Amare sic incipe, tanquam non liceat desinere. Magnarum rerum etiam si successus non fuerit honestus est ipse conatus. Nobilitas animi est generositas sensus. Nobilitas corporis generosus animus. Honestior est quem senectus ad otium retulit, quàm quem in otio invenit, & tunc incipiat laborare. Turpe spectaculum præbet animus æger. Nunquam sit tristis facies tibi incommodo alterius. Homo sum quomodo devitabo secundarum rerum invidiam? Si felicitatem jactaveris, cum multis dives eris. Quomodo optimè potentiam tuebor? impotentiâ occasionis. Locum tenet innocentiæ

nocentiæ proximum confessio. Ubi confessio, ibi remissio. Iræ severitas in vitio est. Boni judicis est dispensare, non tantùm quid damnandum sit, sed quatenus. Proximus justitiæ modus severitas. Quietissimam vitam agerent homines in terris, si hæc duo verba à natura omnium rerum tollerent, meum & tuum. Qui paupertatem timet, timendus est. Vires tuas amici magis sentiant beneficiis quàm injuriis. Pecunia non satiat avaritiam, sed irritat. Homo semper indigens pecunia, scit cum ejus moribus convenire. Mihi crede: non potes dives esse, & felix. Auribus frequentiùs quàm linguâ utere. Quicquid dicturus es, antequam aliis dixeris, dicito tibi. Nihil interest inter iratum & insanum, nisi unus dies: Alter non semper irascitur, alter semper insanit. Facillimè bonis frueris, si ea vitaveris quæ vituperaveris. Cùm alienos timueris, teipsum verere: nam sæpe sine aliis esse potes, sine te nunquam. Si bene te instruxeris; pudeat deteriora facere. Quod persuaseris erit diuturnum, quod coegeris, erit in occasione. Alteri semper ignoscito, tibi ipsi nunquam. Tantum ad virtutem adjicies, quantum ex voluptate abstraxeris. Stultum est somno delectari, & quasi mortem moliri. Bonis nocet, qui malis parcit. Multi cùm aliis maledicunt, sibi ipsis convitium faciunt. Nihil turpius quàm qui objicit alteri sibi objiciendum. Ut licentiosa mancipia, animi imperio rege linguam, libidinem, ventrem, cupiditatémque; comprime te, si non potes, paulum remitte. Sæpe ea quæ sanari ratione non poterant, sanata sunt tempo-

re. Qui propter pecuniæ amorem & libidinem moritur, ostendit se nunquam sui causâ vixisse. Turpia nè dixeris, paulatim enim pudor per verba discutitur. Sic habita, ut potiùs laudetur dominus quam domus. Consuetudinaria res est innocentia: non damnatio, sed causa hominem turpem facit. Merito damnari pœna est: damnatio immerita damnantis est calamitas. Si aliquid cogitaveris, citò apparebit conversantibus. Videri vis ab omnibus nunquam bonæ honestatis simulatio longa est. Quod de alienis tractas, ex tuis judices. Multi sunt obligandi, pauci offendendi, nam memoria beneficiorum facilis est, injuriarum tenax. Objurgationi semper aliquid blandè admisce: faciliùs enim penetrant verba quæ molli vadunt viâ, quàm quæ aspera. Nemo enim se mutat, qui mutari se desperet. Quoties scribens aliquid dicturus es, scitò morum tuorum te hominibus chirographum dare. Qui in servos irascitur & crudelis est, satìs ostendit potestatem adversus alienos sibi defuisse. Qui nescit tacere, nescit loqui. Faciliùs est pauperi contemptum effugere, quàm diviti invidiam. Bonus fruitur bonâ conscientiâ. Malis hominibus tutissimum est citò fugere. Nulla pusilla domus, quæ multos amicos capit. Scire uti paupertate, maxima felicitas. Acuit intentio, frangit animum remissio. Nunquam scelus scelere vincendum est. Bonus vir est, qui eo perduxit affectu animum, ut non tantum peccare non velit, sed etiam non possit. Regnantibus pejus multo periculum, quàm his qui judicantur: hi enim singulos timent,

ment, illi universos. Nunquid fortis fortem se gloriabitur, quem corporis ægritudo efficit infirmum? Nunquid dives in opibus suis gloriabitur, cujus spem fur vel tyrannus abrupit? Nunquid nobilitas gloriabitur, affectibus nonnunquam indignis & miserabilibus serviens: Diabolus aliquando se gloriabitur interfectorem tuæ misericordiæ, nunc intergemiscit socios tuæ beatitudinis. Fugienda sunt omnibus modis, & abscindenda igni ac ferro, totóque artificio separanda, languor à corpore, imperitia ab animo, luxuria à mente, à civitate seditio, à domo discordia, à cunctis rebus intemperantia. Dixit quidam, amicorum omnia esse communia, & amicum seipsum esse alterum. Duorum temporum maximè habendam curam, & eorum quæ acturi sumus, & eorum quæ gessimus. Post Deum veritatem colendam, quæ sola homines Diis proximos facit.

FINIS.

Nè post terminum immodica esset vacatio, en [illegible]

Oratio habita à M^ro. *Doddington*, Græcarum literarum Professore, coram Sereniss. Regina ELIZABETHA in area Collegii Trinitatis.

ΟΣον τῇ σῇ Μεγαλοπρεπείᾳ ἡ Ἀκαδημία τῆς Κανταβριγίας ὀφείλει (λαμπροτάτη ἄνασσα) πρὸς τὸν τῆς θεραπείας ἀπὸ τοῦ πάντων Κυβερνήτου δεσμὸν, καὶ μνήμην τῆς εἰς φιλομαθεῖς ἀπάντας ἐλευθεριωτάτης εὐεργεσίας, τῇ παρούσῃ οὐ μόνον ἡλύσει ἱμερσείσῃ, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον τῇ προσηνείᾳ θαυμασίᾳ τοῦ σπουδαῖς καὶ μελέταις ἡμετέραις βοηθεῖν, μεγίστῳ ἤδη τεκμηρίῳ συνίεμεν. Καὶ ἔστιν ἡ τῶν ψυχῶν ἡμετέρων ἐπὶ τούτῳ μὲν καθαρὰ ἀνάγνωσις, τοῖς πολλοῖς δὲ ἴσως οὐχ οὕτω προφανής· ἢ διότι ἡ ἐξουσία ἡμῶν ἐν τῇ ἀμοιβῇ τοσαύτης χρηστότητος, οὔπω ἀντίρροπός ἐστι, ἢ διὰ τὴν τῆς ἀρετῆς καὶ ἐπὶ ἡμῖν ὥσπερ αὐγήν τινα ἐκ σῇ μεγαλειότητι ἀποστίλβουσαι, ἢ ἐπιθυμοῦσιν ἡμῶν τὸ σὸν ἐγκώμιον ἰδίᾳ φωνῇ ἐπιμαρτυρεῖν. ὅλον νόημα τῶν καρδιῶν ἀμαυροῖ. Οὐδὲν οὖν ἐστιν ἐλλιπὲς, πλὴν πρὸς τὴν ἀφανοῦς σὴν ἀξιότητα. θαυμάζειν οἷς ἐκεῖνο, τὸ τὰς χάριτας μεγίστας ἐν ἀργοῖς εἰδέναι, καίπερ ἀποδιδόναι οὐχ οἷοι ὄντες, ἐπιτρεποίμεθα. Τίς γὰρ τοῦτο οὐ πρόφρων καὶ ἄσμενος ποιοῖτο, ὃς τὴν μεγαλοπρέπειαν ὥσπερ πρὸς ἄλλα μέρη τῆς πολιτείας ὀρθόπολιν οὖσαν, καὶ καθαρῷ σκήπτρῳ διέπουσαν ἅπαντα, οὕτω ἡμέτερα γυμνάσια διασκοποῦσαν, καὶ ἐν αὐτοῖς τὸ ὅλον πλῆθος

σπου-

σπουδαίων, ἃς θείᾳ τινι ῥάβδῳ, ἀγείρουσαν, αἰσθάνῃ; Ἐποιήσαμεν καὶ ἐν πρώτῃ ὑδίσῃ προσόδῳ συλλήβδην ἅπαντες, τῆς ἡ Μητρὸς, ἡ Τιθήνης ὀνόματι Ἀκαδημίας, ἧς τῇ ἀπροσδοκήτῳ εὐδαιμονίᾳ ὁμοῦ συνηδόμεθαι· νῦν καὶ χωρὶς οἱ τούτου συνεδρίου τῆς ἁγίας καὶ ἀδιακρίτου Τριάδος συνέστοι πράττοιμεν ὑποβαλλόντας, καὶ κοινῆς αἰτίας ἕνεκα. καὶ ἰδίας τινὸς ἐγγυτέρας, καὶ τῇ σῇ μεγαλοπρεπείᾳ μᾶλλον προσηκούσης, ἣν οὐ μόνον τὴν παρὰ πατρὸς; Ἐυκλεεστάτου βασιλέως Ἐῤῥίκου ὀγδόου, εὐεργετημάτων, ἃ νῦν ἐμφανῆ προσβλέπει, ἀλλὰ καὶ τοῦ εἰς ἀρετὴν καὶ διδαχὴν ἔρωτος, τε καὶ φροντίδος δοκεῖ ἤδη κληρονομεῖν. Θεὸς δίδοι ὥσπερ σὺ ἀγλαΐης, εἰς ὁμοίωσιν τῶν μελιττῶν, τὸ κέντρον πρὸς ἐπιξενῶν ἐπιτηδευμάτων ἐκλίπουσα, μετὰ βραχὺ ἀναχωρήσει, οὕτω ἡμεῖς ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν τῆς σῆς ἀναμνήσει μετριότητος καὶ σοφίας, μᾶλλον ἔτι ἑαυτοὺς ὀτρύνοιμεν, καὶ ἐν τῇ τάξει, ἥπερ τεταγμένα, τὸ τῆς δουλείας τῇ λαμπρότητι καθῆκον, καὶ τῇ κοινῇ πατρίδι διατελοῖμεν, τὴν ἑκατέρας πολλῆς μετὰ δόξης ἀσφάλειαν συνεχέσιν αἰτοῦντες δεήσεσι.

HÆc ad Celsitudinis tuæ intelligentiam commodius, jam, si Majestati tuæ ità placuerit, nec erit molestum, quò cæteris omnibus nostræ erga te observantiæ testificatio appareat, parati sumus Latinè dicere.

Respondit Regina.

Ego intelligo, non est opus.

Ἀναγινώσκω ὑμῶν τὴν εὔνοιαν.

Illustrissima Regina;

QUantum est quod Majestati tuæ debeat *Cantabrigiensis* Academia (præter illud obſervantiæ vinculum, quo Deus nos teneri voluit ſupremus idem omnium Moderator, gratiſſimámque tuæ in abſentes bonarum artium ſtudioſos liberalis beneficentiæ memoriam) nos è præſenti hoc tuo cùm adventu jucundiſſimo, tum verò imprimis mirifico ſtudia noſtra curáſque refocillandi favore maximo jam & certiſſimo argumento intelligimus. Atque hæc ſanè noſtrarum animarum ſincera eſt & ſine fuco recordatio, licèt multis fortaſſe non ſit æquè manifeſta, vel quòd tantæ tuæ bonitati impar ſit noſtra retribuendi facultas, vel quòd divinus ille, quem vibrat Majeſtas tua, ſplendor nobis laudes tuas oratione aliquâ proferre meditantibus omnem mentis perſtringat aciem. Nil igitur aliud nobis reliquum eſt, niſi ut Dignitatem tuam tacitè admiremur, atque huic ſedulam operam impendamus, ut quoniam referendis gratiis haud ſimus idonei, eas animo certè quas poſſumus maximas habeamus. Quis enim hoc non promptè & lubenter faceret, qui Majeſtatem tuam videret, poſt alias Imperii tui provincias ſartas tectas, atque intaminato ſceptro adminiſtratas, hæc noſtra gymnaſia inviſentem, totúmque inibi ſtudioſorum numerum quaſi divinâ quâdam virgulâ, congregantem? Hoc certè nos in primo

meo aggressu jucundissimo fecimus universim omnes Almæ Matris Academiæ nomine cui improvisam hanc suam & incredibilem felicitatem impensè gratulamur. Nunc verò idem privatim facimus majorem in modum Collegii Sanctæ & Individuæ Trinitatis Contubules; neque solùm ob communes illas causas, verùm etiam propter peculiares quasdam, & Majestatem tuam spectantes propiùs, ut quæ Patris tui *Henrici* Octavi, Regis longè celeberrimi, non tantùm Magnificentiam (cujus luculentum sanè præ oculis habes argumentum) sed & erga virtutem literásq; amorem summum, & prudentiam ejus singularem videris hæreditario jure possedisse. Faxit Deus Opt. Max. ut, quamvis Serenitas tua (quod apes solent) postquam aculeum fixerit, nósque ad literarum studia concitaverit, protinus sit avolatura; nos tamen modestiæ tuæ & prudentiæ non immemores, nosmet indies ipsos magis magísque stimulemus, & pro sua quisque statione cùm Serenitati tuæ, tum communi omnium patriæ debitam præstemus observantiam, pro utriusque vestrûm summâ cum gloriâ securitate assiduis precibus comprecantes.

Verum, Lector, cave putes hæc Latina esse, quæ summus vir se concepisse dixerat; sed quæ ego verti ὀλιγωρῶν μὲν ϗ ἀποσχάσκων, ne non aut sua ἀντίστοιχα haberent Græcæ, aut hæc oratio ad reliquarum formam componeretur.

G D.